

Specijalni izvještaj
o stanju u oblasti migracija
u Bosni i Hercegovini

Banja Luka, novembar 2018. godine

Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Novembar, 2018.

Autori Specijalnog izvještaja:

Ombudsmeni:

- Nives Jukić
- Prof. dr Ljubinko Mitrović
- Dr. Jasminka Džumhur

Radna grupa:

- Dr. Jasminka Džumhur, koordinator radne grupe,
- Emina Halilović, pomoćnica Ombudsmena i šefica Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava,
- Aleksandra Marin-Diklić, pomoćnica Ombudsmena i šefica Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece,
- Dejana Kozomara, stručna savjetnica u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode,
- Fatima Račić, stručna saradnica u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava,
- Miroslav Milovuk, stručni saradnik u odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava,
- Gorica Ilić, saradnica na projektu podržanom od strane Ambasade Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini,
- Damir Perić, saradnik na projektu podržanom od strane Ambasade Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini.

Tehnička podrška:

- Dragan Perić, šef Odjela za IT,
- Slavica Drinić, prevodilac.

SADRŽAJ

UVOD	5
I. PRAVNI OKVIR	8
1.1. MEĐUNARODNI STANDARDI	8
1.1.1. Standardi Ujedinjenih nacija.....	8
Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka	8
Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	8
Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima	9
Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967.9	
Deklaracija o teritorijalnom azilu.....	10
Konvencija Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka.....	10
Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva.....	10
Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta	10
Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica.....	11
1.1.2. Standardi Vijeća Evrope	12
Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama	12
Evropska socijalna povelja (revidirana)	12
1.2. ZAKONODAVSTVO I BOSNE HERCEGOVINE	12
Zakon o strancima	15
Zakon o azilu	17
II. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI	20
2.1. Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini	20
Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	20
Služba za poslove sa strancima	22
Granična policija Bosne i Hercegovine.....	23
Državna agencija za istrage i zaštitu	23
Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine	23
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	24
Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini	27
Ured za besplatnu pravnu pomoć Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.....	27
Azilantski centar Delijaš	28
Imigracioni centar Istočno Sarajevo.....	29

Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac.....	31
2.2.Ostali subjekti.....	34
Međunarodna organizacija za migracije	34
Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice.....	35
Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS.....	36
Nevladina organizacija „Vaša prava BiH“	37
Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena	38
III. ANALIZA ZATEČENOG STANJA	40
UNSKO-SANSKI KANTON.....	42
GRAD BIHAĆ.....	43
Zdravstvena zaštita.....	46
Psiho-socijalna zaštita	46
Besplatna pravna pomoć	47
OPĆINA VELIKA KLADUŠA	48
REGISTROVANI PREDMETI U INSTITUCIJI OMBUDSMENA.....	49
IV. PRAVO NA AZIL	51
4.1. Postupak po zahtjevu za azil	52
4.2. Prava tražitelja azila	56
Primarna zdravstvena zaštita.....	56
Socijalna zaštita.....	56
V. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA.....	58
VI. GENERALNE PREPORUKE.....	62
ANEKS I – RASPORED OBAVLJENIH POSJETA I SASTANAKA	63
ANEKS II - TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH PODATAKA O LICIMA	
ZATEČENIM U ILEGALNOM PRELASKU ILI POKUŠAJU I LICA ODVRAĆENA	
OD ILEGALNOG PRELASKA DRŽAVNE GRANICE U 2018. GODINI.....	68
ANEKS III – ORGANIGRAM SLUŽBE ZA POSLOVE SA STRANCIMA	70
ANEKS IV- ORGANIGRAM GRANIČNE POLICIJE BOSNE I HERCEGOVINE.....	71
ANEKS V – PREGLED PODATAKA O MIGRACIJAMA ZA PERIOD SEPTEMBAR	
2018. GODINE.....	72

UVOD

Migracioni procesi s kojima su se vlasti u Bosni i Hercegovini susrele u 2018. godini, postavili su određene zahtjeve pred niz institucija, uključujući i Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmena) koja je shodno odredbama Aneksa IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Dejtonski sporazum) i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹, uspostavljena s ciljem promovisanja dobre uprave i vladavine prava i sloboda fizičkih i pravnih lica².

U okviru svojih nadležnosti, Institucija ombudsmena je početkom 2018. godine, zaprimila nekoliko žalbi stranih državljana koje su se odnosile na pitanje položaja djece stranih državljana bez pratnje, te obavila monitoring stanja u ustanovama u kojima se nalaze smješteni stranci kroz posjetu Imigracionom centru Istočno Sarajevo i Azilantskom centru Delijaš (tokom godine obavljene su posjete i ostalim ustanovama u koje se smještaju strani državljani).

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 140. sjednici, održanoj 26. aprila 2018. godine, razmatralo je informaciju o problematici migracija, te u vezi s tim pozvalo Instituciju ombudsmena da hitno sačini i dostavi Vijeću ministara Specijalni izvještaj o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Specijalni izvještaj), s prijedlogom mjera i preporuka nadležnih tijela Bosne i Hercegovine³.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine svjesni važnosti problematike migracija u Bosni i Hercegovini, na svojoj 13 sjednici održanoj 23. avgusta 2018. godine, donijeli su Odluku o izradi Specijalnog izvještaja o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, te u svrhu izrade navedenog Izvještaja imenovali radnu grupu.

Na samom početku izrade ovog Specijalnog izvještaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su se suočili s jednim značajnim pitanjem koje predstavlja i veliki problem u smislu postupanja odgovornih organa prema svim kategorijama stranih državljana. Naime, na bazi podataka odgovornih organa trebalo je definisati o kakvoj kategoriji stranaca se konkretno radi, najprije u pogledu njihovog naziva⁴, odnosno pojmovnog određenja, a zatim govoriti i o stepenu prava, ali i obaveza koje navedene pojedine kategorije stranaca imaju. Ovu dilemu, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su razriješili tako da su za najveći broj navedenih lica – stranih državljana usvojili termin neregularni migranti (koji će biti korišten i u ovom Specijalnom izvještaju), jer se, prema informacijama odgovornih organa, u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja

¹ "Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/04 i 32/06.

² Institucija ombudsmena je i centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te osiguranje slobode pristupa informacijama. Institucija je akreditovana u statusu „A“ od Međunarodnog koordinacijskog komiteta nacionalnih institucija za zaštitu i promociju ljudskih prava (ICC) u 2017. godini. U svom djelovanju Institucija ombudsmena susreće se s nizom problema koji otežavaju njeno funkcionisanje posebno vezanih za nedostatak neophodnih materijalnih i finansijskih resursa. Ovo je prepoznato i od Podkomiteta za akreditaciju GANHRI koji je u svojoj posljednjoj odluci o akreditaciji od 24.11.2017. godine konstatovao da „priznaje kompleksnu političku situaciju u kojoj Institucija ombudsmena djeluje i pohvaljuje napore koje Institucija ombudsmena ulaže za usvajanje amandmana na Zakon o ombudsmenu Bosne i Hercegovine da bi se riješile bojazni koje je ranije izrazio SCA“. Nesporno je da postoji potreba usvajanja predloženih amandmana na Zakon o ombudsmenu, te poduzimanje mjera s ciljem jačanja kapaciteta Institucije ombudsmena kako bi bila u mogućnosti izvršavati dodijeljeni mandat, u skladu s Pariškim principima. Ratificiranjem međunarodnih dokumenata, Bosna i Hercegovina je preuzela obavezu osiguranja ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda.

³ Obavijest o Zaključku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-07-1-1208-30-1/18 od 04.05.2018. godine.

⁴ Zvaničnici koriste različita terminološka određenja stranih državljana - migranata u javnosti: ilegalni migranti, neregularni migranti ili izbjeglice. Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definisao je migranata i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu s propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netačnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste svi organi i institucije UN-a, EU i Vijeća Evrope.

nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

Specijalni izvještaj je sačinjen putem vršenja monitoringa u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, što je uključivalo posjete svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervju sa stranim državljanima i osobljem u ustanovama i prostorima gdje su smješteni strani državljani, održavanje sastanaka sa svim rukovodiocima institucija koje su shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležne za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija. Pored toga, praćena su i medijska izvještavanja⁵ o stanju migracija u Bosni i Hercegovini. Kada je riječ o medijskim izvještavanjima primjetno je sljedeće:

- mediji se uglavnom bave statističkim pokazateljima o broju stranaca koji borave na teritoriji Bosne i Hercegovine;
- ne pravi se pojmovna razlika između stranaca, ilegalnih, odnosno neregularnih migranata, tražitelja azila, izbjeglica, stranaca pod supsidijarnom zaštitom (treba napomenuti da domaće zakonodavstvo ne poznaje termin migrant, pa tako ni termine ilegalni ili neregularni migrant i isključivo koristi termin stranac, što će u najvećem dijelu biti slučaj i s ovim Specijalnim izvještajem);
- pojedini mediji stvaraju negativnu sliku o strancima koji po različitom osnovu borave na teritoriji Bosne i Hercegovine, najčešće se izvještava o počinjenim krivičnim djelima.

Polazeći od takve percepcije medija, a imajući u vidu potrebu podizanja svijesti o razlikovanju različitih kategorija stranaca koji se nalaze na teritoriji Bosne i Hercegovine, polazna tačka u izradi ovog Specijalnog izvještaja bilo je praćenje migracijskih trendova i statusnih pitanja stranaca kao i definisanje svih kategorija stranaca i njihovog položaja u Bosni i Hercegovini. Specijalni izvještaj ima za svrhu da ukaže na obaveze osiguranja i zaštite prava stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanja svijesti o prisutnosti problema, kao i obaveze koje su vlasti u Bosni i Hercegovini dužne poduzeti s ciljem osiguranja prava stranaca, a u skladu s međunarodnim standardima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, uključujući i obaveze zaštite prava domicilnog stanovništva. Ovo se prvenstveno odnosi na pitanje osiguranja sigurnosti, zaštite zdravlja, posebno u odnosu na mogućnosti širenja zaraznih bolesti koje prate migrantske procese.

S druge strane, putem ovog Specijalnog izvještaja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine promoviraju vrijednosti zagarantovane međunarodnim standardima ljudskih prava koje se moraju osigurati strancima koji se zateku na teritoriji pod jurisdikcijom vlasti Bosne i Hercegovine. Izvještaj se sastoji od šest poglavlja koja obrađuju: Poglavlje I - Međunarodne standarde i zakonodavstvo Bosne i Hercegovine; Poglavlje II - Institucionalne mehanizme nadležne za postupanje po pitanjima migracija; Poglavlje III – Analizu stanja koja uključuje stanje na terenu, te posebno obrađeno stanje u Unsko-sanskom kantonu; Poglavlje IV - Pravo na azil koje obuhvata postupak po zahtjevu za azil kao i prava tražitelja azila; Poglavlje V - Zaključna razmatranja Ombudsmena Bosne i Hercegovine; Poglavlje VI - Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine čija bi implementacija trebala doprinijeti poboljšanju stanja u ovoj oblasti.

⁵<https://www.klix.ba/vijesti/bih/drzavljanin-srbije-priznao-da-je-u-bih-krijumcario-migrante-s-kosova/180510048>;
<https://www.klix.ba/vijesti/bih/bih-bi-mogla-izgubiti-kontrolu-nad-migracionim-tokovima-i-postati-hot-spot-za-migrante/180509040>.

S obzirom na to da je izrada Izvještaja podržana od strane Ambasade Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini, kroz projekat „Jačanje kapaciteta Institucije ombudsmena s ciljem implementacije mandata preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini“, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine se zahvaljuju Ambasadi Republike Bugarske na podršci pri izradi ovog Izvještaja.

I. PRAVNI OKVIR

1.1. MEĐUNARODNI STANDARDI

Prilikom izrade ovog Specijalnog izvještaja Ombudsmeni Bosne i Hercegovine analizirali su relevantne standarde ljudskih prava Ujedinjenih nacija i Vijeća Evrope koje je Bosna i Hercegovina ratificirala.

1.1.1. Standardi Ujedinjenih nacija

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka⁶ propisuje u članu 1. da se „*sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijješću i treba jedni prema drugima da postupaju u duhu bratstva*“.

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka je prvi međunarodni dokument koji priznaje pravo tražiti i uživati azil od progona. Prijedlog sastavljača Univerzalne deklaracije da se garantuje i pravo na priznavanje azila nije prihvaćen već je ostavljeno državama da samostalno odlučuju o odobravanju azila na svom području, jer je teritorijalni azil pravo države da azil odobri osobi koja ga zatraži, a nije pravo pojedinca da ga dobije niti država ima dužnost da ga odobri. Organi države svojom diskrecionom ocjenom odlučuju o zahtjevu za azil u skladu s važećim domaćim zakonodavstvom, kojim su propisani uvjeti i postupak odobravanja azila te prava i obaveze azilanata.

Budući da Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka nije formalno obavezujući akt (mada se za gotovo sve njene odredbe može tvrditi da čine načela međunarodnog običajnog prava), već ima snagu preporuke državama, njena načela su detaljno razrađena u Paktovima⁷ kako bi te opće odredbe postale obavezujuće dužnosti njihovih država stranaka.

Članom 14. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka propisano je da „*svako pred progonom ima pravo tražiti i uživati utočište u drugim zemljama. Na to se pravo ne može pozvati u slučaju progona koji su direktna posljedica nepolitičkih zločina ili djela protivnih ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija*“.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

Građanska i politička prava definisana Paktom o građanskim i političkim pravima⁸ smatraju se univerzalnim i pripadaju svakoj osobi bez obzira na njezino državljanstvo, s izuzetkom aktivnog i pasivnog biračkog prava. Članom 12. Pakta popisano je da je „*svako lice slobodno napusti bilo koju zemlju uključujući tu i vlastitu*“.

Pravo napustiti zemlju je povezano s pravom na traženje azila, s obzirom na to da se tražilac azila mora naći izvan zemlje svoga državljanstva ili zemlje redovnog boravka, te ispunjavati

⁶ Usvojena i proglašena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija od 10. decembra 1948. godine Rezolucijom 217 (II).

⁷ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

⁸ Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. decembra 1966. godine, stupio na snagu 23. marta 1976. godine. Prema tumačenju UN Komisije o pravima čovjeka, prava navedena u Paktu ne mogu se graničiti samo na državljane zemlje, već moraju biti dostupna svim pojedincima, bez obzira na njihovo državljanstvo ili odsustvo državljanstva kao što su tražitelji azila i izbjeglice.

druge uvjete utvrđene međunarodnim standardima za traženje izbjegličkog statusa. Odredbe Pakta se odnose na svaku osobu koja se nalazi na teritoriji pod jurisdikcijom države članice, uključujući i tražitelje azila.

Također, Pakt određuje da njime predviđena prava „*mogu biti predmet samo zakonom previđenih ograničenja koja su nužna za zaštitu nacionalne sigurnosti, javnog poretka, javnog zdravlja ili javnog morala, ili prava i sloboda drugih lica, i u skladu su s drugim pravima priznatim ovim Paktom*“⁹.

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

Ratificiranjem Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima¹⁰ države preuzimaju „*obaveze u zaštiti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava do maksimuma raspoloživih sredstava zaštite*“¹¹.

Ovaj Pakt pravi ograničenja u osiguranju prava s obzirom na to da je za njihovo ostvarivanje neophodno osigurati važna finansijska i tehnička sredstva. Države potpisnice garantuju da prava definisana ovim Paktom budu izvršena „*bez diskriminacije bilo koje vrste, kao što su rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, imovina, rod ili neki drugi status ili okolnosti. Vodeći na odgovarajući način računa o pravima čovjeka i svojoj nacionalnoj privredi, zemlje u razvoju mogu odrediti u kojoj će mjeri garantovati licima koja nisu njeni državljani ekonomska prava priznata ovim paktom*“¹².

Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967.

Konvencijom¹³ i Protokolom¹⁴ o statusu izbjeglica postavljen je temelj međunarodnog izbjegličkog prava. Svrha i cilj Konvencije i Protokola je da osiguraju zaštitu osobama koje imaju osnovani strah od proganjanja na osnovu određenih razloga, a u nedostatku zaštite koju bi im trebala pružiti njihova zemlja porijekla.

Konvencija sadrži definiciju izbjeglice¹⁵ i osnovna načela njihove zaštite. Osim toga, Konvencija, članom 33. garantuje da „*niti jedna država ugovornica neće protjerati ili vratiti (refouler) izbjeglicu gdje bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasnih, vjerskih, nacionalnih razloga, kao i zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja*“.

Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine proširen je obim Konvencije, odnosno uklonjena su vremenska i geografska ograničenja iz definicije pojma izbjeglica. Tako da će države potpisnice prema članu 1. „*primjenjivati Protokol bez ikakvih geografskih ograničenja*“.

⁹ Član 12. stav 3 Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

¹⁰ Usvojen i otvoren za potpis, ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine 2200A (XXI) od 16. decembra 1966. godine. Stupio na snagu 03. januara 1976. u skladu s članom 27.

¹¹ Član 2. stav 1 Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

¹² Član 2. stav 2 i 3 ibid.

¹³ Usvojena 28. jula 1951. godine na Konferenciji ambasadora pri Ujedinjenim nacijama o statusu izbjeglica i osoba bez državljanstva sazvanoj Rezolucijom Generalne skupštine 429 (V) od 14. decembra 1950. godine.

¹⁴ Odboren Rezolucijom 1186 (XLI) Ekonomskog i socijalnog vijeća od 18. novembra 1966. godine i odboren Rezolucijom 2198 (XXI) Generalne skupštine od 16. decembra 1966. godine. U istoj Rezoluciji Generalna skupština je zatražila od Generalnog sekretara da tekst Protokola prenese državama koje se spominju u čl. V Protokola, kako bi im se omogućilo pristupanje Protokolu. Stupio je na snagu 4. oktobra 1967. godine, u skladu s čl. VIII.

¹⁵ Član 1. – Definicija izraza „izbjeglica“, GLAVA I. Opće odredbe, Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine str 2.

Deklaracija o teritorijalnom azilu

Deklaracija o teritorijalnom azilu¹⁶ predviđa da priznavanje azila od strane države predstavlja akt u okviru njenog suvereniteta, a osobi koja se poziva na pravo traženja i uživanja azila „neće se odbiti ulazak na granici, odnosno, „ako se nalazi na teritoriji države u kojoj traži azil, neće biti protjerana ili prisilno vraćena u državu u kojoj joj prijete proganjanje. Izuzetak od ovog načela može se napraviti samo ako prevladavaju razlozi nacionalne bezbjednosti ili sigurnosti stanovništva, kao prilikom masovnog priliva lica“¹⁷.

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka

Konvencija¹⁸ je usvojena s ciljem osiguranja borbe protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka u cijelom svijetu. Sadrži odredbe koje su precizirane članom 2. iz kojeg proizlazi dužnost svih država članica u pogledu „*poduzimanja zakonskih, administrativnih, sudskih ili drugih mjera s ciljem sprečavanja torture na njihovoj teritoriji*“. Mučenje na koje se Konvencija odnosi je „*svako nanošenje teške fizičke ili duševne boli koje počinji službena osoba u vršenju svoje službene dužnosti*“¹⁹. Konvencijom je propisano da „*niti jedna država članica neće protjerati, vratiti niti izručiti osobu drugoj državi ako postoje ozbiljni razlozi za sumnju da može biti podvrgnuta torturi*“²⁰.

Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva

Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva²¹ sadrži definiciju osobe bez državljanstva i daje okvir na osnovu kojeg osoba bez državljanstva koja zakonito boravi u nekoj državi može dobiti pravni status. Članom 9. Konvencije propisano je da „*država potpisnica ne može lišiti nijedno lice niti grupu lica državljanstva na osnovu rasne ili etničke pripadnosti, vjeroispovijesti ili iz političkih razloga*“.

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta²² sadrži sveobuhvatne standarde zaštite prava djece i primjenjuje se na svu djecu bez diskriminacije, uključujući i djecu izbjeglice. „*Države stranke će poštivati i osigurati svakom djetetu na području pod svojom jurisdikcijom prava utvrđena ovom Konvencijom bez ikakve diskriminacije prema djetetu, njegovim roditeljima ili zakonskim starateljima u pogledu njihove rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog porijekla, imovine, poteškoća u razvoju, porodičnog porijekla ili neke druge okolnosti.*“²³

¹⁶ Usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 14. decembra 1967. godine Rezolucijom 2312 (XXII).

¹⁷ Član 2. Deklaracija o teritorijalnom azilu

¹⁸ Usvojena i otvorena za potpisivanje, ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine br. 39/46 od 10. decembra 1984. godine, a stupila je na snagu 26. juna 1987. godine.

¹⁹ Član 2. Konvencije UN-a protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka.

²⁰ Član 3. ibid.

²¹ Usvojena u New Yorku 30. augusta 1961. godine od strane konferencije opunomoćenih predstavnika koji su se sastali 1959. godine, a zatim ponovo 1961. godine u skladu s Rezolucijom 896 (IX) Generalne skupštine Ujedinjenih nacija od 4. decembra 1954. godine, stupila na snagu 13. decembra 1975. godine u skladu s članom 18.

²² Usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 20. novembra 1989. godine.

²³ Član 2. Konvencija UN-a o pravima djeteta.

Članom 3. Konvencije propisano je da se „*sve akcije u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, poduzimaju u najboljem interesu djeteta*“.

UN-ov Komitet za prava djeteta identifikovao je četiri opća načela na kojima se zasnivaju sva prava sadržana u Konvenciji:

- *Načelo nediskriminacije prema kojem djeca ne smiju trpjeti diskriminaciju “neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom mišljenju, nacionalnom, etničkom ili društvenom porijeklu, vlasništvu, teškoćama u razvoju, rođenju ili drugom statusu djeteta, njegovih roditelja ili zakonskih zastupnika”;*
- *Djeca imaju **pravo na život i razvoj** u svim vidovima života, uključujući tjelesni, emotivni, psiho-socijalni, kognitivni, društveni i kulturni:*
- *Pri donošenju svih odluka ili izvršenju odluka koje utječu na dijete ili na djecu kao grupu, najvažniji princip mora biti **najbolji interes djeteta**. To se odnosi kako na odluke koje donose vladina upravna ili zakonodavna tijela, tako i na odluke koje donosi porodica;*
- *Djeci se mora omogućiti participacija (učesće) u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i omogućiti **slobodu izražavanja mišljenja**, koja se treba ozbiljno razmotriti²⁴.*

Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica

Ovom Konvencijom²⁵ utvrđuju se prava radnika migranata i članova njihovih porodica, te jednak tretman i jednaki radni uvjeti radnika migranata i državljana država članica. Konvencija se „*primjenjuje na sve vrijeme trajanja migracija radnika migranata i članova njihovih porodica, što obuhvata pripremu za migraciju, odlazak, tranzit i čitav period boravka i plaćenih aktivnosti u državi zaposlenja kao i povratak u državu porijekla ili državu boravka*“²⁶.

Prema odredbi člana 5. Konvencije radnici migranti i članovi njihovih porodica su isključivo oni koji: “*imaju važeće dokumente ili regularni status, ako im je u državi zaposlenja dozvoljen ulazak, boravak i angažovanje u plaćenim aktivnostima, a u skladu sa zakonom te države i međunarodnim sporazumima koje je ta država potpisala*“²⁷. Shodno tome, ostvarenje prava radnika migranta i članova njegove porodice u potpunosti je korelaciji s njegovim statusom, jer samo migranti koji imaju regularni status mogu ostvarivati ta prava.

Nijedan radnik migrant, član njegove ili njene porodice neće biti izložen torturi, nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni²⁸.

²⁴ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u saradnji sa Save the Children Norway (Sarajevo, 2009. godine), Analiza usklađenosti zakonodavstva Bosne i Hercegovine s Konvencijom o pravima djeteta, str. 9.

²⁵ Usvojena rezolucijom Generalne skupštine 45/158 od 18. decembra 1990. godine. Bosna i Hercegovina ratificirala je Konvenciju 1996. godine. Stupila je na snagu 2003. godine. <http://indicators.ohchr.org/>;

²⁶ Član 1. stav 2 Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica.

²⁷ Član 5. stav 2 ibid.

²⁸ Član 10. ibid.

1.1.2. Standardi Vijeća Evrope

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama²⁹ primjenjuje se ograničeno u smislu *ratione materiae* u vezi s migracijom i državljanstvom. Konvencijom je propisano da „*niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju*“³⁰.

U smislu Konvencije svako ima pravo na slobodu ličnosti, i ne može biti lišen slobode osim u „*slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode lica da bi se spriječio njegov neovlašteni ulazak u zemlju, ili lica protiv kojeg se poduzimaju mjere s ciljem deportacije ili ekstradicije*“³¹.

Protokol broj 4 uz Evropsku konvenciju propisuje članom 2. „*da je svako slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i vlastitu*“.

Evropska socijalna povelja (revidirana)

Evropska socijalna povelja³² osnovni je evropski dokument zaštite čovjeka, porodice, žena, majki, djece, invalida, migranata i drugih u području rada, profesionalnog opredjeljenja, zdravstvenih usluga, kolektivnog pregovaranja i socijalne sigurnosti.

Članom 12. Povelje propisana je obaveza država potpisnica da će poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ili na druge načine, i pod uvjetima iskazanim u tim sporazumima, čiji je cilj da osiguraju „*tretman radnika iz drugih zemalja potpisnica koji je jednak tretmanu koji uživaju njihovi domaći radnici u odnosu na prava socijalne sigurnosti, uključujući i zadržavanje beneficija koje slijede iz legislative o socijalnoj zaštiti, kakva god kretanja zaštićena lica mogu poduzeti između teritorija ovih zemalja*“. Ostvarenje prava radnika iz drugih zemalja u svakom slučaju pretpostavlja njihov regulisan status, jer samo radnici koji imaju regularni status mogu ostvarivati ta prava.

1.2. ZAKONODAVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Prilikom izrade ovog Izvještaja analizirani su sljedeći dokumenti:

- Ustav Bosne i Hercegovine³³;
- Ustav Federacije BiH³⁴;
- Ustav Republike Srpske³⁵;
- Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine³⁶;
- Zakon o strancima³⁷;

²⁹ Od 22. aprila 2002. godine Bosna i Hercegovina postala je 44. članica Vijeća Evrope i pismeno se obavezala da će ispuniti obaveze sadržane u Mišljenju Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, a između ostalog da će potpisati i ratificirati Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama što je učinjeno 12. jula 2002. godine.

³⁰ Član 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

³¹ Član 5. ibid.

³² Evropska socijalna povelja (revidirana), Strasbourg, 3. maj 1996. godine. Bosna i Hercegovina je potpisala dana 11. maja 2004. godine, a ratificirala 7. novembra 2008. godine.

³³ Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini potpisanog dana 14.12.1995. godine.

³⁴ Ustav Federacije BiH „Službene novine Federacije BiH“ br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 72/05, 71/05, 88/08.

³⁵ Ustav Republike Srpske „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 21/9 – pročišćeni tekst, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, ispravak, 30/02, ispravak, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05 i 48/11.

³⁶ Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, br. 17/08 i 39/09.

- Zakon o azilu³⁸;
- Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine³⁹;
- Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine⁴⁰;
- Zakon o graničnoj kontroli⁴¹;
- Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine⁴².

Ustavom Bosne i Hercegovine propisuje se da će „*Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda...“*, te da se „*prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima*“⁴³.

Nadalje, Ustavom Bosne i Hercegovine utvrđuje se da je „*uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su: spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status*“.

U članu 2. **Ustava Federacije Bosne i Hercegovine** navodi se da će „*Federacija osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda, a posebno zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu*“.

U preambuli **Ustava Republike Srpske** navodi se: „*poštujući volju svojih konstitutivnih naroda i građana da obrazuju i očuvaju Republiku Srpsku i da ustavno uređenje Republike utemelje na poštovanju ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti, nacionalnoj ravnopravnosti, demokratskim institucijama, vladavini prava, socijalnoj pravdi, pluralističkom društvu, garantiranju i zaštiti ljudskih sloboda i prava kao i prava manjinskih grupa, u skladu s međunarodnim standardima, zabrani diskriminacije i uvažavanju pravila tržišne ekonomije*“. U članu 10. Ustava Republike Srpske također se podvlači zabrana diskriminacije bez obzira na rasu, spol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno porijeklo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo.

U **Statutu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine**, u članu 13. navodi se da „*svako ima pravo da uživa sva prava i slobode garantirane Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, ovim Statutom i zakonima Distrikta, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, uključujući diskriminaciju po osnovu spola, rase, seksualnog opredjeljenja, boje kože, jezika, vjeroispovijesti, nacionalnog ili*

³⁷ Zakon o strancima, „Službeni glasnik BiH“, 88/15.

³⁸ Zakon o azilu, „Službeni glasnik BiH“, broj 11/16; Ispravka Zakona o azilu, „Službeni glasnik BiH“, broj 16/16.

³⁹ Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 4/97, 13/97, 41/02, 6/03 i 14/03.

⁴⁰ Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 50/04, 27/07 i 59/09.

⁴¹ Zakon o graničnoj kontroli, „Službeni glasnik BiH“, br. 53/09, 54/10 i 47/14.

⁴² Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12.

⁴³ Član II. 1. i 2. Ustava BiH - Ljudska prava i međunarodni standardi.

socijalnog porijekla, političkog ili drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovinskog stanja, rođenja ili drugog statusa“.

Zakonom o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine propisuje se nadležnost, organizacija i upravljanje Graničnom policijom Bosne i Hercegovine. Njegovim donošenjem uspostavljen je sistem zaštite državne granice Bosne i Hercegovine. Ovim zakonom predviđeno je da u okviru svojih nadležnosti Granična policija Bosne i Hercegovine provodi odredbe Zakona o nadzoru i kontroli prelaska državne granice i Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, sprečavanjem, otkrivanjem i istraživanjem prekršaja koji su propisani navedenim zakonima.

Posebno je predviđena obaveza *„provođenja Zakona o nadzoru i kontroli prelaska državne granice⁴⁴ kao i pomoć organizacijskim jedinicama u sklopu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u rješavanju problematike kretanja i boravka stranaca kao i pitanje azila u Bosni i Hercegovini“⁴⁵. Važan segment odnosi se na davanje „stručnog mišljenja pravosudnim organima ili drugim institucijama vezano za vjerodostojnost dokumenata koji su korišteni ili su se namjeravali koristiti za prelazak državne granice (putni dokumenti, dokumenti za ličnu identifikaciju i bilo koji drugi dokumenti koji su vezani za kretanje osoba, vozila ili roba“)⁴⁶.*

Pitanja granične kontrole i prelaska državne granice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: državna granica), graničnog prijelaza, granične linije, zaštitnog područja i druga pitanja koja su u vezi s graničnom kontrolom uređena su **Zakonom o graničnoj kontroli**. Ovi poslovi uključuju: *„osiguranje nepovredivosti državne granice, zaštitu života i zdravlja ljudi, sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja, te otkrivanje i pronalazak njihovih počinitelaca, sprečavanje nezakonitih prekograničnih migracija i sprečavanje i otkrivanje drugih opasnosti za javnu sigurnost, pravni poredak i nacionalnu sigurnost“⁴⁷. Obavljanjem granične kontrole osigurava se nepovredivost državne granice i sprečavaju se nezakonite prekogranične migracije.*

Članom 2. stav 2 Zakona o graničnoj kontroli definisano je da je Granična policija Bosne i Hercegovine *„dužna poštovati princip zabrane vraćanja i zabrane sankcionisanja zbog nezakonitog ulaska ili prisustva u zemlji lica koja traže azil ili drugi vid međunarodne zaštite i izbjeglica“⁴⁸.*

Članom 29. ovog Zakona propisana je obaveza podvrgavanja graničnim provjerama koja propisuje da je *„svako lice koje namjerava prijeći ili je već prešlo graničnu liniju dužno zaustaviti se i dati na uvid važeću putnu ispravu. Lice je dužno policijskom službeniku GP BiH pojasniti sve okolnosti vezane za ispunjavanje uvjeta za prelazak državne granice i postupati po upozorenjima i naredbama policijskog službenika“.*

Poslovi graničnih provjera obuhvataju: provjeru lica, stvari i prijevoznog sredstva⁴⁹. Pri obavljanju provjera lica policijski službenik ovlašten je: *„tražiti na uvid putnu ispravu; provjeriti putne isprave; obaviti provjere s ciljem otkrivanja i sprečavanja prijetnji nacionalnoj i javnoj*

⁴⁴ Član 7. stav 1 Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine.

⁴⁵ Član 7. stav 5 ibid.

⁴⁶ Član 7. stav 9 ibid.

⁴⁷ Član 2. stav 1 tačke: a, b, c, d, e. Zakon o graničnoj kontroli.

⁴⁸ „Odredbe ovog zakona ne utječu na odgovornost organa vlasti, a posebno Granične policije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: GPBiH) koju imaju prema zakonima u Bosni i Hercegovini i prema Konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. godine i njenom Protokolu iz 1967. godine. GPBiH je dužna poštivati princip zabrane vraćanja i zabrane sankcioniranja zbog nezakonitog ulaska ili prisustva u zemlji lica koja traže azil ili drugi vid međunarodne zaštite i izbjeglica, kako je propisano Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu.“

⁴⁹ Član 30. Zakon o graničnoj kontroli.

sigurnosti i pravnom poretku; unijeti u putnu ispravu podatke o odbijanju ulaska u zemlju i druge relevantne podatke; poduzeti mjere i radnje na utvrđivanju identiteta lica metodama i sredstvima kriminalističke tehnike kada postoji sumnja u vjerodostojnost isprave za prelazak državne granice; zaustaviti i zadržati lice u vremenu potrebnom za obavljanje granične provjere; dati upozorenja i naređenja s ciljem pravilnog, nesmetanog i brzog obavljanja granične provjere; obaviti provjeru u potražnim i drugim evidencijama; kao i obaviti pregled ili pretraživanje ako na drugi način nije moguće izvršiti provjeru⁵⁰.

Novčanom kaznom u iznosu od 300,00 KM do 1.500,00 KM kaznit će se za prekršaj „fizičko lice koje pokuša da pređe državnu granicu izvan graničnog prijelaza odnosno izvan radnog vremena graničnog prijelaza, kao i bez važećih putnih isprava ili suprotno namjeni graničnog prijelaza. Također, novčana kazna propisana je i za lica koja izbjegnu granične provjere ili napuste područje graničnog prijelaza dok granične provjere još nisu obavljene ili na drugi način pokušaju izbjeći granične provjere“⁵¹.

Poslove granične kontrole obavljaju policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine, a njihova ovlaštenja i radnopravni status regulisani su **Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine**. Uvjeti za stjecanje i prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine uređuju se **Zakonom o državljanstvu Bosne i Hercegovine** s kojim se usklađuju i odredbe entitetskih zakona o državljanstvu⁵².

Zakon o strancima

Imajući u vidu konstantne promjene pravnog poretka Evropske unije, te obavezu da se domaće zakonodavstvo u ovoj oblasti treba uskladiti s evropskim propisima, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je kroz Strategiju u oblasti migracija i azila i njen Akcijski plan za period 2012. - 2015. godine predvidjelo donošenje dva zakona i to: Zakon o strancima i Zakon o azilu. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 28. oktobra 2015. godine, i na 11. sjednici Doma naroda, održanoj 10. novembra 2015. godine, donijela je Zakon o strancima.⁵³ Ovim Zakonom⁵⁴ obuhvaćena je oblast imigracija. Regulisani su uvjeti i postupak ulaska stranaca u Bosnu i Hercegovinu, vizni i bezvizni režim, putne isprave za strance, boravak stranaca u Bosni i Hercegovini, udaljenje iz Bosne i Hercegovine, prihvata i stavljanje pod nadzor, kao i nadležnosti organa vlasti u primjeni ovog Zakona, prekršaji i kazne za prekršaje počinjene povredom odredbi ovog Zakona, te druga pitanja u vezi s boravkom stranaca u Bosni i Hercegovini.

Novina u odnosu na Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu, jeste što je Zakonom o strancima predviđeno da se odobrenje privremenog boravka može odobriti strancima na osnovu visokokvalificiranog zapošljavanja, odnosno uvodi se mogućnost izdavanja „plave karte”, zatim odobrenje privremenog boravka strancima sezonskim radnicima, te odobrenje privremenog boravka u slučaju premještanja unutar pravne osobe za rukovoditelje, stručnjake ili pripravnike

⁵⁰ Član 31. Zakon o graničnoj kontroli.

⁵¹ Član 62. Zakon o graničnoj kontroli.

⁵² Član 1. Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

⁵³ Prvi propis kojim su na nivou Bosne i Hercegovine regulisana pitanja imigracije i azila bio je Zakon o imigraciji i azilu iz 1999. godine. Ovim zakonom je oblast imigracija i azila usaglašena s ustavnim poretkom i stvoreni su uvjeti za dalji pravni i institucionalni razvoj u ovoj oblasti.

⁵⁴ Član 1. (predmet ovog Zakona), Zakon o strancima, “Službeni glasnik BiH”, broj 88/15.

koji su premješteni u Bosnu i Hercegovinu, a na drugačiji način se definiše privremeni boravak u svrhu naučnog istraživanja⁵⁵.

Stranac može ući u Bosnu i Hercegovinu ako ima važeći pasoš ili drugu identifikacijsku ispravu koju može koristiti za ulazak u Bosnu i Hercegovinu (najveći broj neregularnih migranata koji se nalaze u Bosni i Hercegovini ne posjeduju nikakav identifikacioni dokument). Pri ulasku u državu, stranac mora priložiti dokaze o posjedovanju sredstava za izdržavanje, čije postojanje se utvrđuje na način propisan članom 23. Zakona. Smatra se da je stranac ušao u zemlju kad je prešao državnu granicu Bosne i Hercegovine, odnosno kada je prošao mjesto obavljanja graničnih provjera. Granična policija Bosne i Hercegovine odlučuje o odbijanju ulaska na granici, ukoliko za to postoje razlozi, odnosno ukoliko stranac ne ispunjava opće ili posebne uvjete za ulazak u Bosnu i Hercegovinu. Razlozi odbijanja ulaska⁵⁶, postupak i posljedica odbijanja ulaska⁵⁷ strancu u Bosnu i Hercegovinu definisani su čl. 24. i 25. Zakona o strancima.

Ukoliko stranac „*prijeđe ili pokuša prijeći državnu granicu izvan graničnog prijelaza otvorenog za međunarodni saobraćaj ili izvan graničnog prijelaza namijenjenog za promet između Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja smatra se da je pokušao nezakonito prijeći državnu granicu*“⁵⁸. Najveći broj neregularnih migranata u Bosni i Hercegovini u tom statusu upravo zbog načina njihovog ulaska u Bosnu i Hercegovinu, odnosno prelaska državne granice izvan graničnog prijelaza.

Sloboda kretanja stranaca u Bosni i Hercegovini propisana je članom 8. Zakona o strancima, koji predviđa *da stranci koji zakonito borave u Bosni i Hercegovini uživaju pravo na slobodu kretanja unutar Bosne i Hercegovine i slobodan izbor mjesta boravka*. Ovo pravo može biti djelimično ili potpuno ograničeno u skladu sa Zakonom u mjeri koja je potrebna u demokratskom društvu u interesu državne ili javne sigurnosti, radi očuvanja javnog poretka, sprečavanja kriminala, zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članom 9. Zakona o strancima propisuje se da je zabranjena diskriminacija po bilo kojoj osnovi, kao što su: *rod odnosno spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza s nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, status koji se stječe rođenjem ili drugi status*.

⁵⁵ http://www.msb.gov.ba/PDF/Strategija_HRV_2016.pdf str.31

⁵⁶ Član 24. stav 2 (razlozi odbijanja ulaska) „a) ako prilikom pokušaja ulaska u BiH predoči krivotvorenu putnu ispravu; b) ako prilikom pokušaja ulaska u BiH predoči krivotvorenu vizu ili dozvolu boravka; c) ako je već proveo na teritoriji BiH 90 dana u bilo kojem razdoblju od 180 dana koje podrazumijeva uzimanje u obzir razdoblja od 180 dana koje prethodi svakom danu boravka, a radi se o državljaninu zemlje bezviznog režima, osim ako se na njega ne primjenjuje odredba člana 20. (Ulazak pod posebnim uvjetima) ovog Zakona; d) ako je već proveo na teritoriji BiH vrijeme dozvoljenog boravka propisano međunarodnim ugovorom čija je BiH ugovorna stranka, osim ako nije ostvario uvjete za ulazak po drugoj osnovi; e) ako postoje osnove sumnje da će obavljati poslove za koje je potrebna radna dozvola, a na njega se ne primjenjuju odredbe člana 77. (Boravak u svrhu rada bez radne dozvole i potvrda o prijavi rada) ovoga Zakona, f) ako mu je viza BiH na ulasku poništena ili ukinuta.

⁵⁷ Član 25. (postupak i posljedica odbijanja) „(2) Strancu kojem je odbijen ulazak u BiH jer ne ispunjava uvjete za ulazak propisane ovim Zakonom izdaje se rješenje o odbijanju ulaska. (3) Rješenje o odbijanju ulaska sadrži razlog odbijanja ulaska, a izdaje se na obrascu koji popunjava nadležni policijski službenik Granične policije. Stranac potpisuje prijem rješenja na obrascu rješenja i jedan primjerak zadržava za sebe. Ako stranac odbije potpisati prijem rješenja, ta se činjenica unosi kao opaska na obrascu rješenja i smatra se da je rješenje uredno dostavljeno. (4) Nadležni policijski službenik Granične policije na graničnom prijelazu upozorava stranca kojem je odbijen ulazak u BiH da je dužan odmah napustiti područje graničnog prijelaza i zabranjuje mu ulazak na teritoriju BiH. (5) Rješenje o odbijanju ulaska mora sadržavati razlog odbijanja ulaska, a izdaje se na obrascu i dostavlja se strancu. Ako stranac odbije primiti rješenje, ta se činjenica unosi kao bilješka i smatra se da je rješenje dostavljeno. (6) Rješenje o odbijanju ulaska izvršava se odmah unošenjem otiska štambilja "ODBIJEN ULAZAK" odnosno druge odgovarajuće oznake u putnu ispravu stranca. Ako stranac nema putnu ispravu u koju bi se mogao unijeti otisak štambilja odnosno druga odgovarajuća oznaka, ta se činjenica unosi kao opaska u obrazac rješenja. (7) Protiv rješenja o odbijanju ulaska se može uložiti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana dostave rješenja. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja. (8) Stranac kojem je odbijen ulazak može ući u BiH nakon što otkloni razloge zbog kojih mu je odbijen ulazak. (9) Ako se u žalbenom postupku utvrdi da je strancu neosnovano odbijen ulazak u BiH, ta se činjenica unosi u Centralnu bazu podataka o strancima, te se prilikom ponovnog ulaska stranca u BiH poništava štambilj o odbijanju ulaska otiskom štambilja "PONIŠTENO".

⁵⁸ Član 16. (Nezakonit prelazak državne granice BiH) Zakona o strancima.

Stranac je dužan da za vrijeme ulaska, kretanja, boravka u Bosni i Hercegovini i izlaska iz Bosne i Hercegovine poštuje javni poredak, odnosno da se pridržava zakona i propisa, te odluka organa vlasti u Bosni i Hercegovini⁵⁹.

U svim fazama postupka stranci se obavještavaju o pravima i obavezama, a organ koji vodi postupak dužan je da strancu koji ne razumije jezik na kojem se postupak vodi omogućiti da tok postupka prati uz pomoć prevodioca, odnosno tumača. Zahtjevi za ostvarivanje prava i dokazi koji opravdavaju zahtjev, kao i pozivi, rješenja i druga pismena, dostavljaju se na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini⁶⁰. Za vrijeme boravka na teritoriji Bosne i Hercegovine, stranac mora uz sebe imati putnu ispravu s kojom je ušao u Bosnu i Hercegovinu ili drugi identifikacioni dokument, odnosno potvrdu izdatu s ciljem dokazivanja ili potvrde identiteta i zakonitosti ulaska i boravka u Bosni i Hercegovini⁶¹.

Za pokretanje i vođenje postupka utvrđivanja identiteta stranca u Bosni i Hercegovini nadležna je Služba za poslove sa strancima. Ako je postupak utvrđivanja identiteta stranca, čiji identitet nije moguće odmah utvrditi ili postoje osnovne sumnje u istinitost njegovih navoda o identitetu, započela Granična policija Bosne i Hercegovine ili policija, i ne može ga okončati u roku od šest sati o tome obavještava Službu za poslove sa strancima. Stranac koji nema dokaze o identitetu dužan je Službi za poslove sa strancima dati izjavu o svom identitetu, te dati biometrijske podatke. Stranac čiji se identitet ne može odmah utvrditi ili postoje osnovne sumnje u istinitost njegovih navoda o identitetu ili se njegov identitet ne može sa sigurnošću utvrditi ni u roku od šest sati od dovođenja u službene prostorije stavlja se pod nadzor i može mu se izreći mjera protjerivanja iz Bosne i Hercegovine⁶².

Zakon o azilu

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 24. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 3. februara 2016. godine, i na 14. sjednici Doma naroda, održanoj 9. februara 2016. godine donijela je Zakon o azilu. Ovim Zakonom propisani su organi koji su nadležni za njegovo provođenje, načela, uvjete i postupak za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite, prestanak i ukidanje izbjegličkog statusa i statusa supsidijarne zaštite, privremena zaštita, identifikacijski dokumenti, prava i obaveze tražitelja azila, izbjeglica i stranaca pod supsidijarnom zaštitom kao i druga pitanja iz oblasti azila u Bosni i Hercegovini⁶³.

Prvi korak za strance u procesu ostvarivanja prava na azil jeste **iskazivanje namjere za traženje azila** u Bosni i Hercegovini. Namjeru za podnošenje zahtjeva za azil stranac može iskazati shodno članu 31. Zakona o azilu:

- Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, na graničnom prijelazu ili
- organizacionim jedinicama Službe za poslove sa strancima.

Ako stranac namjeru za podnošenje zahtjeva za azil iskaže na nekom od graničnih prijelaza, Granična policija Bosne i Hercegovine odmah obavještava mjesnu nadležnu organizacionu jedinicu Službe koja je obavezna preuzeti stranca. Granična policija Bosne i Hercegovine ili organizaciona jedinica Službe kojoj je stranac iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil upoznaje stranca s postupkom traženja azila i njegovim pravima i obavezama.

⁵⁹ Član 10. (obaveza poštivanja javnog poretka BiH), Zakon o strancima.

⁶⁰ Član 12. (obaveze nadležnih organa u postupku), Zakon o strancima.

⁶¹ Član 13. (obaveza nošenja i predočavanja dokaza o identitetu), Zakon o strancima.

⁶² Član 14. (utvrđivanje identiteta), Zakon o strancima;

Institucija ombudsmena ne raspolaže podacima o broju lica kojima je izrečena mjera protjerivanja.

⁶³ Član 1. (predmet Zakona), Zakon o azilu.

Strancu koji iskaže namjeru za azil organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima izdaje potvrdu o iskazanoj namjeri, kojom određuje pravac kretanja u roku koji je potreban za dolazak u Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine radi ličnog podnošenja zahtjeva za azil. Organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima odmah po iskazivanju namjere Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine dostavlja primjerak potvrde o iskazanoj namjeri s kopijama ličnih i drugih dokumenata stranaca koji je iskazao namjeru, relevantnih za postupak azila.

Rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri ne može biti duži od osam (8) dana osim u slučaju velikog broja istovremeno iskazanih namjera za podnošenje zahtjeva za azil kada rok ne može biti duži od 14 dana⁶⁴. Organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima kojoj je namjera iskazana, prevozi podnosioca iskazane namjere do centra za prihvata i smještaj tražitelja azila.

Pojmovno određenje

Zakon o strancima i Zakon o azilu daje sljedeća terminološka određenja:

- a) **stranac** je lice koje nije državljanin Bosne i Hercegovine;
- b) **lice bez državljanstva** je stranac kojeg nijedna država u skladu s domaćim zakonodavstvom ne smatra svojim državljaninom.

Prema Zakonu o azilu⁶⁵:

- a) **tražitelj azila** je stranac koji podnese zahtjev za azil o kojem nije donesena izvršna odluka u skladu s ovim Zakonom;
- c) **azil** obuhvata izbjeglički status i status supsidijarne zaštite, u skladu s ovim Zakonom;
- d) **izbjeglica** je stranac ili lice bez državljanstva kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo izbjeglički status u skladu s Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine i ovim Zakonom;
- e) **izbjeglički status** je status koji se priznaje na osnovu odluke nadležnog tijela o ispunjenju uvjeta iz člana 19. ovog Zakona;
- f) **stranac pod supsidijarnom zaštitom** je stranac kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo status supsidijarne zaštite, u skladu s ovim Zakonom;
- g) **supsidijarna zaštita** je status koji se priznaje na osnovu odluke nadležnog tijela o ispunjenju uvjeta iz člana 22. ovog Zakona;
- h) **privremena zaštita** je zaštita hitnog i privremenog karaktera koja se odobrava strancu u situacijama masovnog priliva, u skladu s ovim Zakonom;
- i) **stranac pod privremenom zaštitom** je državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva kojem je odobrena zaštita iz tačke i) ovog člana;
- j) **masovni priliv** je dolazak velikog broja stranaca koji su napustili svoju zemlju porijekla i ne mogu se u nju vratiti zbog oružanog sukoba ili sistematskog i općeg kršenja ljudskih prava;
- k) **maloljetnik** je stranac mlađi od 18 godina;
- l) **maloljetnik bez pratnje** je stranac mlađi od 18 godina (maloljetnik) koji je ušao u Bosnu i Hercegovinu ili koji je, nakon ulaska u Bosnu i Hercegovinu, ostao bez pratnje lica

⁶⁴ Član 32. (potvrda o iskazanoj namjeri), Zakon o azilu.

⁶⁵ Član 2. (značenje izraza u Zakonu), Zakon o azilu.

starijeg od 18 godina (punoljetno lice) koje je za maloljetnika odgovorno po zakonu ili punomoći, sve dok se ne stavi pod brigu takvog lica;

- m) **članom porodice** tražitelja azila, izbjeglice, stranca pod supsidijarnom ili privremenom zaštitom smatraju se bračni ili vanbračni drug, maloljetno zajedničko dijete bračnih ili vanbračnih drugova, maloljetno dijete svakog od njih, njihovo maloljetno usvojeno dijete, maloljetno usvojeno dijete svakog od njih, pod uvjetom da nisu zasnovali vlastite porodice, roditelji ili drugi zakonski zastupnik maloljetnika, punoljetna nevjenčana djeca azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom ili stranca pod privremenom zaštitom koja zbog svog zdravstvenog stanja nisu u mogućnosti brinuti se za svoje potrebe, roditelj ili drugi zakonski zastupnik djeteta, srodnik prvog stepena u ravnoj uzlaznoj liniji s kojim je živio u zajedničkom domaćinstvu, ako se utvrdi da zavisi od brige tražitelja, azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom ili stranca pod privremenom zaštitom;
- n) **namjera za podnošenje zahtjeva za azil** (u daljnjem tekstu: namjera) je usmeno ili pismeno izražena volja lica bez državljanstva za podnošenje zahtjeva u skladu s članom 31. ovog Zakona;
- o) **zahtjev za azil** je zahtjev koji podnosi stranac, a smatra se zahtjevom za priznavanje izbjegličkog statusa ili statusa supsidijarne zaštite u Bosni i Hercegovini;
- p) **centar za prihvata i smještaj tražitelja azila** je specijalizirana ustanova namijenjena za zajednički prihvata i smještaj tražitelja azila.

II. INSTITUCIONALNI MEHANIZMI

U ovom poglavlju su sadržane informacije o odgovornim institucijama nadležnim za postupanje u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu, kao i informacije o drugim subjektima koji djeluju u ovoj oblasti po drugim osnovama, kao što su sporazumi u drugi akti⁶⁶.

2.1. Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini

Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini, a prema članu 3. stav 1 Zakona o strancima su:

1. Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine;
2. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
3. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
4. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
5. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
6. Služba za poslove sa strancima;
7. Granična policija Bosne i Hercegovine;
8. Ostala policijska tijela u Bosni i Hercegovini;
9. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
10. Druga nadležna tijela.

U odnosu na azil, lista nadležnih institucija je proširena sa Sudom Bosne i Hercegovine i Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.⁶⁷

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za zaštitu međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i regulisanje saobraćaja na graničnim prijelazima Bosne i Hercegovine. Uređuje procedure i način organizacije službe vezano za kretanje i boravak stranaca u Bosni i Hercegovini. U svom sastavu posjeduje organizacijsku jedinicu za azil (Sektor za azil) i organizacijsku jedinicu za imigracije (Sektor za imigracije).

Sektor za azil vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na izvršenje i sprovođenje politike i postupka azila u Bosni i Hercegovini, koordinira radom nadležnih organizacionih jedinica, vrši poslove koji se odnose na izradu prednacrta i nacrtu zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti, obezbjeđuje prihvata, smještaj i podršku tražitelja azila, prati stanje u vezi s postizanjem evropskih standarda u ovoj oblasti, vrši analizu i izvještavanje, kao i druge poslove koji po svojoj prirodi spadaju u nadležnost ovog sektora.⁶⁸

Ovaj sektor u svom sastavu ima 3 odsjeka:

- a) Odsjek za postupak azila;
- b) Odsjek za podršku i
- c) Odsjek za prihvata i program.

⁶⁶ Agencije Ujedinjenih nacija, međunarodne i domaće nevladine organizacije.

⁶⁷ Član 3. Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

⁶⁸ <http://www.msb.gov.ba/onama/default.aspx?id=1673&langTag=bs-BA>

Sektor za azil, Služba za poslove sa strancima i Međunarodna organizacija za migracije potpisali su dana 15.08.2018. godine Sporazum o funkcionisanju i logističkoj podršci privremenog prihvatnog centra „Ušivak“⁶⁹. Ovim sporazumom se uređuje saradnja i međusobna pomoć u unapređenju sistema upravljanja migracionom krizom, uključujući pitanja smještaja, ishrane, medicinskog zbrinjavanja izbjeglica i migranata, naknade troškova za komunalne usluge i održavanje infrastrukture, fizičkog obezbjeđenja imovine i lica u Privremenom centru „Ušivak“.⁷⁰ Ovim sporazumom predviđene su obaveze zainteresovanih strana, tako da će:

- Sektor za azil, u skladu sa svojim nadležnostima vršiti registraciju tražitelja azila u kancelarijama privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;
- Služba za poslove sa strancima, vršiti koordinaciju u radu i upravljanje prihvatnim centrom, te izvršavati poslove i zadatke iz zakonom propisanih nadležnosti;
- Međunarodna organizacija za migracije, izvršiti građevinske i tehničke radove za stavljanje prihvatnog centra u funkciju do njegovog konačnog uspostavljanja.

Kada je riječ o registraciji tražilaca azila činjenica je da postoji problem vezan za stepen ažurnosti u procesu registracije, a s obzirom na kapacitete, tj. ljudske resurse kojima raspolaže Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, prvenstveno Sektor za azil⁷¹. Problem u procesu registracije tražilaca azila javio se u trenutku kada se Bosna i Hercegovina suočila s pojačanim migracijama, odnosno kada se našla na rutama aktuelnih migracijskih tokova.

U Sektoru za azil je prisutan i problem prijema zahtjeva za registraciju, jer upućeni zahtjevi ne dolaze do Sektora iz razloga što Protokol Ministarstva sigurnosti nema ažurnost da registruje sve zaprimljene zahtjeve i iste uputi Sektoru na dalje postupanje. Ovi zahtjevi duži period stoje u Protokolu Ministarstva sigurnosti. Očito je da cjelokupan administrativni sistem obrade akata iz nadležnosti Sektora za azil nije funkcionalan i efikasan, posebno ako se uzme u obzir da na registraciji tražioca azila rade isključivo dvije osobe, od kojih jednu plaća UNHCR.

Sektor za imigraciju vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na planiranje i sprovođenje politike u oblasti imigracije u Bosni i Hercegovini. Obavlja poslove koji se odnose na izradu prednacrti i nacrti zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti, te prati stanje u vezi s postizanjem evropskih standarda u ovoj oblasti. Realizuje prihvata državljanina Bosne i Hercegovine po sporazumima o readmisiji, vrši prihvata i smještaj stranaca žrtava trgovine ljudima, analizu i izvještavanje kao i druge poslove i zadatke koji po svojoj prirodi spadaju u nadležnost ovog Sektora. Obavljanje poslova iz nadležnosti ovog Sektora raspoređeno je u dva Odsjeka:

- a) Odsjek za upravne poslove, propise i readmisiju;
- b) Odsjek za analitiku, strateško planiranje, nadzor i obuku.

Predstavnici Institucije ombudsmena⁷², dana 25.09.2018. godine, održali su sastanak u Sektoru za imigraciju Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine⁷³. Tokom sastanka s predstavnicima

⁶⁹ Dana 21.09.2018. godine, Ombudsmenka za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Halilović Emina i saradnici, posjetili su Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za azil. Tom prilikom obavljen je sastanak s pomoćnikom ministra sigurnosti g. Baotić Marjanom koji je ukazao na važnost potpisanog sporazuma o razumijevanju između Sektora za azil, Službe za poslove sa strancima i Međunarodne organizacije za migracije.

⁷⁰ Privremeni prihvatni centar „Ušivak“ otvoren je 23.10.2018. godine.

⁷¹ Na sastanku održanom 21.09.2018. godine, u Sektoru za azil istaknuto je da samo dva lica rade na poslovima registracije tražilaca azila na području čitave Bosne i Hercegovine.

⁷² Pomoćnica Ombudsmena Emina Halilović, stručna saradnica Račić Fatima i saradnica na projektu Gorica Ilić.

⁷³ Razgovor je obavljen s pomoćnicom ministra Džaferović Murvetom i saradnicima.

Sektora za imigraciju istaknuto je da veliki problem za Bosnu i Hercegovinu predstavlja činjenica što ne postoje sporazumi o readmisiji sa zemljama MAGREB-a iz kojih dolazi veliki broj stranaca u okviru aktuelnih migracijskih kretanja na teritoriji Bosne i Hercegovine. S ciljem prevazilaženja ovog problema neophodno je poduzeti mjere na osiguranju efikasne primjene sporazuma o readmisiji koji postoje sa zemljama u regionu (Srbija i Crna Gora) s čijih teritorija stranci ulaze na teritoriju Bosne i Hercegovine s ciljem povratka stranaca u zemlje iz kojih su ušli na prostor Bosne i Hercegovine. Osiguranje provođenja Sporazuma o readmisiji sa zemljama regiona trebalo bi biti prioritet. Prepoznata je i važnost jačanja saradnje Granične službe i Službe za poslove sa strancima.

Kada je riječ o stavljanju pod nadzor stranaca do trenutka napuštanja Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o strancima postoje dvije vrste provođenja ove obaveze. Jedna vrsta nadzora se odnosi na ograničavanje kretanja na određenom području ili mjestu uz obavezu javljanja organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima ili policiji, a druga se odnosi na smještaj stranaca u Imigracioni centar.⁷⁴

U Sektoru za imigracije navedeno je da je donesen Akcioni plan kojim je, između ostalog, predviđeno formiranje kombinovanih centara za smještaj stranaca. Naime, u skladu sa Zakonom o strancima propisano je da država može uspostaviti “*druge specijalizovane ustanove za prihvatanje stranaca*”. Kombinovani centri bi se uspostavili na područjima koja su najviše izložena migracijskom pritisku. Ovi centri podrazumijevali bi okupljanje lica koja su iskazala namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, tražioce azila, ali i neregularne migrante kojima je ograničeno kretanje na područje ili mjesto u Bosni i Hercegovini. Navedeno je da je u proceduri izrada Pravilnika u vezi s formiranjem kombinovanih centara.

Ministarstvo sigurnosti izdvaja sredstva kako bi se u toku čitave godine obezbijedilo postojanje 30-40 mjesta za smještaj lica koja su žrtve trgovine ljudima.

Služba za poslove sa strancima

Služba za poslove sa strancima (u daljem tekstu: Služba) kao upravna organizacija s operativnom samostalnošću u sastavu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine nosilac je aktivnosti u rješavanju problematike imigracija. Služba kontroliše dolazak stranaca iz viznog režima u Bosnu i Hercegovinu kroz postupke ovjere pozivnih pisama, rješava o statusu stranaca u Bosni i Hercegovini kroz odobravanje ili odbijanje boravka stranaca u zemlji, otkazu boravka, protjerivanju, stavljanju pod nadzor te prisilnom udaljenju stranaca iz zemlje.

Služba vrši neophodne sigurnosne provjere, prije odlučivanja kod postupka ovjere pozivnih pisama, provjere kod izdavanja prethodne saglasnosti za izdavanje vize tipa “D” i prije rješavanja zahtjeva za odobrenje privremenog i stalnog boravka. Vršanjem neophodnih sigurnosnih provjera u postupku ovjere pozivnih pisama, odnosno prije nego što stranac dođe u Bosnu i Hercegovinu, štiti se sigurnosni sistem Bosne i Hercegovine.

Služba prikuplja podatke o svim vidovima neregularnih migracija i neregularnim migrantima, nadzire i kontroliše boravak stranaca kroz njihovu eventualnu zloupotrebu i nezakovitost u korištenju boravka i eventualnom ugrožavanju javnog poretka ili nacionalne sigurnosti zemlje od

⁷⁴ Protiv rješenja o stavljanju stranca pod nadzor koji donosi Služba za poslove sa strancima u roku od tri dana može se podnijeti žalba Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, s tim da žalba ne odlaže izvršenje rješenja. Također, ukoliko Ministarstvo u roku od tri dana ne ukine rješenje o stavljanju pod nadzor u Imigracioni centar ili po žalbi u navedenom roku uopće ne odluči, stranac može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.

određenih kategorija stranaca⁷⁵. Služba ima terenske centre u: Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru, Tuzli, Zenici, Brčkom, Doboju, Istočnom Sarajevu, Bihaću, Travniku, Trebinju, Bijeljini, Livnu, Ljubuškom, Orašju i Goraždu.

Služba je u junu mjesecu 2018. godine, uspostavila sistem za online registraciju boravka stranaca u Bosni i Hercegovini „e-stranac.ba“ čime se značajno ubrzao postupak registracije stranaca⁷⁶. Također, Služba je uspostavila i biometrijski sistem registracije stranaca na osnovu kojeg se može utvrditi broj registrovanih stranaca, kao i broj onih koji su podnijeli zahtjev za azil.

Na osnovu sklopljenog Sporazuma o saradnji sa Sektorom za azil i Međunarodnom organizacijom za migracije, Služba će vršiti koordinaciju u radu i upravljanje privremenim prihvatnim centrom „Ušivak“. To znači da će izvršavati poslove i zadatke u okviru zakonom propisanih nadležnosti, a koje podrazumijevaju:

- vođenje evidencije o strancima,
- identifikacija i uzimanje biometrijskih podataka,
- izdavanje potvrde o iskazanoj namjeri za azil u Bosni i Hercegovini,
- smještaj stranaca i osiguranje provođenja procedura propisanih Kućnim redom.

Granična policija Bosne i Hercegovine

Granična policija Bosne i Hercegovine upravna je organizacija u sastavu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, s operativnom samostalnošću, osnovana radi obavljanja policijskih poslova u vezi s nadzorom i kontrolom prelaska granice Bosne i Hercegovine i drugih poslova propisanih zakonom. Granična kontrola obavlja se na 83 granična prijelaza, od kojih je 55 međunarodnih i 28 za pogranični saobraćaj. Strukturirana je s ciljem osiguravanja koordinacije svih aktivnosti na centralnom, regionalnom i mjesnom nivou. Ima uspostavljenu organizacijsku strukturu u čijoj je nadležnosti otkrivanje i suprotstavljanje nezakonitim migracijama na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou⁷⁷.

Državna agencija za istrage i zaštitu

Državna agencija za istrage i zaštitu je upravna organizacija u okviru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Uspostavljena je zbog obavljanja policijskih poslova čija je nadležnost, između ostalog, sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje kriminaliteta u vezi s trgovinom ljudima. Sjedište Državne agencije za istrage i zaštitu je u Istočnom Sarajevu, a u svom sastavu ima četiri regionalna ureda, i to: u Banjoj Luci, Tuzli, Mostaru i Sarajevu⁷⁸.

U organizacionoj strukturi Kriminalističko-istražnog odjela uspostavljen je i Odsjek za sprečavanje i otkrivanje organizovanog kriminala, kriminala u vezi s trgovinom ljudima, opojnim drogama i ostalim krivičnim djelima čiji zadatak je sprečavanje, otkrivanje i istraživanje kriminaliteta u vezi s trgovinom ljudima, a koji također koordinira aktivnosti regionalnih ureda po ovoj problematici.

Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine

Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine poduzima određene nadležnosti u sistemu upravljanja migracijama u Bosni i Hercegovini, te u oblasti vizno-pasoških poslova vrši redovnu

⁷⁵ <http://sps.gov.ba/nadleznost/?lang=hr>

⁷⁶ Sistem omogućava korištenje i takozvanih čitača pasoša, što znači da se samo skeniranjem putnih isprava može izvršiti popuna svih podataka u sistem, što ubrzava i olakšava kompletan proces.

⁷⁷ <http://www.granpol.gov.ba/Content/Read/13?title=Organizacija>

⁷⁸ <http://www.sipa.gov.ba/bs/o-nama/generalne-informacije>

analizu rada diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine. Na osnovu praćenja migracijskih kretanja u Bosni i Hercegovini, s drugim nadležnim državnim tijelima i institucijama se poduzimaju radnje i aktivnosti u sprečavanju nezakonitih migracija i u upravljanju migracijskim procesima.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u svom sastavu posjeduje **Sektor za izbjeglice, raseljene osobe i stambenu politiku** koji je nadležan za ostvarivanje pristupa pravu na rad, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i obrazovanje, smještaj kao i ostala prava propisana zakonodavstvom Bosne i Hercegovine. Sektor priprema prijedloge za utvrđivanje i unapređenje politike iz oblasti:

- izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini, povratnika, kao i prava izbjeglica u Bosni i Hercegovini, stambene politike, te prati njihovo provođenje;
- priprema zakone, podzakonske akte i druge propise koji se odnose na izbjeglice, raseljene osobe i povratnike, prihvati i prava izbjeglica i stambenu politiku;
- učestvuje u pripremi prijedloga sporazuma i protokola iz oblasti izbjeglica, raseljenih osoba, povratnika i stambene politike; brine se o primjeni istih;
- saraduje s domaćim i međunarodnim, vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama i civilnim sektorom u oblasti djelokruga svoga rada...

Drugi sektor u sastavu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice je **Sektor za iseljenišvo** koji predlaže:

- utvrđivanje politike i sprovodi utvrđenu politiku u oblasti iseljenišva;
- daje primjedbe, prijedloge i sugestije u pripremi zakona, podzakonskih akata i drugih propisa iz ove oblasti;
- prati i predlaže zaključivanjem bilateralnih sporazuma iz oblasti od značaja za iseljenišvo;
- radi na redovnom informisanju bosanskohercegovačkog iseljenišva o stanju u Bosni i Hercegovini, a naročito o pitanjima od značaja za iseljenišvo;
- upoznaje nadležne organe u Bosni i Hercegovini s problemima iseljenišva i prati rješavanje tih problema;
- obavlja poslove pružanja stručne pomoći iseljenim bosanskohercegovačkim građanima u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava i saraduje s resornim ministarstvima u rješavanju ovih pitanja...⁷⁹.

Predstavnici Institucije ombudsmena⁸⁰, dana 24.09.2018. godine, održali su sastanak u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice⁸¹ na kojem su prezentovane osnovne informacije o Izbjegličko-prihvatnom centru Salakovac (u daljem tekstu: Centar Salakovac) koji je podijeljen na dva dijela: Izbjegličko-prihvatni centar u Salakovcu s kapacitetom od 224 mjesta koji postoji od 2000. godine i Readmisioni centar u Mostaru s kapacitetom od 80-100 mjesta, koji je osnovan 2013. godine.

⁷⁹ http://www.mhrr.gov.ba/organizaciona_struktura/default.aspx?id=5&langTag=bs-BA

⁸⁰ Pomoćnica Ombudsmena Emina Halilović, stručna saradnica Fatima Račić, saradnica na projektu Gorica Ilić.

⁸¹ Razgovor je obavljen sa šefom odjela gospodinom Lipjankić Medžidom.

Treći segment Centra Salakovac koji se odnosi na smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i stranaca koji su tražioci azila u Bosni i Hercegovini formiran je 2018. godine. U maju mjesecu ove godine zbog velikog broja neregularnih migranata koji su se zatekli u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je zatražilo da se dio prostora u Izbjegličkom centru osigura za prihvata ovih lica⁸².

U vezi s tim, između Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i Ministarstva za izbjeglice i ljudska prava Bosne i Hercegovine potpisan je Protokol o pravima i obavezama u toku privremenog smještaja u Centar Salakovac i Readmisioni centar u Mostaru stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i stranca koji je tražilac azila u Bosni i Hercegovini.

Readmisioni centar u Mostaru, koji postoji u okviru centra u Salakovcu, formiran je s ciljem prihvata i zbrinjavanja građana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju po osnovu Sporazuma o readmisiji. Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini⁸³ aktivnost prihvata i zbrinjavanja državljana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju u Bosnu i Hercegovinu, po osnovu Sporazuma o readmisiji u nadležnosti je ovog Ministarstva.

Krajem 2015. godine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Strategiju za prihvata i integraciju državljana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju po osnovu Sporazuma o readmisiji. Ovom strategijom, Bosna i Hercegovina se opredijelila da aktivno radi na uspostavi funkcionalnog sistema prihvata i integracije domaćih državljana koji se vraćaju po osnovu Sporazuma o readmisiji. U sistem povratka uključena je 21 lokalna zajednica⁸⁴ u kojima su uspostavljeni lokalni readmisioni timovi⁸⁵ i doneseni lokalni akcioni planovi iz oblasti readmisije. Cilj uspostavljanja lokalnih readmisionih timova jeste da se omogući adekvatna pokrivenost na području Bosne i Hercegovine. Istaknuto je da saradnja s timovima na području Republike Srpske bolje funkcioniše iz razloga složenosti uređenja Federacije Bosne i Hercegovine.

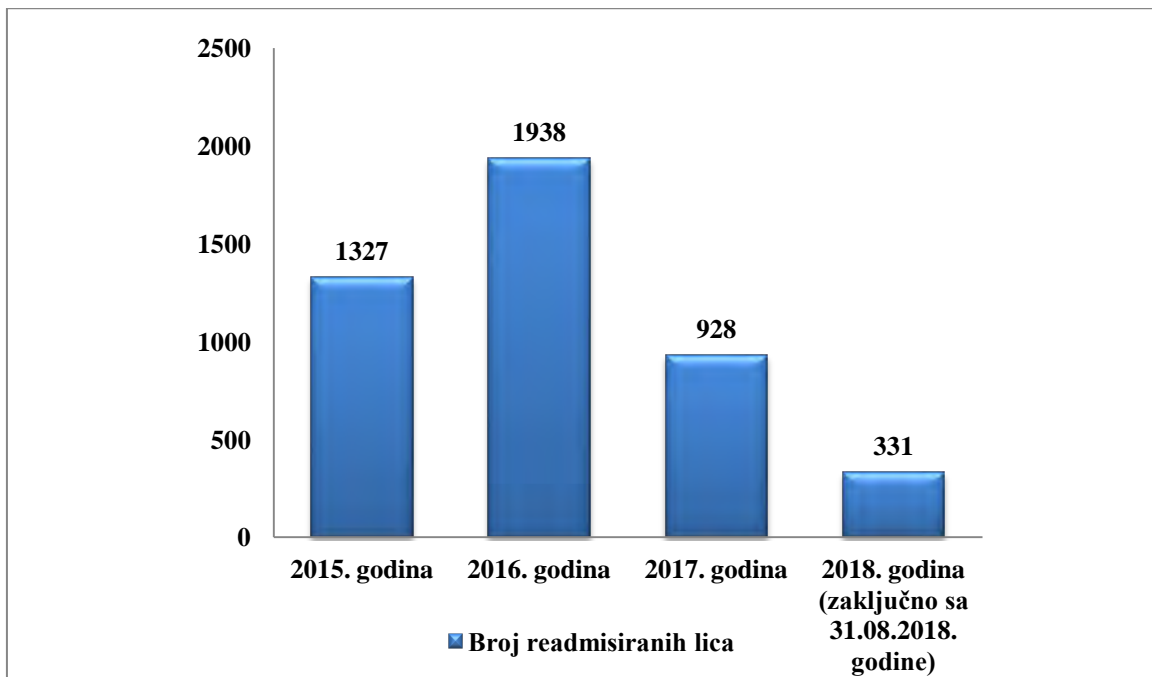
Usvojen je i potpisan *Protokol o saradnji u postupku prihvata, proprata i privremenog zbrinjavanja djece bez pratnje koja se vraćaju u Bosnu i Hercegovinu po osnovu Sporazuma o readmisiji* između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i nadležnih institucija Kantona Sarajevo kojim je definisan privremeni prihvata, zbrinjavanje i smještaj maloljetnih lica u Dom za djecu bez roditeljskog staranja Bjelave, do preuzimanja istih od mjesno nadležnih centara za socijalni rad.

⁸² Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 142. sjednici održanoj 15.05.2018. godine, razmotrilo je Informaciju s prijedlogom mjera koje se trebaju poduzeti u vezi s problemom neregularnih migranata, te je između ostalog, donijelo zaključak: „Zadužuju se nadležna tijela institucija Bosne i Hercegovine da u saradnji s ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini hitno stave u funkciju sve raspoložive kapacitete s ciljem adekvatnog prihvata, smještaja i zbrinjavanja migranata, naročito ranjivih kategorija, a u skladu s važećim zakonima Bosne i Hercegovine i prihvaćenim međunarodnim standardima, te da u roku od 48 sati organizuju transfer i smještaj migranata koji su trenutno bez adekvatnog smještaja.“

⁸³ Član 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 9/16)

⁸⁴ Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, Federacija Bosne i Hercegovine (Općina Stari Grad Sarajevo, Bosanski Petrovac, Tuzla, Goražde, Bihać, Zavidovići, Živinice, Mostar, Zenica i Bugojno), Republika Srpska (Opština Novi Grad, Foča, Bileća, Kotor Varoš, Kostajnica, Zvornik, Doboj, Prijedor, Bijeljina i Modriča)

⁸⁵ U sastav timova pored predstavnika lokalne administracije ulaze i predstavnici centara za socijalni rad, policijskih uprava, zavoda za zapošljavanje, te domova zdravlja.

Pregled realizovanih povrataka po osnovu sporazuma o readmisiji za protekli period

S ciljem uspostave funkcionalnog sistema za pristup i razmjenu podataka i formiranje baze podataka koja se odnosi na povratnike po osnovu Sporazuma o readmisiji u dijelu koji se odnosi na mjesto prebivališta i mjesto rođenja, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (IDEEAA) potpisali su Sporazum o stalnom pristupu podacima putem web servisa.

Treći segment Centra u Salakovcu odnosi se na smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil i stranaca koji su tražioci azila u Bosni i Hercegovini. Pravni status ovog rješenja proizlazi iz zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, na osnovu kojeg je potpisan Protokol o pravima i obavezama privremenog smještaja koji je potpisalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, u skladu s kojim su Centar u Salakovcu i Readmisioni centar u Mostaru od 18.05.2018. godine, stavili na raspolaganje smještajne kapacitete za potrebe navedenih lica, što je omogućilo smještaj 269 lica u ovaj Centar. U Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice navode da se trenutno provode aktivnosti kako bi se budžetska stavka Ministarstva koja je namijenjena za pomoć lokalnim zajednicama uključenim u sistem u iznosu od 150 000,00 KM preraspodijeli na stavku koja se odnosi na osiguranje hrane i higijenskih potrepština korisnika Centra Salakovac.

Navedeno je da će se u narednom periodu, a imajući u vidu vremenske uvjete koji su karakteristični za zimski period, kao problem, pojaviti pitanje osiguravanja energenata⁸⁶, problem kontinuiranog snabdijevanja hranom i higijenskim potrepštinama, te problem pitanja sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite.

Kao jedan od problema navedeno je i pitanje rješavanja troškova zdravstvene zaštite za strane državljane koji su smješteni u privatnom smještaju.

⁸⁶ U trenutnim uvjetima mjesečni troškovi za električnu energiju iznose 3 500, 00-4 000, 00 KM, a očekuje se da će iznos istih u zimskom periodu iznositi oko 9 000, 00 KM.

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Koordinacijsko tijelo) je uspostavljeno Odlukom o formiranju Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini⁸⁷ kao stalno tijelo zaduženo za koordiniranje aktivnosti između nadležnih institucija koje se bave problematikom migracija i azila.

U sastav Koordinacijskog tijela imenovani su rukovodeći državni službenici iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (Služba za poslove sa strancima, Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za imigraciju i Sektor za azil), Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (Sektor za imigraciju i Sektor za izbjeglice, raseljene osobe, readmisiju i stambenu politiku) i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine (Sektor za međunarodno-pravne i konzularne poslove), a za predsjednika Koordinacijskog tijela imenovan je zamjenik ministra sigurnosti.

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini sagledava cjelokupnu situaciju u oblasti migracija i azila, potiče i osigurava interresornu saradnju između relevantnih institucija koje se bave poslovima migracije i azila, te vrši procjene budućih migracijskih kretanja i nadležnim institucijama predlaže mjere za unapređenje migracijske politike. Nadležnost Koordinacionog tijela detaljno je definisana članom 2. Odluke o formiranju Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini. Ovom Odlukom propisano je da Koordinacijsko tijelo putem Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dostavlja godišnji Izvještaj o radu Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od 60 dana od dana isteka kalendarske godine za koju se podnosi izvještaj, a po potrebi može dostaviti i češće.

Koordinacijsko tijelo podnijelo je Vijeću ministara Bosne i Hercegovine „Izvještaj o radu Koordinacijskog tijela zaključno s 31.12.2017. godine“. Izvještaj je koncipiran tako da u tabelama sadrži podatke o poduzetim aktivnostima čime se omogućava pregled procesa provođenja aktivnosti koje su predviđene Strategijom u oblasti imigracije i azila i Akcijskim planom za period od 2016. - 2020. godine⁸⁸.

Ured za besplatnu pravnu pomoć Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Shodno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći na nivou Bosne i Hercegovine besplatna pravna pomoć se pruža i u okviru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. članom 7. navedenog Zakona utvrđeno je da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

Dakle, Ured ima ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći i to samo u odnosu na postupke pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine. Ako se pogleda ustavna nadležnost ovih tijela, može se zaključiti da u odnosu na odlučivanje o pravima pojedinaca, postupanje je dominantno unutar Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Dodatna teškoća u ostvarivanju pravne pomoći je činjenica da Ured nije uspostavljen te da poslove pravne pomoći obavljaju upravni inspektori, kao dodatnu aktivnost i po ad hoc principu.

⁸⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 10/13 od 11.02.2013. godine, koja je stupila na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

⁸⁸ Izvještaj o radu Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini zaključno sa 31.12.2017. godine pronaći na stranici Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine: <http://msb.gov.ba/dokumenti/strateski/Archive.aspx?pageIndex=1&langTag=bs-BA>

Azilantski centar Delijaš

Azilantski centar Delijaš⁸⁹ (u daljem tekstu: Azilantski centar), smješten je na području Opštine Trnovo, približno devet (9) km udaljen od glavne ceste i 30 km od Sarajeva. Otvoren je u septembru 2014. godine, s kapacitetom od 154 mjesta. U Azilantskom centru trenutno su zaposlene 22 osobe, od kojih 14 uposlenika od strane Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i osam (8) novouposlenih koje finansira Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice.

Sastoji se od objekta za smještaj, prijavnice i zgrade za prvi prihvat tražitelja azila, restorana za ishranu, ambulante, upravne zgrade centra, igrališta, kotlovnice, vodne mreže i kaptaze za snabdijevanje centra vodom. Namijenjen je isključivo tražiteljima azila i međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini. U Azilantski centar mogu biti smješteni samo oni stranci koji su pokrenuli proceduru za dobijanje azila u Bosni i Hercegovini, a na granici mogu podnijeti zahtjev odnosno iskazati namjeru za azil.

Uprava Azilantskog centra posjeduje elektronsku bazu o registraciji korisnika te se u tu svrhu vrši fotografisanje i uzimanje otisaka prstiju tražitelja azila. Pristup bazi ima samo osoba koja vrši registraciju i na taj način je omogućena zaštita ličnih podataka. Ukoliko je potrebno pri registraciji se angažuju i prevodioci koje finansira Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine.

U Azilantskom centru je uspostavljena knjiga evidencije ulazaka i izlazaka u objekat. Iako je centar opremljen kuhinjom, a planirano je uposlenje profesionalnog kuhara, korisnici azila trenutno sami spremaju obroke⁹⁰.

Svi korisnici Azilantskog centra dobijaju pakete hrane/higijene i 30 KM kao mjesečnu participaciju za svježu hranu, a predstavnici uprave po potrebi ih voze u nabavku. Korisnicima Azilantskog centra osigurava se primarna zdravstvena zaštita⁹¹. Doktor dolazi tri sata dnevno, ponedjeljkom i petkom, a svim drugim danima zdravstvene usluge pruža im Dom zdravlja Trnovo⁹². Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena angažovala je psihologa utorkom i četvrtkom, a po potrebi je moguć dolazak i drugim danima.

U toku posjete utvrđeno je da je Azilantski centar obezbijeđen videonadzorom, posjeduje samo dvije telefonske govornice, te da ne posjeduje dovoljan broj kontejnera za otpad. Iako je izgrađen po standardima EU, Azilantski centar nije prilagođen osobama s invaliditetom, s obzirom na to da nije obezbijeđen adekvatan prilaz centru i njegovim smještajnim kapacitetima.

S ciljem praćenja stanja u oblasti migracija predstavnici Institucije ombudsmena ponovo su dana 18.09.2018. godine, posjetili Azilantski centar i tom prilikom konstatovali da je u trenutku ove posjete bilo smješteno⁹³ dvostruko manje korisnika u odnosu na prvu posjetu. Na dan posjete u Azilantskom centru zatečeno je 46 lica, od toga deset (10) osoba ženskog spola, od čega je šest (6) djevojčica. Zatečeno je pet (5) porodica koje su smještene u Azilantski centar i to tri (3) iz Sirije i dvije (2) iz Irana.

⁸⁹ Posjeta predstavnika Institucije ombudsmena obavljena dana 04.04.2018. godine.

⁹⁰ Na dan posjete, u Azilantskom centru boravilo je 107 korisnika, a u martu 2018. godine najzastupljeniji korisnici dolazili su iz Pakistana, Libije, Irana i Sirije.

⁹¹ Vidi, primarna zdravstvena zaštita.

⁹² Predstavnici uprave istakli su da je potpisan ugovor sa Domom zdravlja Kantona Sarajevo tako da korisnici Azilantskog centra mogu koristiti sve zdravstvene usluge.

⁹³ Na dan posjete, u Azilantskom centru boravilo je 46 korisnika od toga broja, 5 porodica odnosno 10 žena (6 žena i 4 djevojčice)

Prema prezentovanim podacima najveći broj smještenih korisnika je iz Irana, Sirije, Iraka, Turske. U razgovoru, upravnik Azilantskog centra je istakao problem što i dalje značajan broj smještenih korisnika još uvijek nije registrovan, a prema njegovim saznanjima razlog je nedostatak zaposlenih ljudi (trenutno dvoje zaposlenih) koji rade na poslovima registracije u Sektoru za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Naime, trenutno zaposleni, koji vrše registraciju stranaca u Bosni i Hercegovini ne mogu obraditi sve zahtjeve na vrijeme pa se na proces registracije čeka i do tri (3) mjeseca. Upravo, iz tog razloga, često se dešava, da zbog dugotrajnog postupka registracije korisnici napuste Azilantski centar, a da pri tome ne uđu u proces registracije.

Prilikom obilaska kompleksa Azilantskog centra obavljen je razgovor s nekoliko korisnika koji su bili zainteresovani da podijele utiske o boravku. Prema njihovom mišljenju najveći problem je što u ovom centru nemaju internet tako da ukoliko žele obaviti telefonski poziv s članovima porodice moraju Azilantski centar napustiti i otići u Opštinu Trnovo gdje je najbliža internet veza. U razgovoru korisnici su istakli da su zadovoljni uvjetima smještaja, a prilikom obilaska neki su zatečeni u sportskim aktivnostima, dok su drugi samoinicijativno pripremali hranu po vlastitoj želji.

Opći utisak nakon obilaska ovog kompleksa je, da su prostorije Azilantskog centra čiste, uredne i da se vodi računa o higijeni. Pohvalno je, da je opremljena i posebna prostorija za igru i smještaj djece, dječija igraonica, a posebno ako se uzme u obzir da u ovom centru borave i porodice s djecom. Također, u okviru Centra, dva puta sedmično, održava se i kurs jezika. Predstavnici udruženja „Vaša prava“ dva puta sedmično dolaze u Azilantski centar i pružaju pravnu pomoć korisnicima Centra.

Imigracioni centar Istočno Sarajevo

Predstavnici Institucije ombudsmana su dana 05.04.2018. godine, izvršili posjetu Imigracionom centru u Istočnom Sarajevu⁹⁴, kako bi se utvrdilo stvarno stanje položaja korisnika smještenih u Imigracionom centru, kao i aspekti kapaciteta institucije koja treba da osigura prava svojim korisnicima.

Imigracioni centar u Istočnom Sarajevu uspostavljen je u sastavu Službe za poslove sa strancima i otvoren je u julu 2008. godine. Radi se o specijaliziranoj ustanovi za prihvata i smještaj stranaca kojima je odlukom nadležnog organa u Bosni i Hercegovini određena mjera stavljanja pod nadzor u skladu sa Zakonom o strancima.

U Imigracionom centru trenutno je zaposleno 46 ovlaštenih lica, a u civilnom sektoru je zaposleno 11 osoba, te je u odnosu na period 2007. godine, smanjen broj zaposlenih za 12 osoba zbog odlaska u penziju, pronalaska novog zaposlenja ili smrti. Uprava Imigracionog centra zatražila je od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 20 novih radnih mjesta, ali zahtjevu nije udovoljeno zbog moratorija na zapošljavanje.

Kapaciteti Imigracionog centra su oko 100 mjesta, od čega muški paviljon 80 ležaja, ženski paviljon 15 ležaja i dva porodična paviljona u koje je moguće smjestiti dvije porodice⁹⁵.

⁹⁴ Imigracioni centar su posjetili Ombudsmenka BiH dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmana Emina Halilović, te stručni saradnici Fatima Račić i Damir Perić, te obavili razgovor s vršiocem dužnosti upravnika Vladislavom Žuža i Murisom Selimovićem.

⁹⁵ Predstavnici uprave Imigracionog centra prilikom posjete predstavnika Institucije ombudsmana objasnili su proceduru postupanja s djecom. Prema dobijenim informacijama, djeca se u Imigracionom centru ne zadržavaju duže od 24 sata tj. najčešće samo prenoće. Ovu mogućnost im pruža Zakon o strancima u Bosni i Hercegovini u izuzetnim slučajevima i na najkraći mogući načini, situacija je jednostavna ako imaju svu potrebnu dokumentaciju, ukoliko je potrebno dokazivanje identiteta i duže trajanje postupka, ta djeca ne borave u Imigracionom centru. Službenici Imigracionog centra na terenu traže dobrovoljnu saglasnost kako

U Imigracionom centru u 2016. godini, boravilo je 280 lica, u 2017. godini 834 lica, a za period januar-mart 2018. godine oko 250 lica. Na dan posjete, u Imigracionom centru se nalazio i određeni broj korisnika, kojima se, pod određenim uvjetima utvrđenim zakonom, može ograničiti kretanje. Najčešće se radi o osobama čiji identitet se ne može utvrditi. Na vrijeme zadržavanja u Imigracionom centru najviše utječe utvrđivanje identiteta korisnika, s obzirom na to da je veliki broj lica koji se smještaju u Imigracioni centar bez identifikacionih dokumenata, a otežavajuća okolnost je izjava o identitetu, za koju se ispostavi da je lažna, što dodatno produžava vrijeme boravka u Imigracionom centru. Također, određeni broj korisnika u toku boravka u Imigracionom centru podnese zahtjev za međunarodnom zaštitom (azil), čime se onemogućava povratak u matične zemlje, što također produžava boravak u Imigracionom centru. Neka od lica koja su smještena u Imigracioni centar ne žele da se vrte u svoje države porijekla, prema riječima nadležnih u Imigracionom centru.

Osobama smještenim u Imigracionom centru omogućen je pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti u lokalnom Domu zdravlja u Istočnom Sarajevu. Sekundarna zdravstvena zaštita im se pruža u bolnici u Kasindolu, a tek ukoliko se ne može obezbijediti ovaj vid zdravstvene zaštite u bolnici u Kasindolu, zdravstvena usluga će se obezbijediti na Univerzitetском Kliničkom centru u Sarajevu. Prilikom prihvata lica, svi dobivaju jedan set higijenskih potrepština, odjeće i obuće. U roku od 24 sata obavlja se prvi ljekarski pregled i eventualni medicinski tretman, te se po svim uputama ljekara odmah postupa. Također im je obezbijedena adekvatna ishrana. Doručak i večera se spremaju u Imigracionom centru, a ručak se dostavlja svakodnevno iz Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine.

S ciljem praćenja stanja u oblasti migracija predstavnici Institucije ombudsmena ponovo su 17.09.2018. godine posjetili⁹⁶ Imigracioni centar u kojem je u trenutku posjete boravilo 70 lica od toga samo pet (5) žena dok su ostalo muškarci. Najveći broj smještenih korisnika dolazi iz Irana, Pakistana, Turske, Alžira, Maroka, Tunisa, a često se dešava da je velikom broju ovih lica teško utvrditi identitet jer dolaze bez identifikacionih dokumenata. Također, značajan broj smještenih korisnika su učinioci različitih (lakših) krivičnih djela, kao i zavisnici od narkotičkih sredstava (ovisni o psihoaktivnim supstancama). Međutim, kako su istakli u Imigracionom sredstvu, postoji sumnja da neka lica koja borave u Imigracionom centru „*stvaraju kanale za izlazak ljudi/migranata iz Bosne i Hercegovine*“. Njihova zavisnost i poseban tretman koji se mora primjenjivati prema takvim licima otežava njihov boravak u Imigracionom centru i iziskuje

bi i dijete bilo smješteno u Imigracioni centar, da se porodica ne bi razdvajala. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine ima potpisan protokol o saradnji s nevladinim organizacijama Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS i „Medica“ Zenica, koji preuzimaju brigu o djeci bez pratnje, ili u slučajevima kada su i majka i dijete žrtve trgovine ljudima. Dijete koje je s roditeljima ilegalno ušlo u Bosnu i Hercegovinu smješta se zajedno s roditeljima ili u Imigracioni centar ili na drugo mjesto koje im nadležna služba odredi, a dijete koje u zemlju uđe ilegalno bez pratnje, Služba za poslove sa strancima će, po jasno utvrđenoj proceduri, zbrinuti u sigurnu kuću udruženja „Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS“ u Klokočnici. Za ovu djecu Centar za socijalni rad u mjestu gdje je dijete pronađeno, imenuje privremenog staratelja, koji brine o pravima djeteta sve do trenutka kada se dijete smjesti u sigurnu kuću, kada se imenuje novi privremeni staratelj iz Centra za socijalni rad u mjestu gdje se nalazi sigurna kuća. Centri za socijalni rad su uključeni od prvog kontakta maloljetnika bez pratnje sa Službom za poslove sa strancima u bilo kojem terenskom centru. Ključna stvar je da se maloljetnik ili osoba koja je u stanju socijalne potrebe blagovremeno i adekvatno zbrine. Predstavnici Centra za socijalni rad zajedno s inspektorom za strance dolaze i sprovode dijete u smještaju MFS-EMMAUS, jer je to trenutno jedina opcija za smještaj djece stranaca u Bosni i Hercegovini. Tada socijalna pomoć za dijete stranca pada na Centar za socijalni rad Doboj Istok i oni su od tog momenta smještaja djeteta uključeni sve do njegove predaje u zemlju porijekla tokom cijelog procesa. Dalje se nastoji utvrditi tačan identitet djeteta kako bi se moglo stupiti u kontak sa Centrom za socijalni rad iz mjesta prebivališta (zemlje porijekla djeteta) odakle je dijete stiglo u Bosnu i Hercegovinu.

⁹⁶ Posjeta predstavnika Institucije ombudsmena izvršena dana 17.09.2018. godine (Ombudsmenka Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnice Ombudsmena Emina Halilović i Aleksandra Marin-Diklić, stručna savjetnica Dejana Kozomara, stručni saradnici Fatima Račić i Miroslav Milovuk, te saradnica na projektu, Gorica Ilić).

dodatna novčana sredstava radi obezbjeđivanja dovoljne količine potrebnih lijekova odnosno metadonske terapije.

U radu Imigracionog centra kao problem je istaknut nedostatak prevodioca što otežava komunikaciju sa smještenim korisnicima, a u odnosu na raniju posjetu pohvalno je što bi prema navodima uprave u narednom periodu trebala biti zaposlena četiri nova radnika u Službi obezbjeđenja, te će na taj način ova Služba biti dodatno ojačana što je neophodno uzimajući u obzir profile korisnika (zavisnici od narkotičkih sredstava, učinioci krivičnih djela) koji su u najvećoj mjeri smješteni u ovom centru.

Kao problem istaknuta je činjenica da s pojedinim državama iz kojih stranci dolaze ne postoje sporazumi o readmisiji, te je nemoguće izvršiti vraćanje ovih lica u zemlju porijekla. Ovo se, prije svega, odnosi na zemlje sa sjevera Afrike. Kako su istakli u Imigracionom centru, registrovano je dosta porodica iz Irana, s obzirom na to da državljanima Irana nije duži period bila potrebna viza za ulazak u Srbiju, a oni su potom prelazili u Bosnu i Hercegovinu, kako bi se „domogli“ zapadne Evrope. Također, nadležni u Imigracionom centru svakodnevno kontaktiraju iz Terenskog centra Službe za poslove sa strancima u Bihaću, jer postoje različiti problemi i izazovi na terenu. Neke „najgore i goruće probleme“ su riješili tako da su neregularne migrante s područja Unsko-sanskog kantona smjestili u Imigracioni centar (20 migranata), a prema uputama i rješenjima ministra bezbjednosti Bosne i Hercegovine. Državljanima Turske, posebno porodice, ne zadržavaju se dugo, samo do deportacije, te navode da su zadovoljni saradnjom s Turskom.

Prilikom obilaska kompleksa Imigracionog centra obavljen je razgovor s korisnicima koji su isticali svoje probleme i nezadovoljstvo. U Instituciji ombudsmena registrovana su dva predmeta Ž-BL-05-783/18 i Ž-BL-05-784/18 i u toku su postupci istraživanja.

Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac

Centar Salakovac udaljen je oko 15 km od Grada Mostara, osnovan je 2000. godine i prvobitno je služio isključivo za smještaj izbjeglih i raseljenih lica u Bosni i Hercegovini. U maju mjesecu ove godine zbog velikog broja neregularnih migranata koji su se zatekli u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je zatražilo da se dio prostora u Izbjegličkom centru osigura za prihvatanje ovih lica⁹⁷. Uzimajući u obzir potrebu da se ovim licima omogući nesmetan pristup pravima definisanim domaćim zakonima i međunarodnim standardima, ali i istovremeno osiguraju potrebni smještajni kapaciteti, između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine potpisan je *Protokol o pravima i obavezama u toku privremenog smještaja u Izbjegličko-prihvatnom centru „Salakovac“ i Readmisionom centru u Mostaru stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini.*

Ovim dokumentom jasno su definisane obaveze i odgovornosti ova dva Ministarstva kao potpisnika Protokola, u postupku smještaja stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila, zatim prestanak prava na privremeni smještaj korisnika, način razmjene podataka i međusobna saradnja, kao i pitanje zaštite ličnih podataka.

⁹⁷ Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 142. sjednici održanoj 15.05.2018. godine, razmotrilo je Informaciju s prijedlogom mjera koje se trebaju poduzeti u vezi s problemom neregularnih migranata, te između ostalog, donijelo zaključak: „Zadužuju se nadležna tijela institucija Bosne i Hercegovine da u saradnji s ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini hitno stave u funkciju sve raspoložive kapacitete s ciljem adekvatnog prihvata, smještaja i zbrinjavanja migranata, naročito ranjivih kategorija, a u skladu s važećim zakonima Bosne i Hercegovine i prihvaćenim međunarodnim standardim, te da u roku od 48 sati organizuju transfer i smještaj migranata koji su trenutno bez adekvatnog smještaja.“

U skladu s odredbama ovog Protokola, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u obavezi je da korisniku koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelju azila osigura jednake uvjete smještaja koji podrazumijevaju pokrivanje režijskih troškova, troškova ishrane, higijenskih potrepština i higijenu prostora, dok je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine u obavezi da osigura uvjete za adekvatan pristup i ostvarivanje primarne zdravstvene zaštite.

Centar Salakovac se sastoji od osam baraka, a trenutno je sedam stavljeno na raspolaganje za smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini, dok su u jednoj koja je fizički odvojena od ostalih smještena izbjegla lica. Sobe za spavanje su trokrevetne, a kupatila su odvojena za žene i muškarce. U barakama se nalaze električni šporet i frižider koji su na raspolaganju korisnicima.

Na dan posjete⁹⁸ u Centru Salakovac boravila su 133 korisnika, od tog broja ukupno je 58 djece⁹⁹, a spolna struktura je 69 muškaraca i 64 žene. U ovom centru borave uglavnom porodice s djecom. Prema dobijenim podacima najveći broj korisnika, odnosno stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini je iz Irana, Afganistana, Iraka, Sirije i Pakistana. Prema riječima direktora Izbjegličkog centra, svi korisnici smješteni u Imigracionom centru su izrazili namjeru za azil, izuzev jednog lica.

Na dan posjete 30 korisnika Centra je posjedovalo azilantske kartone, a 102 korisnika su imali potvrde o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil. Potvrde o iskazanoj namjeri većine korisnika su istekle (od ukupnog broja lica koja su posjedovala potvrde o iskazanoj namjeri, iste su na dan posjete bile važeće za osam lica¹⁰⁰), dok je rok važenja azilantskih kartona istekao s danom 14.09.2018. godine.

U razgovoru, direktor Centra Salakovac navodi problem velikog broja neregistrovanih korisnika ukazujući da je od maja mjeseca ove godine kada je donesena odluka o prihvatu navedenih lica predstavnik Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Sektora za azil, samo jednom, i to dva dana bio prisutan u ovom Centru, iako je od početka funkcionisanja do dana posjete kroz ovaj Centar prema podacima s kojima raspolaže prošlo preko 700 korisnika. Prema njegovim saznanjima, dva radnika ovog Sektora za azil su u posljednje vrijeme u većoj mjeri prisutni u Unsko-sanskom kantonu zbog velikog broja neregularnih migranata koji se nalaze u tom području.

Prema dobijenim informacijama, troškove primarne zdravstvene zaštite korisnika snosi Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, kako je to definisano i potpisanim Protokolom, tako da zdravstvenu zaštitu osigurava Dom zdravlja u Mostaru s kojim je potpisan ugovor. Također, dva puta sedmično služba Hitne pomoći dolazi u Izbjeglički centar i vrši pregled novopristiglih stranaca. Troškove sekundarne zdravstvene zaštite snosi UNHCR preko Fondacije Bosanskohercegovačka inicijativa žena, dok potrebne lijekove Izbjeglički centar nabavlja u

⁹⁸ Posjeta predstavnika Institucije ombudsmena obavljena dana 19.09.2018. godine, kojom prilikom je obavljen razgovor s direktorom Izbjegličkog centra g. Edinom Denjom.

⁹⁹ Starosna struktura djece na dan posjete: 0-4 godine – 17 djece; 4-10 godina – 29 djece; 10-16 godina – 12 djece.

¹⁰⁰ Potvrde o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil za pet lica ističu dana 28.09.2018. godine, a za tri lica dana 30.09.2018. godine.

Sarajevu dva puta sedmično i ima ih dovoljno na raspolaganju. U maju mjesecu, kada je počeo prihvati, aktivisti Crvenog krsta su pregledali sve pristigle korisnike, konstatovali njihovo opće zdravstveno stanje, te osigurali zdravstveno zbrinjavanje onih koji su imali simptome neke od zaraznih bolesti. Također, korisnici su pregledani od strane psihijatra i psihologa, dok je Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena angažovala pedijatra koji je pregledao i vakcinisao djecu. Kako je direktor Izbjegličkog centra istakao prilikom posjete, u pružanju usluga zdravstvene zaštite nema nikakvih problema.

Centar Salakovac trenutno na raspolaganju ima samo jedno vozilo koje je osiguralo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, koje koristi i za prijevoz korisnika u određenim situacijama, te bi im od izuzetnog značaja bila nabavka ili donacija još jednog vozila.

Što se tiče ishrane, Crveni križ obezbjeđuje potrebnu hranu, voće, dnevno jedno kuhano jelo, kao i potrebne higijenske potrepštine. Prilikom smještaja u Centar Salakovac, korisnici dobiju paket s neophodnim higijenskim potrepštinama, a nakon toga higijena se dijeli jednom mjesečno. Prema tvrdnjama direktora Centar Salakovac ima osiguranu dovoljnu količinu hrane do kraja godine. Što se tiče odjeće – odjeća je osigurana kroz darivanja građana, a direktor Centra izražava nadu da će obuća biti obezbijeđena kroz dodatne donacije, s obzirom na vremenske uvjete i činjenicu da dolazi zima.

Higijena unutar kompleksa održava se tako da tri higijeničara obilaze objekte i kontrolišu čistoću, te je u skladu s ovom obavezom donesen i kućni red (pravila) o higijeni kojim su definisane obaveze smještenih porodica. Predstavnici Institucije ombudsmena prilikom posjete prostorija u kojima su smješteni korisnici zapažaju da bi bilo potrebno i poželjno u većoj mjeri posvetiti pažnju održavanju čistoće prostorija, posebno uzimajući u obzir da je u ovim prostorijama smješten veliki broj djece.

Stranci koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelji azila u Bosni i Hercegovini smješteni u Centar Salakovac imaju slobodu kretanja, s tim da su prema Pravilniku o kućnom redu dužni da se vrate do 22 sata. Vanjski dijelovi ovog objekta pokriveni su videonadzorom. Važeći pravilnici Centra istaknuti su na ulaznim vratima objekata, prevedeni su na jezike korisnika, tako da svi imaju mogućnost da se upoznaju sa svojim pravima i obavezama. Prevodiocice obezbjeđuje Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena, a u razgovoru je istaknuta potreba dodatnog angažovanja prevodioca.

U pogledu radno-okupacionog dijela veliku ulogu i značaj imaju predstavnici nevladinih organizacija koji svakodnevno dolaze i borave u ovom centru osmišljavajući i provodeći edukativne i sportske aktivnosti za korisnike. U prvom redu tu je Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena koja svakodnevno boravi u Centru i u sklopu svojih aktivnosti vrše opismenjavanje korisnika i organizuju učenje jezika. Organizacija World Vision opremila je jednu prostoriju za djecu, u kojoj se nalaze igračke, potreban materijal za učenje, a njihovi predstavnici svaki radni dan su prisutni i rade s djecom. Uloga ovih aktivista, koji s djecom rade u grupama formiranim u skladu s uzrastom djece, podrazumijeva provođenje aktivnosti s ciljem jezičkog približavanja i razvijanja socijalnih vještina djece. Formiranje „Kutka za djecu“ je od posebnog značaja ukoliko se uzme u obzir da ova djeca nisu dio predškolskog niti obrazovnog sistema, te da im je to jedina aktivnost.

Aktivisti organizacije World Vision angažovani su po ugovoru o djelu, a direktni kontakt s djecom kroz radionicu ostvaruju pedagog, psiholog i socijalna radnica. Za potrebe adekvatne realizacije aktivnosti angažovali su i dva prevodioca (farski i arapski jezik). Predstavnici nevladine organizacije „Vaša prava“ u Centar Salakovac dolaze svaki dan i korisnicima pružaju neophodnu pravnu pomoć.

Kada je riječ o licima zaposlenim u Centru Salakovac, a kojih ukupno ima 18, svi su angažovani po osnovu ugovora o djelu. Od ukupnog broja zaposlenih, četiri (4) zaposlena finansira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, dok za ostale, novčana sredstva osigurava UNHCR. Pripadnici Službe obezbjeđenja imaju potrebne certifikate za obavljanje ovog posla, a po dva stražara su dežurna na prijavnici po 24 sata.

2.2. Ostali subjekti

U oblasti migracija i azila u Bosni i Hercegovini djeluju agencije Ujedinjenih nacija¹⁰¹, te određeni broj nevladinih organizacija, a na bazi sporazuma o saradnji potpisanih s Ministarstvom sigurnosti, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice ili UN agencijama¹⁰².

Međunarodna organizacija za migracije

Međunarodna organizacija za migracije (u daljem tekstu: IOM) djeluje s partnerima u međunarodnoj zajednici da asistira u odgovoru na rastuće operativne izazove u upravljanju migracijama, poboljša razumijevanje migracionih pitanja, te potiče socijalni i ekonomski razvoj kroz migracije.¹⁰³ U Bosni i Hercegovini, IOM timovi za zaštitu i pomoć migrantima finansirani su kroz projekat Američkog biroa za izbjeglice i migracije stanovništva, „Jačanje kapaciteta i mehanizama za identifikaciju i zaštitu ranjivih kategorija migranata u regionu zapadnog Balkana“. Timovi doprinose u popunjavanju praznina i jačanju kapaciteta učesnika u procesu migracija u Bosni i Hercegovini, kako bi podržali i pratili situaciju s ranjivim kategorijama ovih lica, te kako bi im na terenu pružili pomoć u koordinaciji s vladinim akterima. Timovi pružaju pomoć po zahtjevu Službe za poslove sa strancima ili adresiraju zahtjeve koji su direktno pristigli IOM-u od strane drugih aktera ovog procesa.¹⁰⁴

Dana 25.07.2018. godine, Razvojna banka Vijeća Evrope (CEB) dodijelila je iz Fonda za izbjeglice i migrante IOM-u grant u iznosu od milion eura. Grant je namijenjen da služi kao podrška Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, a istovremeno omogućava IOM-u da pruži

¹⁰¹ Međunarodna organizacija za migracije, Visoki komesarijat za izbjeglice.

¹⁰² Međunarodni forum solidarnosti, MFS-EMMAUS, Vaša prava i Bosanska inicijativa žena.

¹⁰³ Informacija dostavljena od strane Međunarodne organizacije za migracije, e-mail od 14.05.2018. godine.

¹⁰⁴ Mobilni timovi su odgovorni za osiguranje potrebne pomoći i zaštite migranata koji su u stanju potrebe. Ovo uključuje: sekundarni pregled novopridošlih migranata kako bi se procijenila njihova ranjivost, kao i potrebe za direktnu pomoć; osiguranje direktne pomoći kroz PRM- podržan od strane Fonda za hitnu i direktnu pomoć; upućivanje na relevantne institucije i agencije za medicinsku zaštitu; siguran prijevoz ranjivih kategorija migranata do Službe za poslove sa strancima; usluge prevođenja; usluge psiho-socijalne anamneze; sprovođenje anketa kako bi se prikupili podaci vezano za migracije, kroz IOM-ovu Matricu za praćenje pomaka (započeto u 2018. godini);

- pomoć u dobrovoljnom povratku i spajanju porodice (AVRR), organizovanje informativnih i savjetodavnih sesija i druge aktivnosti vezane za AVRR;
- kontinuirano praćenje kretanja migrantskih trendova, posebno povezanih za ranjivost migranata i potrebe za pomoć ranjivim kategorijama migranata;
- koordinacija s drugim učesnicima koji osiguravaju direktnu pomoć migrantima i tražiteljima azila u BiH, uključujući i lokalne nevladine organizacije i druge međunarodne organizacije¹⁰⁴.

odgovor na trenutnu situaciju koja je posljedica velikog priliva neregularnih migranata i tražilaca azila od kraja 2017. i početka 2018. godine. Predviđeno je da IOM preuzme obavezu obnove i opremanja postojećih objekata na terenu¹⁰⁵, kao i nabavku kontejnera/šatora za spavanje, sanitarnih postrojenja i materijala za smještaj oko 400 osoba. Inicijalno, ovim grantom omogućava se uspostava Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ na bazi „kontejnerskog“ modela¹⁰⁶.

Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice

Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (u daljem tekstu: UNHCR) je ovlašten od strane Ujedinjenih nacija da vodi i koordinira međunarodne aktivnosti po pitanju zaštite izbjeglica i rješavanja izbjegličkih pitanja širom svijeta. UNHCR je u Bosni i Hercegovini prisutan još od 1992. godine na zahtjev Generalnog sekretara UN-a. Sporazum o saradnji s Bosnom i Hercegovinom zaključen je u martu 1994. godine, u sporazumu je određena uloga UNHCR-a na polju međunarodne zaštite i humanitarne pomoći izbjeglicama i drugim osobama koje su od interesa za UNHCR.

U 2018. godini, UNHCR ima aktivne partnerske sporazume s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, s tri nevladine organizacije – Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena, Vaša prava Bosne i Hercegovine i katoličkim službama za pomoć, kao i dva ugovora s UN agencijama (UNV i UNOPS).

UNHCR je proširio Informativni centar¹⁰⁷ kako bi omogućio upućivanje osoba koje traže azil relevantnim institucijama. Osoblje UNHCR-a koje radi u Informativnom centru je podržano od strane partnera UNHCR-a za psiho-socijalne i pravne usluge. Informativni centar UNHCR-a odnedavno zaprima dnevno u prosjeku 70 novih tražitelja azila u Bosni i Hercegovini (1042 zaprimljeno do sada u 2018. godini). Od ukupnog broja posjetilaca Informativnog centra u 2018. godini, oko 85% pripadalo je starosnoj grupi od 18 do 59 godina i 14% su bila djeca. Žene čine 10% od ukupnog broja.

Većini tražitelja azila koji su posjetili Informativni centar je bio potreban smještaj i hrana, a mnogim je potrebna medicinska pomoć (zbog povreda, hroničnih bolesti). Osoblje UNHCR-ovog Informativnog centra su u dnevnoj koordinaciji sa Sektorom za azil jer politika UNHCR-a je da se tražitelji azila prvo upućuju na dostupna mjesta u Azilantskom centru Delijaš. Samo kada nema mjesta u Azilantskom centru u Delijašu, UNHCR obezbjeđuje alternativni privremeni smještaj u lokalnim hostelima¹⁰⁸. Osobe privremeno smještene u hostelima dobijaju jedan topli obrok dnevno i mogu računati na malu individualnu pomoć (higijenske potrepštine), u izuzetnim slučajevima pokriveni su i troškovi malih medicinskih intervencija¹⁰⁹.

Znatno je smanjen broj posjetilaca Informativnog centra za period maj – septembar 2018. godine. U prosjeku se 20 do 30 osoba dnevno obrati Informativnom centru što ukazuje na

¹⁰⁵Obnova i opremanje postojećih objekata na terenu: Hotel SEDRA i Đački dom u Bijaću.

¹⁰⁶ Prvenstveno planirano postavljanje 22 kontejnera. Prema informacijama dobijenim dana 21.09.2018. godine u IOM-u na sastanku sa šefom misije i regionalnim koordinatorom g. Peter Van der Auweraertom Prihvatni centar „Ušivak“ još uvijek nije bio stavljen u funkciju. Prihvatni centar „Ušivak“ počeo je s radom 23.10.2018. godine

¹⁰⁷ U Sarajevu, zgrada UNITIC-a. Od marta 2018. godine UNHCR je učinio dostupnim Informativni centar Ministarstvu sigurnosti/Sektoru za azil, za registraciju tražitelja azila koji nisu smješteni u Azilantskom centru Delijaš kod Trnova. UNHCR je dodatno olakšao proces registracije tako što je povećao kapacitet Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine s dodatnim osobljem koje radi na registraciji i utvrđivanju statusa izbjeglica.

¹⁰⁸ U 2018. godini, obezbijedeno je 3128 noćenja.

¹⁰⁹ Tekst u izvornom (skraćenom) obliku dostavljen od strane prestavnika UNHCR-a.

smanjen trend, iako se prema podacima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine povećao broj ulazaka u Bosnu i Hercegovinu¹¹⁰.

Veoma važno pitanje za UNHCR se odnosi na ubrzanje procesa registracije. U tom kontekstu UNHCR pruža podršku kroz angažovanje dodatnog osoblja koje će raditi na procesu registracije u Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil¹¹¹.

Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS

Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS¹¹² (u daljem tekstu: MFS-EMMAUS) je angažovan na suzbijanju trgovine ljudima i ilegalnih migracija u Bosni i Hercegovini od 1999. godine, odnosno od samog početka tretiranja ovog problema u našoj državi.¹¹³ MFS-EMMAUS u Bosni i Hercegovini ima 263 stalna uposlenika, od tog broja 167 je medicinsko osoblje.

Od početka 2009. godine do 2017. godine u Prihvatnom centru Duje smješteno je 58 lica po rješenju Službe za poslove sa strancima, od čega 49 maloljetnika. U 2018. godini u Prihvatni centar ukupno je smješteno 26 tražitelja azila, od čega ih je pet (5) smješteno po rješenju Službe za poslove sa strancima. U Prihvatni centar se smještaju neregularni migranti i tražitelji azila koji ne mogu biti smješteni u Imigracioni centar, a to su maloljetnici bez pratnje¹¹⁴, majke s maloljetnom djecom, porodice, kao i osobe sa smanjenim intelektualnim sposobnostima.

U sklopu Prihvatnog centra Duje nalazi se i zgrada za djecu i mlade koja zajedno s tri (3) bungalova ima kapacitet oko 100 mjesta i trenutno se tražitelji azila i neregularni migranti smještaju u ovu zgradu. U Prihvatni centar zaključno s 28.09.2018. godine smještene su dvije (2) osobe, što ukazuje na činjenicu da kapaciteti Prihvatnog centra nisu ni blizu popunjeni, a zgrada je rađena po ISO standardima¹¹⁵ (24 kvadratna metra na dvoje djece)¹¹⁶. Sobe su u potpunosti

¹¹⁰ Prema podacima Ministarstva sigurnosti/Sektora za azil na dan 20.09.2018. godine, broj osoba koje su ušle na teritoriju Bosne i Hercegovine iznosio je 14.969 od čega je 13.958 iskazalo namjeru za azil. Dana 20.09.2018. godine, Ombudsmenka za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmena Halilović Emina i saradnici obavili su sastanak s predstavnicima UNHCR-a. Cilj sastanka je bio razmjena informacija vezana za ostvarivanje prava stranaca koji su iskazali namjeru za traženje azila ili im je priznat status tražioca azila u Bosni i Hercegovini.

¹¹¹ Ubrzanje procesa registracije podrazumijeva da se zahtjevi razmatraju na individualnoj bazi u što kraćem roku, kako bi se ustanovilo ko ispunjava uvjete za pružanjem međunarodne pravne zaštite, a ko ne.

¹¹² Dana 15.05.2018. godine, pomoćnica Ombudsmena Emina Halilović sa saradnicima, posjetila je udruženja "HO Međunarodni forum solidarnosti – EMMAUS". Tom prilikom sastala se s Amelom Efendić, šefom ureda MFS-EMMAUS, i mendžerom projekta za suzbijanje trgovine ljudima i ilegalne migracije.

¹¹³ U saradnji s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, državnim koordinatorom i Odsjekom za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Službom za poslove sa strancima, te ostalim državnim institucijama i agencijama, kao i nevladinim organizacijama, MFS-EMMAUS je angažovan na realizaciji projekata direktne asistencije i zaštite žrtava trgovine ljudima i ilegalnih migranata, te prevencije i podizanja svijesti među rizičnim skupinama i općom populacijom, kao i edukaciji i izgradnji kapaciteta lokalnih institucija o tretiranju ovih problema.

¹¹⁴ Predstavnicima MFS-EMMAUS-a objasnili su proceduru za smještaj maloljetnika prema kojoj se javlja kada se kod Službe za poslove sa strancima pojavi dijete. Potrebno je procijeniti da li se prije svega radi o djetetu ili ne, jer mnogi strani državljani pokušavaju da ostvare svoja prava tako da lažno iskazuju svoje godine. Oni koji zaista jesu maloljetnici, nakon što dođu u Službu za poslove sa strancima i iskažu namjeru za traženje azila prevoze se dalje u Azilantski centar u Delijaš. Nakon primanja u Azilantski centar maloljetnika posjete iz "BH. inicijative žena" da bi se uradila psiho-socijalna anamneza, problematično je to jer maloljetniku najčešće nije odmah određen staratelj od strane nadležnog centra za socijalni rad, tako da on jako teško bez staratelja može da procijeni šta je najbolji interes za njega. One ranjive grupe i pojednice koji su maloljetni, a koje Služba za poslove sa strancima dovede u Prihvatni centar ima ograničeno kretanje, tj. oni se mogu kretati izvan Prihvatnog centra Duje samo u onom periodu koji im odredi staratelj, a u krugu Prihvatnog centra mogu da se kreću po slobodnoj volji. Prihvatni centar Duje ne može da primi maloljetnika kojem nije određen staratelj.

¹¹⁵ Od oktobra 2008. godine MFS EMMAUS posjeduje certifikat ISO 9001:2008, koji osigurava garanciju kvalitete pruženih usluga svim ugroženim kategorijama, među kojima su i žrtve trgovine ljudima. Ovaj certifikat se obnavlja na godišnjoj osnovi, a u ovisnosti od unapređenja kvaliteta usluga.

opremljene.¹¹⁷ Prihvatni centar Duje ima izgrađene nove apartmane, pa je moguće maksimalno iskoristiti kapacitet zgrade za djecu i mlade, tako što bi se maloljetnici izmjestili u nove apartmane, a svi ostali tražitelji azila bi se smjestili u zgradu kapaciteta od oko 100 mjesta¹¹⁸.

Nevladina organizacija „Vaša prava BiH“

Prema odredbama Zakona o azilu, *tražitelju azila tokom postupka bit će omogućen pristup besplatnoj pravnoj pomoći*¹¹⁹. Pravnu pomoć tražiteljima azila, žrtvama trgovine i ostalim osobama pod međunarodnom zaštitom u Bosni i Hercegovini pruža nevladina organizacija „Vaša prava“, a na osnovu potpisanog Protokola s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine. Osim toga, u skladu s Protokolom s Ministarstvom za izbjeglice i raseljena lica, pravnu pomoć udruženja dobijaju i korisnici koji su u nadležnosti ovog Ministarstva.

Pravna pomoć se ogleda u zastupanju u upravnom postupku po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, zastupanju pred Sudom Bosne i Hercegovine, ali i zastupanju pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, Sudom u Strasbourgu kao i UN Komitetu za ljudska prava.¹²⁰

Uz pravnu komponentu, u radu udruženja vrlo važnu ulogu ima i informativna komponenta, koja sve pravne aktivnosti podržava kroz organizovanje sveobuhvatnih informativnih kampanji. U dosadašnjoj praksi Ombudsmena Bosne i Hercegovine po pitanju migracija i tražitelja azila, nevladina organizacija „Vaša prava BiH“ je postupala izuzetno korektno i sve žalbe koje su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili uglavnom su dobijene od ove nevladine organizacije, što potvrđuje njihovu opredijeljenost za rad i rješavanje problematike tražitelja azila u Bosni i Hercegovini.

Udruženje „Vaša prava BiH“ je nevladina i neprofitna organizacija koja pruža besplatnu pravnu pomoć građanima u Bosni i Hercegovini.

Kada je u pitanju pravna pomoć koju „Vaša prava BiH“ pružaju u oblasti migracija i tražilaca azila u Bosni i Hercegovini, aktivnosti finansira UNHCR. U Bosni i Hercegovini ova nevladina organizacija ima ukupno deset kancelarija¹²¹, s tim da postoje i mobilni timovi koji pokrivaju područja u kojima nisu uspostavljene kancelarije ove organizacije. „Vaša prava BiH“ trenutno

¹¹⁶ Dana 28.09.2018. godine pomoćnica Ombudsmena Emina Halilović zajedno sa saradnicima obavila je sastanak sa šeficom ureda MFS-EMMAUS menadžericom projekta za suzbijanje trgovine ljudima i ilegalne migracije. Tom prilikom je konstatovano da su u Prihvatni centar smještene samo 2 strana državljanina.

¹¹⁷ Tražitelji azila ili osobe koje su iskazale namjeru za traženje azila koji su punoljetne osobe mogu da se kreću i izvan Prihvatnog centra, ali su obavezni da potpišu saglasnost da se izvan Prihvatnog centra kreću na svoju odgovornost, kao i da se moraju vratiti do 21 sat u Prihvatni centar. Prihvatni centar ima 6 čuvara na ugovoru o radu koji se brinu o sigurnosti.

¹¹⁸ Prema informacijama dobijenim na sastanku predstavnici MFS-EMMAUS-a učestvovali su pri izradi prošlog akcionog plana kao članovi koordinacijskog tima pri čemu je konstatovano da u određenom trenutku mogu pružiti uslugu za 2000 osoba. Prihvatni centar može na 5200 kvadrata zemlje koja je u njihovom vlasništvu da, uz odobrenje lokane zajednice, postavi kontejnere da se smjesti 500 ljudi, tako da se smjesti 300 tražilaca azila i 200 stranaca - migranata. Prema navodima predstavnika MFS-EMMAUS-a najbolja lokacija bila bi Prihvatni centar Duje jer im se tu nalazi kompletno osoblje kao i logistika neophodna za prihvatanje i smještaj navedenih lica. Dnevni troškovi eventualnog smještaja ovih lica bi iznosio 50 KM i u tu cijenu bi bila uključena zdravstvena zaštita, smještaj, ishrana, higijenske potrepštine i sve druge neophodne stvari za normalan život navedenih lica. Trenutno, ovakve kapacitete u ljudskom i materijalnom smislu nema nijedna druga organizacija u Bosni i Hercegovini.

¹¹⁹ Član 29. stav 1 tačka d, Zakon o azilu, „Službeni glasnik BiH“, br. 11/6 i 16/16.

¹²⁰ Putem mreže kancelarija za besplatnu pravnu pomoć i mobilnih timova, „Vaša prava“ pružaju sve oblike pravne pomoći, u skladu sa domaćim zakonima, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i ostalim međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava.

¹²¹ Na sastanku održanom dana 20.09.2018. godine predstavnici nevladine organizacije „Vaša prava“ istakli su da je od 01.09.2018. godine uspostavljena i kancelarija u Bihaću.

imaju 42 zaposlena lica, od kojih je 38 pravnika. U okviru ovog broja 13 pravnika¹²² je angažovano na predmetima koji se odnose na migracije.

Predstavnici organizacije kao problem ističu činjenicu da lica, koja u okviru aktuelnih migracijskih kretanja, ulaze u Bosnu i Hercegovinu nisu upoznata s procedurom traženja azila. Prema mišljenju predstavnika ove organizacije navedena lica se mogu podijeliti u dvije grupe i to lica koja iskazu namjeru za podnošenje zahtjeva za azil (među kojima je veliki broj onih koji potvrdu o iskazanoj namjeri koriste kako bi se legalno mogli kretati u Bosni i Hercegovini i za vrijeme njenog trajanja došli do sjevera Bosne i Hercegovine s ciljem nastavka daljeg putovanja prema evropskim zemljama) i lica koja ne žele da se nađu u bilo kakvim evidencijama koje se vode u Bosni i Hercegovini. Također navode da među navedenim licima postoji i određen broj krijumčara ljudi.

Ukoliko se prilikom poduzimanja aktivnosti u radu ove organizacije, kada je riječ o oblasti migracija, uoči postojanje sumnje da su u pitanju krijumčari „Vaša prava BiH“ podnose prijave Državnoj agenciji za istragu i zaštitu.¹²³

U periodu od 01.01.2018. godine do 25.09.2018. godine Udruženje „Vaša prava BiH“ pružilo je usluge besplatne pravne pomoći (informisanje, savjetovanje, zastupanje) za ukupno 2409 tražitelja azila ili lica koja su iskazala namjeru za podnošenje zahtjeva za azil. Pored navedenog, pružene su informacije o postupku azila za više od 3000 korisnika. U navedenom periodu pravnicima udruženja su prisustvovali postupcima zaprimanja zahtjeva za azil (698), registracije (209) i intervju (15).¹²⁴

Postupak zakazivanja zaprimanja zahtjeva za azil i registracije odvija se otežano i u pravilu nakon isteka roka važenja potvrde o iskazanoj namjeri za azil. Zbog neopravdano dugog čekanja na postupak registracije, lica koja su iskazala namjeru nisu u mogućnosti pristupiti pravima zagarantovanim Zakonom o azilu¹²⁵.

Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena

Psiho-socijalnu pomoć tražiteljima azila i izbjeglicama pruža Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena koja je nezavisna i neprofitna fondacija sa sjedištem u Bosni i Hercegovini posvećena pružanju podrške inicijativama ženskih organizacija civilnog društva (OCD) koje promovišu ženska ljudska prava, osnaživanje žena i ravnopravnost spolova.¹²⁶ Ovu podršku Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena pruža uz partnersku podršku UNHCR-a.

Od početka 2018. godine Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena je izvršila kapacitiranje, prvenstveno u smislu jačanja komunikacije s tražiteljima azila. Fondacija

¹²² Od 13 pravnika angažovanih na predmetima koji se odnose na migracije, osam pravnika radi u Sarajevu, četiri u Bihaću i jedan u Mostaru. Navedeni podaci proizlaze sa sastanka održanog 20.09.2018. godine.

¹²³ Navedeno je istaknuto na sastanku održanom dana 20.09.2018. godine.

¹²⁴ Broj intervju (15) odnosi se samo na tražitelje azila koji su iskazali namjeru tokom 2018. godine. Najveći broj lica smješten je u Imigracioni centar Lukavica. Navedeni podaci zaprimljeni su dana 02.10.2018. godine od strane predstavnika Udruženja „Vaša prava BiH“.

¹²⁵ Navedeno se naročito odnosi na situacije novorođene djece koja ne mogu biti upisana u matične knjige rođenih bez važećih kartona tražitelja azila roditelja, kao i situacije upisa malodobne djece u osnovne i srednje škole. Nakon što se zakaže i održi postupak registracije, tražitelji azila nerijetko čekaju na izdavanje kartona tražitelja azila. Ista je situacija i u pogledu podnesenih zahtjeva za produženje kartona tražitelja azila. U određenom broju slučajeva održani su isključivo postupci zaprimanja zahtjeva za azil kako bi se izdali kartoni tražitelja azila, dok postupak registracije nije nikada zakazan. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine prioritarno zakazuje intervju i donosi rješenja po podnesenom zahtjevu za azil u odnosu na lica koja su smještena u Imigracioni centar Lukavica.

¹²⁶ Glavni kratkoročni projekti Fondacije Bosanskohercegovačka inicijativa žena su: ekonomsko osnaživanje žena, prevencija trgovine ljudima među visokorizičnim grupama u azilantskim centrima i psiho-socijalna pomoć izbjeglicama i azilantima/cama u prihvatnim centrima.

Bosanskohercegovačka inicijativa žena ima prevodioce za sve jezike kojim govore tražitelji azila u Bosni i Hercegovini uključujući i prevodioce za jezike koji nisu u čestoj upotrebi na području Balkana. Prevodioci su mobilni 24 sata dnevno i dostupni svim organima¹²⁷. Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena u svom kadru ima i psihologe, kao i socijalne radnike.

S ciljem pružanja psiho-socijalne pomoći licima smještenim u Imigracionom centru u Istočnom Sarajevu, predstavnici Fondacije Bosanskohercegovačke inicijative žena su jednom sedmično prisutni u Centru. Također, pružaju pomoć i podršku u Azilantskom centru Delijaš, a svakodnevno su prisutni u i Izbjegličko-prihvatnom centru u Salakovcu. Ova Fondacija aktivno poduzima radnje kada je u pitanju integracija djece tražilaca azila u redovan sistem obrazovanja.¹²⁸ U svrhu ostvarivanja ovog cilja kroz formiranje učionice za djecu pod nazivom “Moja škola” u Izbjegličko-prihvatnom centru u Salakovcu, Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena omogućava pripremu djece za uključivanje u redovan sistem školovanja. Priprema obuhvata svakodnevne aktivnosti u okviru kojih se, prije svega, radi na uklanjanju jezičkih barijera.

¹²⁷ Prema informacijama dobijenim na sastanku dana 08.05.2018. godine čak i putem mobitela se organizuje prevođenje ako u nekom kratkom roku nisu u mogućnosti da fizički budu prisutni na terenu.

¹²⁸ Prema informacijama sa sastanka od 20.09.2018. godine, Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena poduzela je aktivnosti kako bi dvoje djece iz Sirije (za koje je postupak registracije u toku) upisali u školu i time ih uključili u redovan sistem obrazovanja. Predstavnici Fondacije istakli su problem nostrifikacije završenih razreda za djecu koja su pohađala školu u zemljama porijekla, a nemaju dokumentaciju koja bi se mogla koristiti kao dokaz o završenim razredima. Također je istaknuto da su i ranije (u periodu 2015. i 2016. godine) poduzimali aktivnosti zahvaljujući kojima je troje djece izbjeglica upisano u predškolske ustanove u Sarajevu.

III. ANALIZA ZATEČENOG STANJA

OPĆI PODACI

Trend povećanja broja ulazaka stranih državljana (u javnosti se veoma često koristi termin migranti) u Bosnu i Hercegovinu započeo je u martu 2016. godine, nakon zatvaranja tzv. Balkanske rute, koja je do tada bila puštena u Đevđeliji i išla je dalje prema Mađarskoj i Hrvatskoj.

Pokazatelji do kojih su Ombudsmeni došli u toku istraživanja ukazuju da su tokom 2017. godine u Bosni i Hercegovini zabilježeni sporadični, kontrolisani ulasci i kretanje migranata, gdje je Bosna i Hercegovina prepoznata, uglavnom kao zemlja tranzita, za strane državljane iz drugih zemalja, te kao zemlja porijekla, gdje građani Bosne i Hercegovine odlaze u druge zemlje zbog ekonomske i političke situacije u zemlji. Institucionalni kapaciteti su u ovom periodu bili dostatni za izvršavanje svih obaveza utvrđenih u zakonu.

Međutim, u 2018. godini, u Bosni i Hercegovini dolazi do dramatičnog porasta broja migranata koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Evropske Unije. Statistički podaci o ilegalnim prelascima i pokušajima ilegalnih prelazaka prikupljeni od strane Granične policije Bosne i Hercegovine u 2017. i 2018. godini, ukazuju na raširen prijem ulaska, a tri su glavna pravca kretanja migranata:

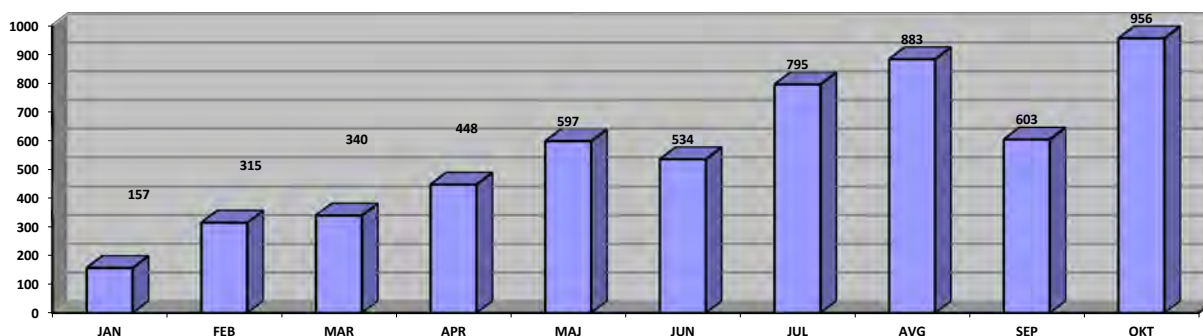
- jedan iz Srbije prema Bijeljini,
- drugi iz Srbije prema Višegradu i Zvorniku i
- treći iz Crne Gore prema Trebinju, Bileći i Gacku, u posljednje vrijeme i prema Foči.

U većini slučajeva radi se o neregularnim migrantima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranca u zemlju.

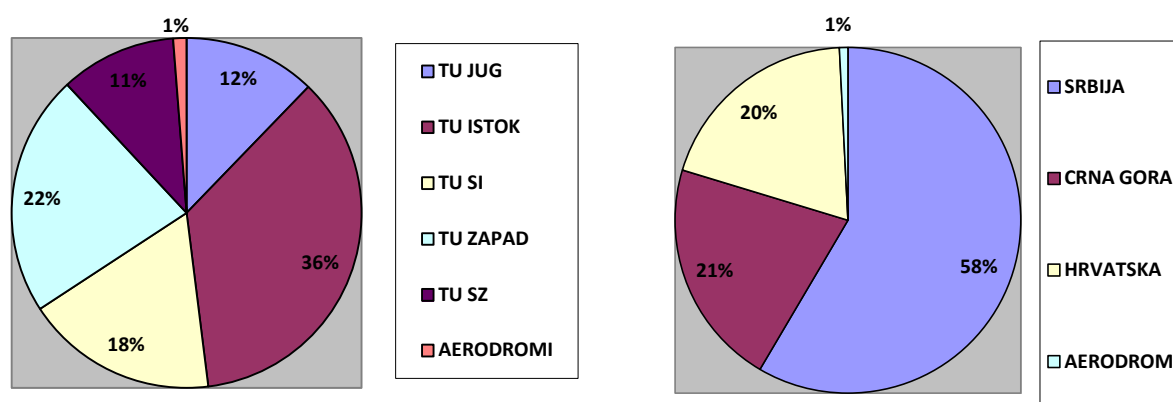
Institucija ombudsmena je u periodu april-oktobar 2018. godine provela monitoring stanja u ovoj oblasti, te se kao zaključak nameće da se u Bosni i Hercegovini trenutno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uvjetima života ili tzv. ekonomski migranti (državljeni Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije, Afganistana) i strance koji traže utočište/osobe pod međunarodnom pravnom zaštitom (Sirija).

Povećan i nekontrolisan ulazak stranih državljana u Bosnu i Hercegovinu i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obavezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže.

Dijagramski prikaz mjesečnog povećanja priliva stranih državljana za 2018. godinu

Zastupljenost otkrivenih ilegalnih prelazaka državne granice po terenskim uredima i prema granici sa susjednim zemljama prikazana je na sljedećim dijagramima:

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da se više ne može govoriti o pojedinačnim slučajevima, već o sve organizovanijim i češćim pokušajima ulaska migranata u Bosnu i Hercegovinu, što svakako može predstavljati opasnost po opću sigurnost i javni red i mir, a s druge strane stvara ozbiljne operativne poteškoće za obavljanje poslova zaštite državne granice. Imajući u vidu svakodnevni rast broja migranata u Bosni i Hercegovini, neophodno je da nadležni organi poduzmu dodatne mjere na zaštiti državne granice Bosne i Hercegovine i posebno sigurnosti građana Bosne i Hercegovine.

Prema posljednjim pokazateljima, zaključno s 31.10.2018. godine, u Bosni i Hercegovini registrovano je oko 22.000 migranata. Upoređujući pokazatelje iz prvog i drugog monitoringa može se zaključiti da su trendovi priliva migranata u konstantnom porastu. U prilog navedenom govori i činjenica da je samo u mjesecu oktobru registrovano 5.000 neregularnih migranata.

Intervjui s migrantima zatečenim u Bosni i Hercegovini pokazuju da susjedne države ne vrše njihovu registraciju, upravo u namjeri da se izbjegne njihov povratak, kroz proces readmisije. Prilivom migranata u Bosnu i Hercegovinu pojavili su se prvi problemi u procesu readmisije migranata u susjedne države. Zbog povećanja broja migranata u februaru mjesecu 2018. godine u Srbiji su počeli obavljati redovan postupak readmisije, što podrazumijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini strance za koje postoje nesporni dokazi da su ušli u Bosnu i Hercegovinu iz Srbije, moraju smjestiti u Imigracioni centar i sprovesti redovni postupak readmisije koji traje između dvije i tri sedmice što Bosni i Hercegovini stvara dodatni problem, zbog ograničenih smještajnih kapaciteta.

Služba za poslove sa strancima ukazala je na problem krijumčarenja stranaca, a prema podacima zaprimljenim od strane Granične policije Bosne i Hercegovine do sada procesuirani slučajevi i prikupljeni kriminalističko-obavještajni podaci, ukazuju na više pojava oblika krijumčarenja ljudi. Prvenstveno tako da lica u Bosnu i Hercegovinu ulaze uglavnom legalno preko MGP Aerodrom Sarajevo, koristeći prednosti bezviznog režima, a onda se ilegalno krijumčare iz Bosne i Hercegovine preko zelene granice. Drugi javni oblik ukazuje na korištenje falsifikovanih dokumenata, putnih isprava, šengenskih viza, odobrenja boravka u zemljama EU za avionski prijevoz na relaciji Sarajevo-neka od zemalja EU u kojoj lica imaju članove porodice ili rodbinu.

Zabrinjavajuće su informacije da prema nekim saznanjima oko 50.000 stranaca iz zemalja Magreba se nalazi na tri otoka u Grčkoj, koji se u manjim grupama od 15 ljudi, bez ikakve kontrole i registracije, od strane zemalja tranzita, prebacuju preko Albanije i Crne Gore prema Bosni i Hercegovini. Iako su prestali vršiti registraciju stranaca, vlasti Crne Gore u procesu readmisije traže dokaz tj. potvrdu za tražitelja azila ili karticu sa slikom stranca da je izdata od strane vlasti Crne Gore, što onemogućava povratak stranca po osnovu readmisije iz Bosne i Hercegovine u Crnu Goru.¹²⁹

UNSKO-SANSKI KANTON

Imajući u vidu da se najveći broj migranata u Bosni i Hercegovini, a zbog blizine granice s Republikom Hrvatskom, nalazi na području Unsko-sanskog kantona, predstavnici Institucije ombudsmena su u periodu od 08. do 10. oktobra 2018. godine i dana 16.10.2018. godine posjetili ovaj Kanton. U toku posjete obavljen je monitoring stanja u objektima u kojima su privremeno smješteni migranti i to: Privremeni prihvatni centar Sedra, Đački dom Borići i šatorskom naselju/kampu Trnovi kod Velike Kladuše, te održani sastanci s predstavnicima: gradske uprave Bihaća i Općine Velika Kladuša, Službe za poslove sa strancima, Terenski ured Bihać, Centra za socijalni rad Bihać kao i predstavnicima međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija koje su aktivno uključene u proces zbrinjavanja stranih državljana na području Unsko-sanskog kantona¹³⁰.

Za vrijeme posjete Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su konstatovali da nema zvaničnih statističkih podataka o broju stranih državljana koji se trenutno nalaze na području Unsko-sanskog kantona¹³¹, već se procjena njihovog broja obavlja na bazi isporučenih obroka od strane Crvenog križa Unsko-sanskog kantona¹³² (u daljem tekstu: CK USK). Migranti na području

¹²⁹ Izjave migranata date nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, prilikom registracije.

¹³⁰ Predstavnici Institucije ombudsmena su dana 08.10.2018. godine, obavili sastanak sa savjetnikom načelnika Općine Velika Kladuša g. Delić Huseinom.

Dana 09.10.2018. godine, obavljani su sastanci sa: sekretarom Grada Bihaća i zamjenicom gradonačelnika gđom Jadrankom Redžić, zatim sa šefom Terenskog ureda Službe za poslove sa strancima g. Hadžić Mirsadom, direktorom Centra za socijalni rad Bihać g. Tutić Senadom i predsjednikom Crvenog križa Unsko-sanskog kantona g. Kličić Huseinom.

Dana 10.10.2018. godine, održan je sastanak s predstavnicima UNHCR-a, IOM-a, UNICEF-a, BHWI-a, Žene sa Une i Vašim pravima BiH.

¹³¹ Obudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur i prof. dr. Ljubinko Mitrović obišli su dana 16.10.2018. godine, prihvatne centre za migrante na području Unsko-sanskog kantona.

¹³² U skladu s principima djelovanja, misijom i javnim ovlaštenjima, Crveni križ je dobrovoljna, humanitarna organizacija čiji se rad zasniva na humanitarnim aktivnostima. Pored toga što vrši obuku i radi na organizovanju i pružanju njege i određenih vidova socijalne zaštite za osobe kojima je potrebna pomoć, Crveni križ sudjeluje u akcijama traženja, spašavanja i zbrinjavanja stanovništva. Naime, Crveni križ ima uspostavljenu Službu traženja koja pruža pomoć žrtvama oružanih sukoba, prirodnih katastrofa i drugih hitnih situacija. Također, omogućava obnavljanje i održavanje veza¹³² između članova porodica koje su se razdvojile usljed gore pobrajanih situacija. Dana 05.06.2018. godine Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine potpisao je

Unsko-sanskog kantona su smješteni u prethodno navedenim objektima, a značajan broj migranata se nalazi i u privatnom smještaju, u ličnom aranžmanu. S obzirom na to da nije uspostavljen nikakav sistem prijave niti registracije migranata, niti su poduzete bilo kakve radnje u pravcu utvrđivanja njihovog statusa u skladu s važećim zakonskim propisima koji uređuju boravak i kretanje stranaca i azil u Bosni i Hercegovini te se ne može sa sigurnošću govoriti o tačnom broju migranata koji se nalaze na području Unsko-sanskog kantona.

Mehanizam podrške Unsko-sanski kanton ostvario je posredstvom IOM-a i UNHCR-a koji kako se može zaključiti i upravljaju procesom zbrinjavanja migranata na ovom području. IOM vrši sanaciju i utopljavanje objekata za zbrinjavanje migranata, obezbjeđuje ishranu posredstvom implementing partnera CK USK-a, dok UNHCR migrantima omogućava uživanje primarne zdravstvene zaštite posredstvom potpisanih protokola o saradnji s lokalnim domovima zdravlja.

Izvršenim posjetama Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da je izostala podrška organa vlasti Bosne i Hercegovine lokalnim zajednicama, kako u Bihaću tako i Velikoj Kladaši¹³³. I pored velike brige i nadljudskih napora koji se čine na zbrinjavanju migranata od strane lokalne zajednice, uvjeti u kojima borave migranti su ispod svakog minimuma. U situacijskoj analizi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prezentirat će stanje na terenu Unsko-sanskog kantona, smještajne kapacitete i materijalne uvjete smještaja kao i osiguranje prava migranata koja im pripadaju po osnovu Zakona o strancima i Zakona o azilu.

S ciljem kompaktnog prezentovanja situacije na terenu, u ovom dijelu Izvještaja su odvojeno prezentovane informacije koje se odnose na migrante smještene na području Grada Bihaća i Općine Velika Kladaša. Informacije su strukturirane tako da se prezentira stanje vezano za smještaj, a potom za ostvarivanje prava i to na zdravstvenu, socijalnu zaštitu i pravnu pomoć. U posebnom dijelu je prikazano stanje vezano za djecu migrante.

GRAD BIHAĆ

Smještaj

a) Đački dom Borići

Broj migranata na području Grada Bihaća se svakodnevno povećava, u prosjeku za 50 do 100 migranata. Upravo iz tog razloga, u aprilu mjesecu 2018. godine, gradska uprava Grada Bihaća za smještaj migranata ustupila je napušteni Đački dom koji se nalazi na Borićima¹³⁴ i udaljen je

sporazum sa IOM-om na osnovu kojeg je CK USK-a preuzeo obavezu da obezbijedi hranu i higijenske potrepštine za migrante smještene u gore nabrojanim smještajnim kapacitetima. Za navedene lokacije, Crveni križ kao implementing partner Međunarodne organizacije za migracije preuzeo je obavezu distribucije tri obroka dnevno (dva topla obroka i jedan lunch paket) i to 850 do 900 obroka za Boriće, 400 obroka za Sedru i 350 obroka za kamp Trnove.

¹³³ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 08.10.2018. godine, predstavnici Velike Kladaše prvi sastanak s predstavnicima Ministarstva sigurnosti održala je tek u julu mjesecu 2018. godine. Na sastanku je iznesen plan zbrinjavanja migranata na području Unsko-sanskog kantona, te je konstatovano da je u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine postignut dogovor da se izgradi prihvatni centar – Medeno Polje. Radi se o zemljištu koje je vlasništvo Agrokomerca na kojem je postavljeno 60 šatora (donacija iz Austrije). Da bi se prihvatni censtar stavio u funkciju, od strane IOM-a upućen je zahtjev za priključak vode JKP ViK. Međutim JKP ViK nije mogao uspostaviti redovan dotok vode bez saglasnosti vlasnika (Agrokomerca), te je od Nadzornog odbora Agrokomerca zatražio saglasnost koja još uvijek nije postignuta. Općinsko vijeće je na tematskoj sjednici donijelo Zaključak kojim je upozorilo da ne prihvata da se na području Velike Kladaše grade prihvatni centri, a vodeći se stavom Evropske Unije prema kojem, Evropska Unija neće finansirati izgradnju centara koji se nalaze u krugu granice od 30 km. Zaključak je upućen Ministarstvu sigurnosti i međunarodnim organizacijama. Od tada do dana posjete predstavnika Institucije ombudsmena nije bilo kontakata od strane Ministarstva kao ni od strane predstavnika Službe za poslove sa strancima.

¹³⁴ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 09.10.2018. godine, Grad Bihać nema nikakve nadležnosti u rješavanju pravnog statusa migranata. Nadležno Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nije uspostavilo adekvatnu saradnju sa ovom lokalnom zajednicom, niti je ispunilo svoju ulogu, a ni preuzete obaveze u rješavanju statusa ovih lica. Prema njihovim

oko 2 km od centra Grada. Objekat je u vlasništvu Općine Bihać, a upravljanje vrši IOM¹³⁵. Kapaciteti Đačkog doma koriste se za smještaj migranata - samaca, odraslih muškaraca i starijih maloljetnika.

Posjetom od dana 10.10.2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmena konstatovali su da je Đački dom u Borićima apsolutno neuvjetan za boravak migranata. Objekat ima samo vanjske zidove bez stolarije i bilo kakvog namještaja, potpuno devastiran s krovom koji prokišnjava. Migranti su oko ovog objekta postavili šatore u kojima svakodnevno borave i napravili svoje tzv. šatorsko naselje. S obzirom na različitost kulturoloških i tradicionalnih podneblja iz kojih dolaze migranti, često dolazi do verbalnih, a nerijetko i fizičkih sukoba.¹³⁶

Korisnicima je obezbijeđeno šest kontejnera za higijenu (toaleti i tuševi) i jedan kontejner za osobe s invaliditetom. U skladu sa svojim kapacitetima Crveni križ formirao je u Đačkom domu info-pult (info-point), na kojem se prikupljaju podaci o potrebama korisnika, vrši podjela deka, vreća za spavanje i podmetača, sortiranje odjeće i obuće i higijenskih artikala¹³⁷.

Gradska uprava je odobrila da se izvrši sanacija objekta kako bi do zime bar djelimično bili poboljšani uvjeti tako da se objekat zatvori stolarijom, sanira krov i postave podovi¹³⁸. Utopljavanje Đačkog doma vrši se od strane IOM-a. Grad Bihać je osigurao redovno čišćenje ovog područja, Javno-komunalno preduzeće Grada Bihaća svakodnevno čisti i odvozi otpad. Dom zdravlja Bihać osigurava zdravstvenu zaštitu tako da ima potpisan ugovor s „Ljekarima bez granica“.

b) Privremeni prihvatni centar Sedra

Privremeni prihvatni centar Sedra (u daljem tekstu: Centar) smješten je na 5 km od ulaza u Grad Bihać, a na putu od Cazina. Objekat je izgrađen 1984. godine, kao hotel, s prvobitnim smještajnim kapacitetom od 36 soba, odnosno 200 osoba. S ciljem osiguranja smještaja ranjivim kategorijama¹³⁹ (porodice, samohrani roditelji, majke s djecom, djeca bez pratnje¹⁴⁰, žrtve nasilja) koje se nalaze na području Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine otvorilo je Centar u julu mjesecu 2018. godine. Objekat je u privatnom vlasništvu, a

saznanjima najveći broj ovih lica ima status neregularnih migranata. Također ukazuju da se broj migranata kontinuirano povećava, da gradska uprava nema kapaciteta za adekvatno upravljanje migrantskom krizom i izražavaju zabrinutost za bjezbjednost i imovinu građana Grada Bihaća. Predstavnici Grada Bihaća učestvuju na sastancima Koordinacijskog tima Unsko-sanskog kantona, koji se održavaju s ciljem razmjene podataka između predstavnika organa državne vlasti, međunarodnih i nevladinih organizacija. Ovi sastanci se održavaju dva puta mjesečno.

¹³⁵ Predstavnici Institucije ombudsmena nisu mogli pristupiti pravnim dokumentima o uspostavljanju i upravljanju Đačkim domom. Naime, prema navodima predstavnika gradske uprave Grad ima dobru saradnju sa IOM-om, pa je u aprilu mjesecu ove godine gradonačelnik Grada Bihaća za smještaj migranata „dao“ Đački dom koji se nalazi na Borićima. Predstavnici gradske uprave navode da je cilj bio da se migranti sklonu s ulica Grada Bihaća.

¹³⁶ <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/potukli-se-migranti-smjesteni-u-velikoj-kladusi-povrijedjeno-sest-osoba/181103070>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/na-zeleznickoj-stanici-u-sarajevu-zbog-tuce-migranata-ponovo-intervenisala-policija/181101120>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/u-tucnjavi-migranata-u-livnu-povrijedjena-jedna-osoba/181031060>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/migrant-u-velikojkladusiprijecenupokusajusamopovredjivanjahladnimoruzjem/181024083>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/u-tucnjavi-migranata-u-sarajevu-tesko-povrijedjen-iranac/181021010>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/privedeno-vise-migranata-na-podrucju-bihaca-nakon-medjusobnog-sukoba-napali-i-policiju/181009110>

¹³⁷ Svoje opće ciljeve i specifične zadatke Crveni križ obavlja posredstvom volontera. U sklopu aktivnosti humanitarnog zbrinjavanja migranata, Crkveni križ Unsko-sanskog kantona i Crveni križ Grada Bihaća imaju po 50 redovno angažovanih volontera, dok se po potrebi mobilizuju i volonteri iz ostalih kantona, gradova i općina.

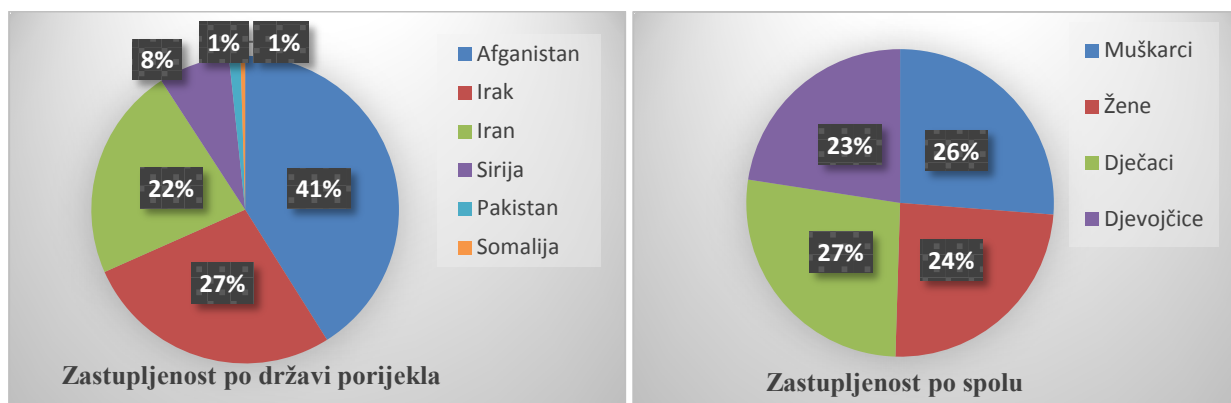
¹³⁸ Subjektivni dojam: prljavo, neuvjetno, preko 90% su muškarci, uglavnom tu ne borave porodice (žene i djeca), te se u ovom trenutku Đački dom nikako ne može smatrati centrom ili organizovanim smještajem za svoje korisnike.

¹³⁹ Profiliranje migranata na osnovu prioritetne liste na terenu radi UNHCR. Većinom se radi o lokacijama Borići i Velika Kladuša.

¹⁴⁰ Jedan je maloljetnik bez pratnje (17 godina) kojem je određen staratelj od strane Centra za socijalni rad Cazina. Radi se o dječaku koji je zatečen u tuči, s težim povredama, operisan i pušten iz bolnice nakon čega je smješten u Centar.

finansiranje se, u jednakim dijelovima, vrši od strane Evropske komisije za humanitarnu pomoć (u daljem tekstu: ECHO), IOM-a i UNHCR-a¹⁴¹. Upravljanje Centrom vrši se od strane IOM-a koji ujedno vrši i internu registraciju migranata. Interna registracija obuhvata uzimanje osnovnih podataka o korisniku: ime i prezime, datum rođenja, država porijekla, kojoj porodici pripada i spol. Nakon uzimanja gore pobrojanih podataka pristupa se izradi kartica s ID brojem¹⁴². Izrada kartica predstavlja mehanizam provjere/nadzora korisnika tako da se vrlo jednostavno može utvrditi njihova prisutnost u Centru¹⁴³.

U Centru, u vrijeme posjete boravilo je 420 osoba, a prosječno vrijeme boravka je 38 dana¹⁴⁴. Od ukupnog broja korisnika smještenih u Centru, 108 je muškaraca, 100 žena, 204 djece od čega 111 dječaka i 93 djevojčice. Od momenta uspostavljanja Centra ukupno je evidentirano 97 porodica koje su boravile u Centru¹⁴⁵. Uz podršku UNICEF-a u Sedri je uspostavljen siguran kutak za djecu i kutak za majke i bebe¹⁴⁶.

Prvih 150 korisnika Centra smješteno je u stari blok hotela sa sobama koje imaju kupatilo, a ostale su sobe za dvije i više porodica. Pri dolasku u Centar migrantima se dodjeljuje standardni paket higijene i posteljine¹⁴⁷. Također, dodjeljuju im se deke, ćebad, jastuci, a svakodnevno se vrši dopuna neophodnih higijenskih potrepština.

Centar je adaptiran tako da su galerija i veći prostori pregrađeni, izgrađen je veći broj soba tako da trenutno može primiti 400 osoba. Izvršeno je dubinsko čišćenje centra, sanirani su veći kvarovi, izgrađeni su muški i ženski tuševi, ali s ulazom van objekta. Veliki problem predstavljao je nedostatak pitke vode zbog čega su predstavnici IOM-a investirali u gradnju florinata. I pored činjenice da se nakon mnogobrojnih testova dobio dobar pokazatelj vrijednosti vode, u Centru nije riješeno pitanje redovnog vodosnabdijevanja, pa se pitka voda koristi s aparata¹⁴⁸. Naime, za potrebe korisnika Centara izvršen je priključak na cisternu, zatim je

¹⁴¹ IOM obezbjeđuje sredstva za smještaj i ishranu, a UNHCR za zaštitu i zdravstvenu zaštitu.

¹⁴² Riječ je zapravo o rednom broju kartice.

¹⁴³ Na ulazu u Centar nalazi se prijavnica, gdje korisnici moraju priložiti karticu prilikom svakog ulaska/izlaska iz Centra. Dakle, vodi se ručna evidencija ulaska/izlaska u/iz Centra. Centar osiguravaju uposlenici Osiguravajuće kuće Fileković. Centar ima pravila kućnog reda - do 22 sata se moraju vratiti u Centar. Osim što im kartica služi kao mehanizam provjere, pomoću kartica korisnicima je omogućeno da koriste usluge u Centru, a prvenstveno im služe za uzimanje obroka.

¹⁴⁴ Od uspostavljanja Centra ukupno su registrovana 602 korisnika. Prvi odlasci iz Centra evidentirani su dana 30.07.2018. godine, tj nekoliko dana od njegovog uspostavljanja.

¹⁴⁵ U centru je trenutno smješteno dvoje djece s posebnim potrebama.

¹⁴⁶ Od 20.08.2018. godine, uspostavljen je kutak za djecu u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. U septembru je u kutku za majke i bebe evidentiran rad sa ukupno 35 majki sa bebama. UNICEF podržava rad oba kutka do 31.03.2019. godine.

¹⁴⁷ Omogućena su im po 2 seta posteljina. S obzirom na to da Centar ima vešeraj, omogućeno je pranje posteljina na svakih 15 dana.

¹⁴⁸ U početku je voda bila neispravna i nije bila pitka dva mjeseca. U međuvremenu je IOM ponovno izvršio ugrađivanje florinata. Iako je nakon mnogobrojnih testova dobijena adekvatna vrijednost vode desilo se da je pukao rezervoar s vodom i

omogućeno tuširanje putem vode koja je kupljena od strane Vatrogasnog društva Cazin. U prosjeku se potroši 10 kubika vode dnevno na higijenu. Također, nije trajno riješeno ni pitanje grijanja. Samo dio objekta ima razvedene instalacije, a kotao traži veliku investiciju. Centar posjeduje kuhinju s restoranom u koju se nabavka hrane vrši jednom sedmično, a hranu priprema kantonalni Crveni križ¹⁴⁹.

Korisnicima su obezbijedena dva topla obroka i jedan suhi obrok u vidu paketa¹⁵⁰. Hrana se priprema u skladu s evropskim normama, a bebama do 6 mjeseci starosti izdaju se dodaci prehrani odnosno formule.

Kada je u pitanju pravni status korisnika, konstatovano je da su zaključno s danom posjete predstavnika Institucije ombudsmena, 09.10.2018. godine svi korisnici imali potvrdu o iskazanoj namjeri za azil¹⁵¹. Sve podatke o migrantima (ime i prezime i datum dolaska /smještaja u Centar) koji su smješteni u Centru, predstavnici IOM-a razmjenjuju prvenstveno s UNHCR-om i Službom za poslove sa strancima.

Zdravstvena zaštita

Za korisnike usluga Đačkog doma u Borićima primarnu zdravstvenu zaštitu prema ugovoru između UNHCR i Danskog izbjegličkog kampa (u daljem tekstu: DRC) pruža Dom zdravlja Bihać. S druge strane, prema istom ugovoru, Dom zdravlja Cazin obezbjeđuje primarnu zdravstvenu zaštitu za korisnike usluga Prihvatnog centra Sedra. Doktori dolaze u Centar svaki dan od ponedjeljka do petka, tri sata dnevno i tu vrše preliminarne ljekarske preglede, tzv. medical screaming - pregledi na postojanje ušiju glave, tijela i scabiesa, a za sve ostale laboratorijske, specijalističke, subspecijalističke preglede UNHCR obezbjeđuje prijevoz u bolnicu, dok DRC obavlja organizacijske pripreme za osiguranje ostvarivanja zdravstvene zaštite u bolnici.

Psiho-socijalna zaštita

Psiho-socijalnu zaštitu korisnicima smještenim u Centru Sedra pružaju Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena i nevladina organizacija „Žene sa Une“¹⁵². Psiho-socijalna zaštita podrazumijeva procjenu ranjivosti i kontinuirano praćenje potreba migranata kao i podizanje svijesti lokalnih zajednica s ciljem njihove integracije u društvo. Jedan od ključnih segmenata integracije u društvo je obezbjeđenje adekvatnog obrazovnog rada s djecom ovih lica u prihvatnim centrima. Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena počela je s radom u Bihaću 03.09.2018. godine, i trenutno ima zaposlena dva socijalna radnika, koji se imenuju za staratelje djeci bez pratnje. Od uspostavljanja Fondacije Bosanskohercegovačke inicijative žena u Bihaću ukupno je evidentirano 63 maloljetnika bez pratnje, od toga 61 dječak i dvije (2) djevojčice. U 99% slučajeva radi se o mladim osobama, na samom pragu punoljetstva.

Centar je poplavljen. Nakon toga ponovo je priključena cisterna. Nema trenutnog rješenja za vodosnabdijevanje, pa se voda kupuje. Instalacije su stare i svaki dan se sanira neki kvar zbog preopterećenja objekta. Pitanje vodosnabdijevanja bi trebalo biti riješeno u roku od 7 dana od dana posjete.

¹⁴⁹ IOM isporučuje hranu migrantima. Radi se na obezbjeđivanju adekvatnih uvjeta smještaja.

¹⁵⁰ Doručak od 8:30 do 9:30 u restoranu; ručak od 13:00 do 14:30 u restoranu; večera od 19:00 do 20:00 - paket.

¹⁵¹ Predstavnici Institucije ombudsmena dana 09.10.2018. godine posjetili su Privremeni prihvatni centar Sedra, a s ciljem utvrđivanja stanja na terenu. Tom prilikom upoznati su od strane predstavnika IOM-a, koordinatorica gđe Nataše Omerović da Sektor za azil zahtijeva da se plati boravišna taksa. S ciljem održavanja pravnog statusa migranata, Služba za poslove sa strancima obnavljala je potvrde o iskazanoj namjeri, pokušavajući da na taj način premosti period do dolaska Sektora za azil. Zatim je dogovoreno da zahtjev za azil može podnijeti svako bez obzira da li mu je istekla potvrda o iskazanoj namjeri, samo je bitno da se osoba nalazi u Centru. Saradnja sa Službom za poslove sa strancima je odlična. Međutim dok se ne riješi pitanje plaćanja boravišne takse, određeni broj osoba ostat će bez zahtjeva za azil.

¹⁵² Predstavnici Institucije ombudsmena, dana 10.10.2018. godine, obavili su razgovor sa gđom Aidom Behrem, direktoricom Udruženja „Žene sa Une“.

„Žene sa Une“ (u daljem tekstu: Udruženje) osnovano je i prvi put registrovano u septembru 1994. godine, a funkcionira u skladu s načelima humanosti, nepristrasnosti i nezavisnosti. Udruženje trenutno ima 25 uposlenika različitih profila kao što su ljekari, medicinske sestre, psiholozi i socijalni radnici. Naime, prilivom migranata na područje Unsko-sanskog kantona Udruženje je iskazalo zainteresovanost za kreiranje partnerstva s ciljem omogućavanja sveobuhvatne podrške i pomoći migrantima. S partnerskom organizacijom Save the Children, početkom maja mjeseca 2018. godine, provedeno je istraživanje koje se odnosilo na procjenu potreba porodica s djecom. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi broj djece koja borave na području Unsko-sanskog kantona¹⁵³.

Besplatna pravna pomoć

Besplatnu pravnu pomoć migrantima pruža Udruženje „Vaša prava BiH“. „Vaša prava BiH“ od 01.09.2018. godine, imaju uspostavljenu kancelariju u Bihaću, a predviđeno je otvaranje kancelarije i u Sedri, čime bi migrantima besplatna pravna pomoć bila dostupna svaki dan od 8:00 do 16:00 sati. U toku je izrada plakata – reklamnog materijala o pružanju besplatne pravne pomoći od strane organizacije Vaša prava, a plakati će biti prevedeni na sve potrebne jezike i izloženi na svim lokacijama na kojima se nalaze ili se kreću migranti.

Položaj djece u prihvatnim centrima

Od strane Udruženja „Žene sa Une“ dana 11.06.2018. godine, u Đačkom domu u Borićima uspostavljen je prostor namijenjen djeci pod nazivom „Child friendly space“, odnosno, siguran kutak za djecu. Siguran kutak za majke i bebe¹⁵⁴ smješten je u dnevni centar za djecu, odnosno u Sigurnoj kući¹⁵⁵ koja se nalazi u neposrednoj blizini Đačkog doma u Borićima. Prvobitno je smještaj najugroženijih kategorija u Sigurnu kuću bio realiziran uz podršku Care International-a, dok je nastavak realizacije od jula mjeseca 2018. godine, obezbijeden posredstvom UNHCR-a. U okviru zbrinjavanja u Sigurnu kuću u septembru je evidentirano 11 porodica s ukupno 42 osobe. Trenutno u Sigurnoj kući, koja ima kapacitet od 26 ležaja, borave 23 osobe.

Od 20.08.2018. godine, uz podršku UNICEFA uspostavljena su oba kutka za djecu i u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade s preko 80 djece. U septembru je u kutku za majke i bebe evidentiran rad s ukupno 35 majki s bebama. UNICEF podržava rad oba kutka do 31.03.2019. godine.

Devet uposlenika Udruženja, radi svaki dan u kutku za djecu, kao i u kutku za majku i dijete uključujući i vikende od 09:00 do 17:00 sati. Uposlenici raspolažu s dovoljnim brojem didaktičkog materijala za rad s djecom, kao i materijala za edukativni, kreativni i sportsko-rekreativni dio aktivnosti. Predstavnici Udruženja ističu da je zainteresovanost žena za sigurne

¹⁵³ Procjena je rađena simultano u Sarajevu, Mostaru, Velikoj Kladuši i Bihaću, a u okviru koalicije za zaštitu djece koju provode Unicef, SOS dječija sela, Save the Children, World Vision i MFS-EMMAUS. Nakon provedene procjene utvrđeno je da je veliki broj porodica s djecom.

¹⁵⁴ Kutak za majku i djecu je kutak u kojem majke mogu djecu presvući, nahraniti, okupati i sl.

¹⁵⁵ Sigurna kuća pruža adekvatan smještaj ženama i djeci žrtvama traume i nasilja tokom procesa njihovog oporavka. Boravak u Sigurnoj kući uključuje odgovarajuću stručnu pomoć, individualni i grupni terapijski rad, savjetovanje, porodičnu terapiju, okupacionu terapiju, te ekonomsko osnaživanje kroz pohađanje kurseva za zapošljavanje i samozapošljavanje.

kutke jako velika¹⁵⁶. Predstavnic Save the Childrena u fazi su pregovaranja za dodjelu dodatne prostorije¹⁵⁷ u kojoj će se održavati aktivnosti za kategoriju djece uzrasta 14+.

Veoma važnu ulogu u postupanju s djecom, odnosno u postupku postavljanja zakonskog staratelja ima Centar za socijalni rad Bihać (u daljem tekstu: CSR Bihać). CSR Bihać je jedini Centar za socijalni rad na području Unsko-sanskog kantona koji se bavi problematikom migracija, zbrinjavanjem migranata i imenovanjem staratelja maloljetnoj djeci¹⁵⁸. Ovaj CSR je u 2017. godini, odredio starateljstvo za 25 djece, a u 2018. godini za 60 maloljetnika. Zbog obima posla, CSR Bihać se susreće s brojnim poteškoćama u radu¹⁵⁹. Poteškoće se prvenstveno odnose na postupak imenovanja zakonskog staratelja i registracije novorođene djece migranata čije se majke porode na području Unsko-sanskog kantona. Naime, u skladu s članom 16. Zakona o matičnim knjigama FBiH¹⁶⁰, od ovog Centra se traži da osiguraju da se novorođena djeca migranata upišu u matičnu knjigu rođenih, te da zaposleni sami odrede ime novorođenoj djeci, u slučaju kada majka i novorođeno dijete napuste bolnicu i izgubi im se trag. Upravo iz tog razloga CSR Bihać je uputio akt Službi za strance kako bi provjerio da li se roditelji ove djece nalaze u Bosni i Hercegovini, a kako bi ih kontaktirao i uz njihovo znanje okončao postupak upisa djece u matične knjige. Evidentan je nedostatak i ljudskih i finansijskih i prostornih kapaciteta CSR Bihać, što se određenoj mjeri odražava na ostvarivanje prava građana Unsko-sanskog kantona.

OPĆINA VELIKA KLADUŠA

Predstavnic Općine Velika Kladuša ne raspolažu s informacijom o ukupnom broju migranata koji se trenutno nalaze na području ove Općine niti raspolažu informacijom o njihovom pravnom statusu. Uzimajući u obzir činjenicu da se broj migranata kontinuirano povećava, predstavnici općinske vlasti su istakli da nemaju kapaciteta za adekvatno upravljanje migrantskom krizom i izrazili su zabrinutost za bezbjednost građana. Posebno je ukazano na problem nedostatka adekvatnog mehanizma kontrole/nadzora ovog procesa.

Trnovi – šatorsko naselje

Šatorsko naselje koje je bilo podignuto u centru Velike Kladuše, odlukom lokalnih vlasti izmješteno je na zemljište Trnovi u vlasništvu Općine, na udaljenosti od oko 3 km od centra. U Trnovima se trenutno nalazi oko 250 do 300 migranta među kojima nema djece bez pratnje. Najveći broj migranata dolazi iz Afganistana, zatim iz Pakistana, Sirije, Irana i Iraka. Za vrijeme posjete predstavnici Institucije ombudsmena su konstatovali:

- na lokaciji u Trnovima, Javno komunalno preduzeće Vodovod i Kanalizacija (u daljem tekstu: JKP VIK) migrantima je omogućio pitku vodu, električnu energiju putem agregata, sanitarne čvorove i kontejnere za odlaganje otpada. Higijenski uvjeti su jako loši.

¹⁵⁶ Predstavnic Udruženja u okviru aktivnosti koje su provođene u kutku za djecu i kutku za majke i bebe ukupno su pružili: 188 informacija, 396 podjela odjeće, 661 higijenski paket, 528 podjela hrane (za bebe se ne dijeli mlijeko i mliječne formule, već samo sokici za bebe +1), 247 majki je dobilo savjet o dojenju, 235 savjeta o odmoru i razgovor s osobljem.

¹⁵⁷ Neophodna je dodatna prostorija jer je riječ o adolescentima koji zahtijevaju posebnu pažnju i organizaciju posebne vrste aktivnosti.

¹⁵⁸ Dana 09.10.2018. godine, prestavnici Institucije ombudsmena posjetili su Centar za socijalni rad u Bihaću. Tom prilikom obavljen je razgovor s direktorom Centra Senadom Tutićem i Dijanom Nuspačić

¹⁵⁹ Iako nije nadležan, Centar za socijalni rad u Bihaću uzimajući u obzir najbolji interes maloljetnika, preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za maloljetnike koji su smješteni u Centru Sedra. Centar Sedra nalazi se na području Općine Cazin, što znači da bi nadležni Centar za socijalni rad za imenovanje staratelja maloljetnom licu trebao biti Centar za socijalni rad Cazin. Prema informacijama dobijenim na sastanku, predstavnici Centra za socijalni rad Cazin odbijaju imenovati staratelja maloljetnicima koji su smješteni u Centru Sedra.

¹⁶⁰"Službene novine Federacije BiH", broj 37/12.

- migrantima hranu obezbjeđuje CK USK-a, i to doručak 9:30-10:30 sati, ručak 15:00-16:00 sati¹⁶¹. Iako je hrana obezbijeđena svim migrantima, postoji još mnogo toga što im je prijeko potrebno. To su, prije svega, šatori, spužve za spavanje, deke, jastuci i adekvatna zimska odjeća i obuća.
- primarnu zdravstvenu zaštitu pružaju mobilni timovi ljekara Međunarodne organizacije "Ljekari bez granica". Primarna zdravstvena zaštita osigurana im je svaki dan u periodu od 09:00 do 14:00 sati. Utvrđeno je da veliki broj migranata ima scabies (šugu) i astmu, dok je jedan obolio od karcinoma.
- šatorsko naselje osiguravaju dva policajca.

U razgovoru s migrantima predstavnici Institucije ombudsmena došli su do saznanja da gotovo 99% migranata nema regulisan status, odnosno da nije izvršena njihova registracija od strane Ministarstva sigurnosti/Sektora za azil, niti Službe za poslove sa strancima. Ova lica nisu upoznata s procedurom niti postupkom stjecanja prava na azil u Bosni i Hercegovini, kao ni pravima koja im pripadaju po osnovu Zakona o strancima i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine. Ističu da im pored nevladinih organizacija najveću podršku pruža lokalno stanovništvo, tako da im omogućavaju kupanje/tuširanje u svojim domovima nakon čega ih vrata u šatorsko naselje.

Prema dobijenim informacijama, migranti, uglavnom u toku noći pokušavaju prijeći granicu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske i to na dužnom pojasu od 70 km i uglavnom se radi o 7 do 10 pokušaja prelaska granice, šumskim putevima po migrantu. U razgovoru s Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, migranti su ukazali na grubo postupanje hrvatske policije. Navode da im u pokušajima prelaska graničnog prelaza, granična policija Republike Hrvatske oduzima putne isprave, novac i mobitele (uništava mobitele tako da šrafcišerom uništavaju puništa za mobitele) kao i to da im nanosi tjelesne povrede, pri čemu su pokazivali modrice po rukama, podljeve ispod očiju i polomljene zube, a pokazali su i medicinsku dokumentaciju u kojoj su konstatovani lomovi ruku i nagnječenja rebara. Također, migranti su ukazali na korektan tretman od strane granične policije Republike Slovenije, ali navode da moraju platiti kaznu za ilegalan prelazak granice u iznosu od 230 € ili u onoj količini sredstava koja trenutno imaju kod sebe. Istakli su problem s ostvarivanjem komunikacije s prevodiocem iz Pakistana koji radi u prihvatnom centru u Sloveniji i koji im onemogućava pristup prihvatnom centru.

Izvršenom posjetom, predstavnici Institucije ombudsmena zaključili su da je neophodno promptno djelovanje nadležnih organa vlasti, prvenstveno Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, s ciljem izmještanja migranata s teritorije šatorskog naselja Trnovi kod Velike Kladaše. Radi se o potpuno neuvjetnom improvizovanom šatorskom naselju/ kampu (šatori od najlona), koji je smješten blizu kanalizacijskih odvoda.

REGISTROVANI PREDMETI U INSTITUCIJI OMBUDSMENA

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u periodu 2016 – 2018. godine, zaprimili su i postupali po pojedinačnim žalbama u 48 predmeta, koje se odnose na problematiku migracija i azila u Bosni i Hercegovini. U 2016. godini, zaprimljena su dva predmeta, a tiču se problematike detencije¹⁶²

¹⁶¹ S ciljem osiguranja boljih uvjeta smještaja i ishrane, Crveni križ iznajmio je prostoriju/lokal (Drmaljevo kod Trnova) od 500 m² u kojem se od dana 10.09.2018. godine, migrantima na području Velike Kladaše dodjeljuju obroci po utvrđenom rasporedu. Predstavnici Crvenog križa uputili su prijedlog IOM-u da se u istom objektu (na spratu iznad restorana) omogući smještaj migranata koji se nalaze na području Velike Kladaše, odnosno kampa Trnovi (kapacitet- 250 osoba).

¹⁶² Lat. (držanje, zadržavanje)

malodobnih stranih državljana u Imigracionom centru¹⁶³. U 2017. godini, zaprimljeno je ukupno 6 predmeta. Problematika je tretirala pitanja detencije malodobnih stranaca, kao i pitanja provođenja postupka u vezi s podnesenim zahtjevom tražitelja azila u Bosni i Hercegovini¹⁶⁴. U 2018. godini, zaprimljeno je 40 predmeta.¹⁶⁵

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su 18.12.2017. godine izdali Službi za poslove sa strancima, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, preporuku broj: P-334/17. Preporukom broj: P-334/17 Službi za poslove sa strancima, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine preporučeno je, da u skladu sa Zakonom o strancima i Zakonom o azilu u svim budućim postupcima odlučivanja o izricanju mjere stavljanja pod nadzor ili poduzimanju drugih mjera u odnosu na maloljetna lica sa ili bez pratnje, a naročito u situacijama kada je maloljetno lice iskazalo namjeru podnošenja zahtjeva za azil ili je isti već podnio, vode računa o obaveznoj primjeni člana 3. Konvencije o pravima djeteta i principima najboljeg interesa djeteta, kao i da u skladu s odredbom člana 123. stav 4 Zakona o strancima BiH, mjeru zadržavanja maloljetnika bez pratnje u imigracionom centru primjenjuju iznimno, samo kao posljednju i na najkraće moguće vrijeme.

¹⁶³Ž-SA-05-1200/16, Ž-SA-05-1285/16.

¹⁶⁴Ž-SA-01-125/17, Ž-SA-01-73/17, Ž-SA-05-239/17, Ž-SA 05-97/17, Ž-SA-05-910/17, Ž-SA-05-908/17.

¹⁶⁵Ž-SA-05-592/18, Ž-SA-05-593/18, Ž-SA-05-594/18, Ž-SA-05-595/18, Ž-SA-05-596/18, Ž-SA-05-597/18, Ž-SA-05-598/18, Ž-SA-05-599/18, Ž-SA-510/18, Ž-SA-01-563/18, Ž-SA-01-568/18, Ž-SA-01-564/18, Ž-SA-01-567/18, Ž-SA-05-565/18, Ž-SA-01-566/18, Ž-SA-05-399/18, Ž-SA-01-445/18, Ž-SA-05-532/18, Ž-SA-05-531/18, Ž-SA-05-432/18, Ž-SA-05-128/18, Ž-SA-01-689/18, Ž-SA-01-690/18, Ž-SA-01-691/18, Ž-SA-04-415/18, Ž-SA-01-900/18, Ž-SA-05-779/18, Ž-SA-05-765/18, Ž-SA-05-889/18, Ž-SA-05-599/18, Ž-SA-05-607/18, Ž-SA-05-611/18, Ž-SA-05-610/18, Ž-SA-05-609/18, Ž-SA-05-608/18, Ž-SA-05-531/18, Ž-SA-05-889/18, Ž-SA-05-995/18, Ž-BL-05-783/18, Ž-BL-05-784/18.

IV. PRAVO NA AZIL

Zakonom o azilu uređeno je pitanje ostvarivanja prava na azil u Bosni i Hercegovini. U smislu ovog Zakona *međunarodna zaštita/azil*¹⁶⁶ označava izbjeglički status ili status supsidijarne zaštite, a organi vlasti Bosne i Hercegovine dužni su je osigurati izbjeglici ili strancu koji ispunjava uvjete. Shodno navedenom, pravo na azil prema Zakonu o azilu ima *stranac*, odnosno lice koje nije državljanin Bosne i Hercegovine¹⁶⁷, kao i *lice bez državljanstva*¹⁶⁸ kojeg nijedna država u skladu s domaćim zakonodavstvom ne smatra svojim državljaninom.

Izbjeglicom u smislu člana 2. tačke e) Zakona o azilu smatra se stranac koji se zbog osnovanog straha od progona na osnovu rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja, nalazi van zemlje svog državljanstva ili uobičajenog mjesta boravka, a ne može se ili se zbog straha ne želi ni staviti pod zaštitu te zemlje.

Podnosilac zahtjeva za međunarodnom zaštitom, odnosno *tražitelj azila*¹⁶⁹ je stranac koji podnese zahtjev za azil o kojem nije donesena izvršna odluka u skladu sa Zakonom o azilu.

Stranac pod supsidijarnom zaštitom je stranac kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo status supsidijarne zaštite u skladu sa Zakonom o azilu¹⁷⁰. Radi se o osobi koja ne ispunjava uvjete za izbjeglički status, ali zbog kojeg postoje ozbiljni razlozi za vjerovanje da bi se suočio sa stvarnim rizikom da bude izložen smrtnoj kazni odnosno pogubljenju, mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji porijekla ili u zemlji uobičajenog mjesta boravka, ili postoji ozbiljna individualna prijetnja po život ili lice civila zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, a koji se ne može ili zbog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje¹⁷¹.

Ostvarivanje međunarodne zaštite strancima je omogućeno tako da:

- a) iskažu namjeru za azil;
- b) dobiju potvrdu o iskazanoj namjeri za azil;
- c) podnesu zahtjev za međunarodnu zaštitu/azil.

Nakon pokretanja postupka za ostvarivanje prava na azil, Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dužan je da izvrši:

- a) registraciju tražitelja azila-registracija obuhvata popunjavanje obrasca, fotografisanje, uzimanje otisaka prstiju, kopiranje dokumentacije i izdavanje kartona tražitelja azila.
- b) intervju-detaljan razgovor koji obavljaju službenici Sektora za azil. Intervjuom se omogućava iznošenje razloga za podnošenje zahtjeva za azil, a ukoliko je potrebno intervju se može obaviti i nekoliko puta kako bi se potpuno i pravilno utvrdilo činjenično stanje.
- c) razmatranje podnesenih zahtjeva pojedinačno i donošenje odluke o podnesenim zahtjevima.

Nakon razmatranja podnesenih zahtjeva, odnosno nakon sprovedenog postupka po zahtjevu za azil Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za azil donosi odluku kojom:

- a) se usvaja zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom i priznaje se status izbjeglice;

¹⁶⁶ Član 2. Tačka d), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁷ Član 2. Tačka a), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁸ Član 2. Tačka b), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁹ Član 2. tačka c), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁷⁰ Član 2. tačka g), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁷¹ Član 22. stavovi 1 i 2, Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

- b) se ne usvaja zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom, ali se priznaje status supsidijarne zaštite (osoba kojoj je priznata supsidijarna zaštita ima pravo boravka u Bosni i Hercegovini u trajanju od 1 godine);
- c) se obustavlja postupak za međunarodnu zaštitu/azil i određuje rok u kojem se mora napustiti teritorija Bosne i Hercegovine (uz detaljno obrazloženje razloga za takvu odluku);
- d) se odbija zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom iz razloga neosnovanosti, te se određuje rok u kojem se mora napustiti teritorija Bosne i Hercegovine. U ovom slučaju tražitelj azila ima pravo da podnese tužbu Sudu Bosne i Hercegovine radi poništenja negativne odluke u roku od 60 dana, odnosno u roku od osam (8) dana ako je riječ o hitnom postupku. Sve dok se ne donese konačna odluka o njegovom statusu, odnosno dok Sud Bosne i Hercegovine ne odluči o tužbi podnositelja žalbe, podnositelj i dalje ima status tražitelja međunarodne zaštite/azila.

4.1. Postupak po zahtjevu za azil

Prvi korak za strance u postupku za ostvarivanje prava na azil jeste iskazivanje namjere za traženje azila u Bosni i Hercegovini. Ova namjera se može iskazati Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine ili Službi za poslove sa strancima tj. najbližem terenskom uredu Službe za poslove sa strancima. Granična policija Bosne i Hercegovine ili organizaciona jedinica Službe kojoj je stranac iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil upoznaje stranca s postupkom traženja azila i njegovim pravima i obavezama¹⁷². Organizaciona jedinica Službe, u roku od 3 dana od dana iskazivanja namjere, dostavlja primjerak potvrde o iskazanoj namjeri s kopijama ličnih i drugih dokumenata stranca relevantnih za postupak azila Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine¹⁷³.

Shodno članu 15. Zakona o azilu *“stranci koji iskažu namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, tražitelji azila, izbjeglice, stranci pod supsidijarnom i privremenom zaštitom imaju pravo da budu informisani na jeziku koji razumiju ili za koji se može osnovano pretpostaviti da razumiju o postupcima, pravima i obavezama koje, u skladu s ovim zakonom, proizlaze iz njihovog statusa. Ove informacije mogu biti predočene pismeno, u formi letka, na jeziku koji stranac razumije ili za koji se osnovano može pretpostaviti da razumije”*.

Prilikom monitoringa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su konstatovali da je potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila dostupna samo na službenim jezicima u upotrebi u Bosni i Hercegovini. Nejasan je i način komunikacije, između graničnog policajca i/ili službenika terenskog ureda Službe za poslove sa strancima sa strancem imajući u vidu državu porijekla stranca i raznovrsnost jezika kojim se stranci služe ili ih razumiju, među kojima se nalaze i jezici koji su u upotrebi na ograničenoj teritoriji. Postavlja se pitanje kako stranac razumije značenje dobijenog dokumenta koji se zove *Potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila*.

Dakle, već u prvoj komunikaciji stranca s vlastima Bosne i Hercegovine nije osigurana implementacija obaveza iz člana 15. Zakona o azilu, čime se dalje u potpunosti dovodi u pitanje zakonitost postupanja.

¹⁷² Član 31. stav 3 Zakon o azilu.

¹⁷³ Član 32. stav 3 Zakon o azilu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da postoji sačinjen letak o pravima tražitelja azila koji je dostupan na više stranih jezika, ali je upitno u kojoj fazi boravka na teritoriji Bosne i Hercegovine strani državljanin dobije letak, te da li upoznavanje s informacijama iz ovog letka čini sastavni dio postupka po osnovu zahtjeva za azil. Potrebno je da postoji zabilježeno da je stranac upoznat sa svojim pravima na jeziku koji razumije, te način na koji je upoznat (usmeno ili putem letka), te da ove informacije čine sastavni dio registracione procedure.

*Potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila*¹⁷⁴ koju izdaje Terenski ured Službe za poslove sa strancima sadrži sljedeće podatke:

- lične podatke stranca, u pravilu prema samoidentifikaciji, jer neregularni migranti najčešće ne posjeduju nikakve dokumente (ime i prezime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, spol, te članove porodice koji se nalaze u pratnji, posjedovanje putne isprave, fotografija);
- utvrđivanje smjera kretanja, gdje se najčešće stranac upućuje da se javi u Azilantski centar Delijaš kod Trnova;
- rok do kojeg se stranac treba javiti u Sektor za azil.

Potvrda sadrži i napomenu o tome da li stranac razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine, odnosno koji drugi jezik razumije. U napomenama na potvrdi je definisano da se potvrda smatra pravom na ostanak u Bosni i Hercegovini za vrijeme njenog trajanja i u navedenom smjeru kretanja, te ukoliko stranac ne pristupi podnošenju zahtjeva za azil u navedenom roku u potvrdi, smatrat će se da namjera nije ni iskazana. Istovremeno se konstatuje da potvrda ima karakter poziva za zaprimanje zahtjeva za azil i obavljanja postupka registracije, te je dat kontakt telefon Sektora za azil. Zakon o azilu je utvrdio da rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri za podnošenje zahtjeva za azil ne može biti duži od osam (8) dana, te da izuzetno, u slučaju velikog broja istovremeno iskazanih namjera za podnošenje zahtjeva za azil, rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri može biti 14 dana¹⁷⁵.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je nažalost ovaj izuzetak od 14 dana i prije povećanog priliva migranata postao pravilo, iako nije jasno da li se aktivirala klauzula u slučaju velikog broja istovremeno iskazanih namjera. S obzirom na to da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine prema prikupljenim podacima utvrdili da se ova klauzula aktivira kada dođe do priliva stranaca preko 5.000 lica, a imajući u vidu da prema posljednjim podacima trenutno u Bosni i Hercegovini boravi oko 3.000 do 5.000 stranaca - migranata, nejasno je zašto se ostavlja rok od 14 dana. Pitanje je problematično zbog toga što za vrijeme tog perioda stranac kojem je izdata potvrda o iskazanoj namjeri od strane Službe, ima slobodu kretanja na teritoriji Bosne i Hercegovine bez tačne i utvrđene adrese boravka. Ovo je evidentno jer i pored nedovoljnog kapaciteta (za ove prilike masovnijeg priliva stranaca) Azilantskog centra u Delijašu, on skoro niti u jednom momentu nije bio popunjen do kraja. Također, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su prilikom posjete Azilantskom centru Delijaš zatekli određen broj tražitelja azila koji su bili uredno registrovani, a da s njima, bez obzira što je prošao duži vremenski period, nije obavljen intervju. S ciljem ubrzanja postupka i registracije tražitelja azila UNHCR je u Sarajevu u zgradi UNITIC-a formirao Info-centar u kojem tražitelji azila i izbjeglice mogu da dobiju, između ostalog, humanitarnu, pravnu, psiho-socijalnu pomoć, te pomoć oko smještaja.

¹⁷⁴ Obrazac br 1. <http://sluzbenilist.ba/page/akt/IKofUY4w6z4>

¹⁷⁵ Član 32. stav 4 i 5 Zakon o azilu.

Prema informacijama dobijenim od Sektora za azil¹⁷⁶, ukupan broj stranaca koji su iskazali namjeru da traže azil, od 01.01. do 31.04.2018. godine iznosio je 2.762 stranca, dok su registraciji pristupila 383 stranca. Ovaj podatak otvara pitanje da li stranci nisu postupili po instrukciji koju su dobili u okviru potvrde o iskazanoj namjeri da traže azil, iz razloga nedostatka želje da se registruju u ovom statusu ili nerazumijevanja samog dokumenta zbog jezičke barijere ili je u pitanju nedostatak kapaciteta Sektora za azil za obradu svih izdatih potvrda o iskazanoj namjeri.

Stanje na terenu, te posebno obavljene intervjui sa strancima - migrantima koji su bili smješteni u šatore, u parku, preko puta Vijećnice u Sarajevu¹⁷⁷ ukazuju na to da svi s kojima su obavljene razgovori posjeduju potvrde. U razgovoru s navedenim licima, došlo se do saznanja da ova lica koji imaju potvrde o iskazanoj namjeri za traženje azila ne žele da budu smješteni u Azilantskom centru u Delijašu, s obrazloženjem da je udaljen od grada, niti da budu smješteni u hostele i privatnom smještaju jer su im sobe premale¹⁷⁸. Intervjuisane su uglavnom porodice s djecom.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su prilikom ove posjete konstatovali veoma nizak nivo higijenskih uvjeta s obzirom na to da park kao takav nije predviđen za boravak većeg broja ljudi u dužem vremenskom periodu. Higijensko-sanitarna situacija je veoma loša, te postoji zabrinutost da se postojeća situacija može negativno odraziti kako na zdravlje ovih lica koji borave u parku tako i na građane Sarajeva. Iz ovog razloga Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da postoji potreba urgentnog djelovanja kroz osiguranje adekvatnog prihvata i smještaja ovih lica.

U razgovoru s ovim licima došlo se i do saznanja da su stranci koji posjeduju potvrdu tražitelji azila, a nisu registrovani kao tražitelji azila, ne mogu otvoriti račun u banci, za koji je nužno posjedovanje identifikacijskog dokumenta. Upravo je azilantski karton za tražitelja azila identifikacijski document koji mora predložiti banci. S ciljem prijema novca, migranti koji se još nisu registrovali kao tražioci azila često su prinuđeni da koriste usluge građana Bosne i Hercegovine, da prime, na svoje ime, sredstva iz inostranstva upućena migrantu, uz određenu proviziju.

S ciljem smanjivanja broja osoba koje su iskazale namjeru za traženje azila na ulicama Bosne i Hercegovine, a posebno kada se radi o ranjivoj kategoriji lica, UNHCR je smjestio određen broj ovih lica u privatne smještaje i hostele. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da nadležne službe ne posjeduju tačne podatke o broju tražitelja azila koji su smješteni na ovaj način, iako shodno članu 38. stav 2 Zakona o azilu *“stranac koji je iskazao namjeru podnošenja zahtjeva za azil, a smješten je na privatnoj adresi, dužan je izvršiti prijavu boravka nadležnoj organizacionoj jedinici Službe ili policijskoj upravi/ stanici, u roku od tri dana od dana iskazane namjere, a prije podnošenja zahtjeva za azil”*.

Ključno pitanje je šta se dešava sa strancima koji imaju potvrdu o iskazanoj namjeri da traže azil, a nisu se mogli registrovati u zakonom utvrđenom roku, niti su se javili na odredište definisano u potvrdi. Ovo je značajno iz razloga što je članom 35. stav 2 Zakona o azilu propisano da *“izuzetno, ako stranac bez opravdanih razloga ne podnese zahtjev za azil, u roku određenom potvrdom, smatrat će se da je odustao od iskazane namjere o čemu će Ministarstvo obavijestiti Službu. U daljnjim postupcima na njega se primjenjuje zakon kojim se reguliše oblast kretanja i*

¹⁷⁶ Sastanak predstavnika Institucije ombudsmena s pomoćnikom ministra sigurnosti Marjanom Baotićem, šefom Sektora za azil, dana 03.05.2018. godine.

¹⁷⁷ Intervjui obavljene dana 08.05.2018. godine, u saradnji s predstavnicima BHVI-a.

¹⁷⁸ Tokom razgovora sa strancima - migrantima bile su prisutne i volonterke iz zemalja EU, na pitanje ko finansira njihov rad, istakle su da su dobrovoljno i samoinicijativno odlučile da volontiraju u Bosni i Hercegovini.

boravka stranaca”. To znači da bi se na njega mogle primijeniti sankcije zbog nezakonitog boravka u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine primjećuju da i među službenicima za sprovođenje zakona postoji konfuzija, ko donosi odluku o tome da li će se stranac koji je iskazao namjeru da traži azil smjestiti do konačne odluke o zahtjevu za azil u Azilantski centar u Delijašu ili privatni smještaj na Ilidži koji obezbjeđuje Tim Clancy zajedno s nevladinom organizacijom ili su to hoteli, hosteli i ostali privatni smještaji, a što je i dozvoljeno prema Zakonu o azilu.

Prema informacijama dobijenim tokom razgovora s predstavnicima snaga za sprovođenje zakona u Bosni i Hercegovini i međunarodnih organizacija, Sektor za azil vrši registraciju osoba koje su iskazale namjeru da traže azil u decembru 2017. godine. Ova činjenica ukazuje na ogroman zaostatak, posebno s obzirom na povećan priliv migranata upravo u prva četiri mjeseca ove godine i nastavak ovog trenda u maju mjesecu. Ovo stvara prostor da migranti borave na teritoriji Bosne i Hercegovine, jer potvrda im omogućava slobodno kretanje. Zanimljivo je da je registracija azila stvarni filter provjere ozbiljnosti iskazane namjere da se traži azil u Bosni i Hercegovini, te da se ne radi o načinu na koji migranti samo legaliziraju svoj boravak, bez stvarne namjere da traže azil. Bez registracije, nemoguće je pristupiti daljoj fazi osiguranja prava na azil, a što podrazumijeva obavljanje intervjua.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine primjećuju da je i u ovoj fazi, čak i prije povećanja broja migranata u 2018. godini, postojao određen zaostatak, te da period između registracije i intervjua traje preko šest mjeseci, a u nekim slučajevima i preko godinu dana. Zakon o azilu je propisao da se odluka o zahtjevu za azil treba donijeti u roku od šest mjeseci od dana podnošenja zahtjeva, a izuzetno ova odluka može biti donesena u roku od 18 mjeseci u slučaju ako:

- a) utvrđivanje činjenica na kojima se zahtjev za azil zasniva je otežano;
- b) veliki broj stranaca podnese zahtjev za azil u određenom periodu;
- c) kašnjenje se može pripisati propustima tražitelja azila u smislu ispunjavanja obaveza iz člana 40. stav 3 ovog Zakona, kao i drugih objektivnih razloga¹⁷⁹.

Intervju se mora okončati u periodu od 18 mjeseci od dana registracije. Bez obavljanja intervjua, ne može se donijeti odluka, što stvara nesigurnost kod tražitelja azila i u konačnici odluka je osnova za ostvarivanje prava na pravni lijek, u slučaju da zahtjevu za azil nije udovoljeno. Za sve vrijeme, vlasti u Bosni i Hercegovini su dužne tražitelju azila osigurati prava propisana zakonom. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine posebno žele da ukažu na odredbu člana 42. stav 3 Zakona o azilu koja daje Sektoru za azil mogućnost da odluku o zahtjevu za azil donese u roku od 30 dana, ako postoji osnova za odbijanje azila i to prema ubrzanom postupku.¹⁸⁰

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Sektor za azil, ne može odgovoriti adekvatno na ovaj zadatak, zbog nedostatka ljudskih resursa, jer je došlo do višestruko povećanog broja tražitelja azila. Nužno je da odmah, nakon iskazane namjere za traženje azila Sektor za azil pristupi registraciji tražitelja azila u što je moguće kraćem roku, te da za vrijeme odvijanja ovog procesa tražitelj azila ima prava propisana članom 76 Zakona o azilu.

¹⁷⁹ Član 42. (rokovi za donošenje odluke) Zakon o azilu, “Službeni glasnik BiH”, broj 88/15.

¹⁸⁰ Ubrzani postupak za odbijanje zahtjeva za azil predviđen članom 45. Zakona o azilu.

4.2. Prava tražitelja azila

Zakon o azilu¹⁸¹ utvrdio je da tražitelj azila ima pravo na:

- a) boravak u Bosni i Hercegovini;
- b) informisanje;
- c) smještaj u centar za tražitelje azila;
- d) primarnu zdravstvenu zaštitu;
- e) pristup osnovnom i srednjem obrazovanju;
- f) pristup tržištu rada;
- g) pristup besplatnoj pravnoj pomoći;
- h) praćenje toka postupka na jeziku koji razumije ili za koji se osnovano pretpostavlja da razumije;
- i) psiho-socijalnu pomoć.

Tražitelj azila ostvaruje navedena prava na osnovu kartona tražitelja azila. Sredstva za troškove koja nastanu na taj način osigurava Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine u budžetu institucija Bosne i Hercegovine, odobrenom za ovu namjenu ili putem donacija za azil u Bosni i Hercegovini.

Primarna zdravstvena zaštita

Prema Zakonu o azilu tražitelji azila koji borave u Bosni i Hercegovini imaju pravo na primarnu zdravstvenu zaštitu. Provjerom na terenu došlo se do različitih pokazatelja. Za neregularne migrante koji se nalaze na ulicama u Bosni i Hercegovini primarnu zdravstvenu zaštitu osigurava UNHCR. U praksi se pojavljuju problemi ako osoba koja je registrovana kao tražitelj azila u Bosni i Hercegovini ima potrebu za sekundarnom zdravstvenom zaštitom (član 76 Zakona o azilu govori samo o primarnoj zdravstvenoj zaštiti). Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su registrovali slučaj tražitelja azila koji se nalazio u Univerzitetkom Kliničkom centru Sarajevo (u daljem tekstu: UKCS) već četiri (4) mjeseca i čiji su troškovi zdravstvenog zbrinjavanja iznosili cca. 20.000,00 KM. Ovim slučajem ilustriramo stanje, a po istom Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupaju unutar svog mandata postupanja po individualnim žalbama, jer su postupak pokrenuli, po službenoj dužnosti.

Socijalna zaštita

Segment socijalne zaštite, prije svega, podrazumijeva pitanje spajanja porodice i osiguranja zaštite posebno ugroženih kategorija, kao što su lica lišena poslovne sposobnosti, djeca, djeca bez pratnje, starija i nemoćna lica, teško bolesna lica, lica s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, lica s duševnim smetnjama te žrtve trgovine ljudima, žrtve mučenja, silovanja ili drugog psihičkog, fizičkog i spolnog nasilja, kao što su žrtve sakaćenja ženskih spolnih organa.

Individualne žalbe koje su zaprimili Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u proteklom periodu ukazuju da postoje kategorije djece koje se nalaze s roditeljima ili starateljima, ali se u praksi dešava da se smještaju u Imigracioni centar iz razloga što se ne može utvrditi identitet staratelja, posebno ako se radi o osobi koja je neregularni migrant koji ne nosi sa sobom nikakav

¹⁸¹ Član 76. Zakona o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

identifikacioni dokument¹⁸². Druga grupacija su djeca koja se nalaze u pokretu na teritoriji Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja.

Prema informacijama nevladinih organizacija, u Bosni i Hercegovini se na dan 08.05.2018. godine nalazilo oko 130 djece od kojih je njih pet (5) bilo bez roditeljske pratnje. Nijednom od ove djece bez roditeljske pratnje nije određen staratelj što je obaveza, prema Zakonu o azilu, a i prema odredbama Konvencije o pravima djeteta. Ovo otvara pitanje nadležnog centra za socijalni rad koji bi trebao shodno Zakonu imenovati staratelja kako bi se osigurao najbolji interes djeteta. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine traže urgentno postupanje kako bi se djeci u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta.

¹⁸² Konkretan predmet registrovan kod Institucije ombudsmena.

V. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini potrebno je razdvojiti na dva dijela: period do 31.12.2017. godine i period od 1.1.2018. godine do momenta sačinjavanja ovog Specijalnog izvještaja.

Prvi period je obilježen sporadičnim, odnosno kontrolisanim ulaskom i kretanjem stranaca, gdje je Bosna i Hercegovina prepoznata, uglavnom kao zemlja tranzita, za strance koji dolaze iz drugih zemalja, te zemlja porijekla, gdje građani Bosne i Hercegovine odlaze u druge zemlje zbog ekonomske i političke situacije u zemlji. Institucionalni kapaciteti su u prvom periodu bili dostatni za izvršavanje svih obaveza utvrđenih u zakonu.

Drugi period je obilježen dramatičnim porastom broja stranaca (u najvećem broju tzv. neregularnih migranata) koji su ušli u Bosnu i Hercegovinu (i ulaze svakodnevno u Bosnu i Hercegovinu) i koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Evropske Unije. Tako je od početka 2018. godine do 31.10.2018. godine, registrovano ukupno 22.000 migranata koji su ušli u Bosnu i Hercegovinu, s tim da se procjenjuje da se oko 3.000 do 5.000 migranata trenutno nalazi u Bosni i Hercegovini. Procjenjuje se da oko 25% migranata dolazi iz Sirije, dok su preostalih 75% migranata tzv. ekonomski migranti. Također, važno je istaći i da skoro svi registrovani migranti spadaju u kategoriju tzv. neregularnih migranata¹⁸³ odnosno kategoriju stranaca neregulisanog statusa, (u procentu čak i preko 98%). Na kraju, konstatovan je i određeni broj migrantskih porodica s djecom.

U Bosni i Hercegovini se trenutno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uvjetima života/ekonomski migranti i strance koji traže utočište/osobe pod međunarodnom pravnom zaštitom. Bosna i Hercegovina je dominantno tranzitna zemlja za državljane Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije, Sirije, Afganistana... Povećan priliv svih kategorija migranata i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obavezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže. S druge strane, treba istaknuti da je složena ekonomska, politička i socijalna situacija u Bosni i Hercegovini uzrokom povećanog broja migracija i građana Bosne i Hercegovine koji napuštaju Bosnu i Hercegovinu.

Procjena stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini u 2018. godini, a kroz obavljen postupak monitoringa koji je uključivao posjete svim ustanovama u kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervjuje sa svim kategorijama migranata i osobljem u ovim ustanovama, održavanje sastanaka sa svim rukovodiocima institucija koje su shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu nadležni za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija ukazuje da postoji potreba urgentnog djelovanja. Povećan priliv svih kategorija migranata i kontinuitet tog procesa, zahtijeva obavezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa. Istovremeno, Ombudsmeni, a na bazi žalbi konstatuju da je u Bosni i Hercegovini složena ekonomska, politička i socijalna situacija koja otežava da i građani Bosne i Hercegovine ostvaruju Ustavom

¹⁸³ U većini slučajeva radi se o strancima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, a preseljavaju se iz jedne u drugu državu uz kršenje pravnih propisa države u koju ulaze, odnosno protiv volje organa države na čiju teritoriju ulaze. Većina ovih lica iskazala je namjeru da traži azil iako je za njih Bosna i Hercegovina uglavnom zemlja tranzita.

Zvaničnici koriste različita terminološka određenja migranata u javnosti: ilegalni migranti, migranti i izbjeglice. Portparol Agencije Ujedinjenih nacija za izbjeglice UNHCR za Jugoistočnu Evropu Neven Crvenković definisao je migranate i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu s propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netačnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste svi organi i institucije UN-a, EU, Vijeća Evrope.

garantovana ljudska prava. Ovako složena situacija nameće obavezu da se moraju osigurati principi vladavine prava u procesu kontrole granice i ulaska i kretanja stranaca, uz uvažavanje ljudskih prava garantovanih međunarodnim standardima.

Ombudsmeni žele ukazati i na određene pozitivne pomake vezane za oblast migracija:

- *Usvojen je novi Zakon o strancima* kojim su regulisani uvjeti i postupak ulaska stranaca, vizni i bezvizni režim, putne isprave za strance, boravak i udaljenje stranaca, prihvati i stavljanje pod nadzor kao i nadležni organi vlasti u primjeni zakona, prekršaji i dr.
- *Usvojen je novi Zakon o azilu* kojim su uređena pitanja uvjeta i postupka za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite, prestanak i ukidanje izbjegličkog statusa i statusa supsidijarne zaštite, privremena zaštita, identifikacijski dokumenti, prava i obaveze tražitelja azila, izbjeglica i stranac pod supsidijarnom zaštitom kao i druga pitanja iz oblasti azila.
- *Usvojen je Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći*¹⁸⁴ koji za cilj ima da osigura svakoj fizičkoj osobi djelotvoran i jednak pristup pravdi u postupku pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine pred kojima se ostvaruju ili štite pojedinačna prava, obaveze i interesi.
- *Usvojene su Izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije*¹⁸⁵, čime su pojačani mehanizmi zaštite, te utvrđena diskriminacija po osnovu, dobi, invalidnosti i seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika.
- *Usvojena je Strategija u oblasti migracija i azila i Akcioni plan za period 2016.-2020. godine*¹⁸⁶. Osnovu strategije čine principi zakonitosti, sigurnosti države, međunarodne saradnje i integracije.
- *Uspostavljeno je Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini* (u daljem tekstu: Koordinacijsko tijelo),¹⁸⁷ kao stalno tijelo zaduženo za koordinaciju aktivnosti između nadležnih institucija koje se bave problematikom migracija i azila.
- Uspostavljena je saradnja nadležnih institucija koje se bave pitanjem migracija s nevladinim organizacijama, tako da osobama pod međunarodnom zaštitom pravnu pomoć pruža udruženje “Vaša prava BiH”, na osnovu potpisanog Protokola s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine. Iskustva Ombudsmena Bosne i Hercegovine pokazuju da sve žalbe koje su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili u vezi s problematikom migracija su upućene od strane Udruženja “Vaša prava BiH”.
- Ženska nevladina organizacija BHWI pruža psiho-socijalnu podršku osobama pod međunarodnom zaštitom, dok organizacija MFS-EMMAUS implementira projekte direktne asistencije i zaštite žrtava trgovine ljudima i migranata, prevencije i podizanja svijesti među rizičnim skupinama i općom populacijom. Ovaj model saradnje udruženja s državnim ministarstvom nadležnim za poslove migracija i Ombudsmenom svakako može poslužiti kao primjer dobre prakse.

¹⁸⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 83/16.

¹⁸⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 66/16.

¹⁸⁶ Strategija u oblasti migracija i azila i Akcioni plan za period 2016.- 2020. godine,

¹⁸⁷ Odluka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o formiranju Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u BiH, Službeni glasnik BiH, broj 10/13 od 11.02.2013. godine.

Ipak, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iskazuju svoju zabrinutost u vezi s neefikasnošću u postupanju nadležnih organa, koja je evidentna u svim fazama postupanja prema strancima, te iste prezentujemo prema tim fazama:

Zabrinutost vezana za *prvi kontakt stranca* s nadležnim organima Bosne i Hercegovine su:

- neizvršavanje zakonske obaveze osiguranja informacija strancima o njihovim pravima na njihovom jeziku ili jeziku koji razumiju;
- postupak komunikacije vezane za izdavanje potvrde o iskazanoj namjeri za traženje azila i činjenica da ova potvrda postoji samo na službenim jezicima Bosne i Hercegovine, te da dosadašnji način komunikacije sa strancima nije osigurao da oni razumiju smisao i pravnu pozadinu ove potvrde;
- neosiguranje adekvatnog institucionalnog stvarnog usmjeravanja stranaca koji su iskazali namjeru da će tražiti azil i da je napomena na potvrdi da se upućuju u Azilantski centar u Delijašu samo formalne, a veoma rijetko suštinske prirode i da većina ovih osoba završi na ulicama Sarajeva, te drugih gradova Bosne i Hercegovine;
- neosiguran prijevoz stranaca, posebno u slučajevima kada se radi o grupama, porodici s djecom i da se ovaj vid zbrinjavanja sporadično primjenjuje od slučaja do slučaja, bez jasnih kriterija. Većina migranata koji mjesecima putuju s juga Evrope teško se mogu orijentisati gdje se nalazi Delijaš što stvara prostor za djelovanje različitih posrednika, uključujući i krijumčarenja koji svojim djelovanjem počinju da određuju rute njihovog kretanja unutar Bosne i Hercegovine i dalje.

Zabrinutost Ombudsmena vezana za slabosti u *postupku ostvarivanja prava na azil* su:

- prihvatanje da je rok za pristupanje registraciji predviđen za izuzetne prilike od 14 dana postao redovan rok, umjesto osam (8) dana, čak i prije nego što je došlo do masovnijeg priliva stranih državljana;
- neosiguranje blagovremene registracije svih osoba koje su iskazale namjeru da traže azil. Podatak da je od 2.762 osobe koje su iskazale namjeru da će tražiti azil i kojima je izdata potvrda o ovoj namjeri za prva četiri (4) mjeseca, a da je registrovano samo 383 stvara ozbiljnu zabrinutost i ovakav zaostatak je nemoguće riješiti bez poduzimanja urgentnih dodatnih aktivnosti. Ovaj proces treba da bude prioritet kod postupanja nadležnih organa, iz razloga što je na ovaj način jedino moguće utvrditi koliki je stvarni broj stranih državljana koji žele zaštitu kao tražitelji azila u Bosni i Hercegovini, a koliki je broj onih koji su ovu procesnu slabost i neefikasnost u postupanju nadležnih organa iskoristili kao način legalizacije svog boravka u Bosni i Hercegovini u namjeri da ilegalno pređu u neke od zemalja Evropske Unije;
- slabosti u procesu registracije automatski povlače i nemogućnost organizovanja intervjua s tražiteljima azila, a s ciljem donošenja konačne odluke. Primjetno je da se već ranije i prije povećanog priliva migranata pojavio zaostatak u ovoj procesnoj aktivnosti i da se često intervju obavlja i nakon proteka Zakonom predviđenog roka od šest (6) mjeseci. Nesporno je da Zakon dozvoljava i mogućnost dužeg roka, ali uz ispunjavanje određenih uvjeta, a da se u pojedinim slučajevima nije moglo utvrditi postojanje ovih uvjeta;
- bez intervjua se ne može donijeti odluka, čime se onemogućava i pristup sudu, te produžava period nesigurnosti i neizvjesnosti tražitelja azila, a državi stvaraju troškovi, posebno u slučaju ukoliko se u postupku utvrdi da zahtjev za azil nije osnovan;
- sporost postupka ostavlja prostor da migranti koji se nalaze u različitim fazama postupka za ostvarivanje azila najčešće nisu adekvatno zbrinuti, te se nalaze na ulicama gradova, zbog čega su intervenisale međunarodne organizacije (UNHCR, IOM), te neke nevladine

organizacije, neformalne grupe i pojedinci, posebno s ciljem zbrinjavanja posebno ugroženih kategorija, smještajući ove osobe u hostele i privatne smještaje;

- ne postoji adekvatna evidencija nadležnih službi o broju tražitelja azila koji su smješteni u hostele i privatne smještaje, iako je članom 38. stav 2 Zakona o azilu propisano da *„stranac koji je iskazao namjeru podnošenja zahtjeva za azil, a smješten je na privatnoj adresi, dužan je izvršiti prijavu boravka nadležnoj organizacionoj jedinici Službe ili policijskoj upravi/ stanici, u roku od tri dana od dana iskazane namjere, a prije podnošenja zahtjeva za azil“*.
- neosiguranje zbrinjavanja djece bez roditeljske pratnje i da je evidentiran određeni broj djece koja se nalaze u Bosni i Hercegovini, a kojima nije imenovan staratelj u skladu sa zakonom, te je nejasno ko zastupa interes ove djece u postupku. Dešava se da se obavi i razgovor za registraciju s djetetom bez prisustva staratelja, čak se ne odredi ni staratelj za poseban slučaj. Dakle, obavi se cjelokupna procedura, a da dijete nije imalo postavljenog staratelja.

Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je poseban vid odgovornosti po pitanju migracija u Bosni i Hercegovini na institucionalnim mehanizmima nadležnim za sprovođenje postupaka po zahtjevima te obezbjeđivanja statusnih i drugih prava garantovanih zakonodavstvom Bosne i Hercegovine i ratificiranim međunarodnim standardima. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da institucionalni mehanizmi nadležni za pitanje migracija u Bosni i Hercegovini nisu u potpunosti na adekvatan način i u skladu sa svim odredbama zakona organizovali i poduzeli neophodne aktivnosti, s ciljem donošenja odgovarajućih odluka, a posebno na način i u rokovima kako je to propisano zakonom. Nadležni opravdanje za ovakvo stanje nalaze u činjenici nedostatka ljudskih i materijalno-tehničkih resursa, što su prezentovali i Ombudsmenima prilikom sačinjavanja ovog Izvještaja.

VI. GENERALNE PREPORUKE

S obzirom na to da je ovim Specijalnim izvještajem konstatovano stanje u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na migracije i azil, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine upućuju **Vijeću ministara Bosne i Hercegovine** sljedeće preporuke:

- ❖ Aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcionim planom za period 2016. - 2020. godine, koje između ostalog uključuju: povećanje efikasnosti nadzora i kontrole državne granice Bosne i Hercegovine, značajno unapređenje sistema kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanje na viši nivo zaštite bezbjednosti građana Bosne i Hercegovine;
- ❖ Uz postojeće smještajne kapacitete namijenjene za smještaj svih kategorija migranata, odnosno azilanata za slučaj značajno povećanog priliva stranih državljana obezbijediti dodatne smještajne kapacitete;
- ❖ Uspostaviti jasne operativne procedure za postupanje svih nadležnih organa s jasnim definisanjem tijela/osoba za odlučivanje u slučajevima koje nije moguće predvidjeti procedurama. Posebno treba definisati ulogu međunarodnih organizacija, nevladinih organizacije, te volontera, kako bi sistemski i na adekvatan način bila iskorištena njihova spremnost da pomognu u procesu;
- ❖ Povećati broj kadrovskog osoblja, odnosno jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija, uključujući Sektor za azil, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine i Službu za poslove sa strancima;
- ❖ Uspostaviti operativno tijelo s visokim stepenom mobilnosti i potpune involviranosti članova tog tijela na rješavanje problema migracija, a u odnosu na njihove redovne poslove i radne zadatke. Operativnost i djelovanje ovog tijela treba da bude 24 sata;
- ❖ Zatražiti finansijsku, materijalno-tehničku podršku, te ljudske resurse od Evropske Unije, IOM, UNHCR, ICRC, UNICEF, UN Women, Save the Childrena, te drugih aktera koji raspolažu resursima i koji imaju mandat djelovanja u ovoj oblasti;
- ❖ Kontinuirano održavati regionalne sastanke na visokom nivou sa susjednim državama i državama koje se nalaze na ruti kretanja svih kategorija migranata s ciljem definisanja zajedničke strategije djelovanja, a s obzirom na evidentne različite prakse nekih od država, koje ukazuju i na moguće odstupanje od međunarodnih standarda u zbrinjavanju različitih kategorija migranata;
- ❖ Pokrenuti postupak zaključivanja ugovora o readmisiji s državama iz kojih su registrovani stranci, a s kojima još takvi sporazumi nisu potpisani, kao npr. Alžir i Maroko.

ANEKS I – RASPORED OBAVLJENIH POSJETA I SASTANAKA

Datum	Predstavnici Institucije Ombudsmena	Institucija	Ime i prezime sagovornika
04.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Azilantski centar Delijaš kod Trnova	Dževad Koštović
18.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić		
05.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Imigracioni centar Istočno Sarajevo	Muris Selimović Vladislav Žuža
17.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić		
06.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	IOM	Peter VAN DER AUWERAERT Irma Sadiković
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		

06.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	UNHCR	Francesca Bonelli Ljiljana Kokotović Seid Husagić
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić,		
18.04.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Univerzitetski Klinički centar Sarajevo	dr.sci.med. Rusmir Baljić
03.05.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektor za azil	Marjan Baotić
21.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
03.05.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Damir Perić	Granična policija Bosne i Hercegovine	Zoran Galić, Slobodan Krstić

08.05.2018. godine.	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Fondacija BH inicijativa žena	Marijana Dinek, Lejla Aličić-Ćoralić, Šemsudin Ljumanović
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Slavica Drnić		
08.05.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Vaša prava BiH	Emir Prcanović, Amra Kadrić, Adnan Šehić
20.09.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Slavica Drnić		
10.05.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Služba za poslove sa strancima	Slobodan Ujić, Mirsad Buzar, Branislav Mojević, Mirsad Hadžić
21.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
09.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić		

19.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić	Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac	Edin Denjo
24.09.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	Medžid Lipjankić
25.09.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za imigraciju	Murveta Džaferović
08.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Općina Velika Kladuša Kamp/Šatorsko naselje Trnovi	Husein Delić
09.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Slavica Drinić	Grad Bihać	Jadranka Redžić
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Privremeni prihvatni centar Sedra	Nataša Omerović

	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Slavica Drinić	Centar za socijalni rad Bihać	Senad Tutić, Dijana Nuspahić
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Crveni križ Unsko-sanskog kantona i Grada Bihać	Husein Kličić
10.10.2018. godine	Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk	Udruženje „Žene sa Une“	Aida Behrem
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	UNICEF	Nevenka Lukin

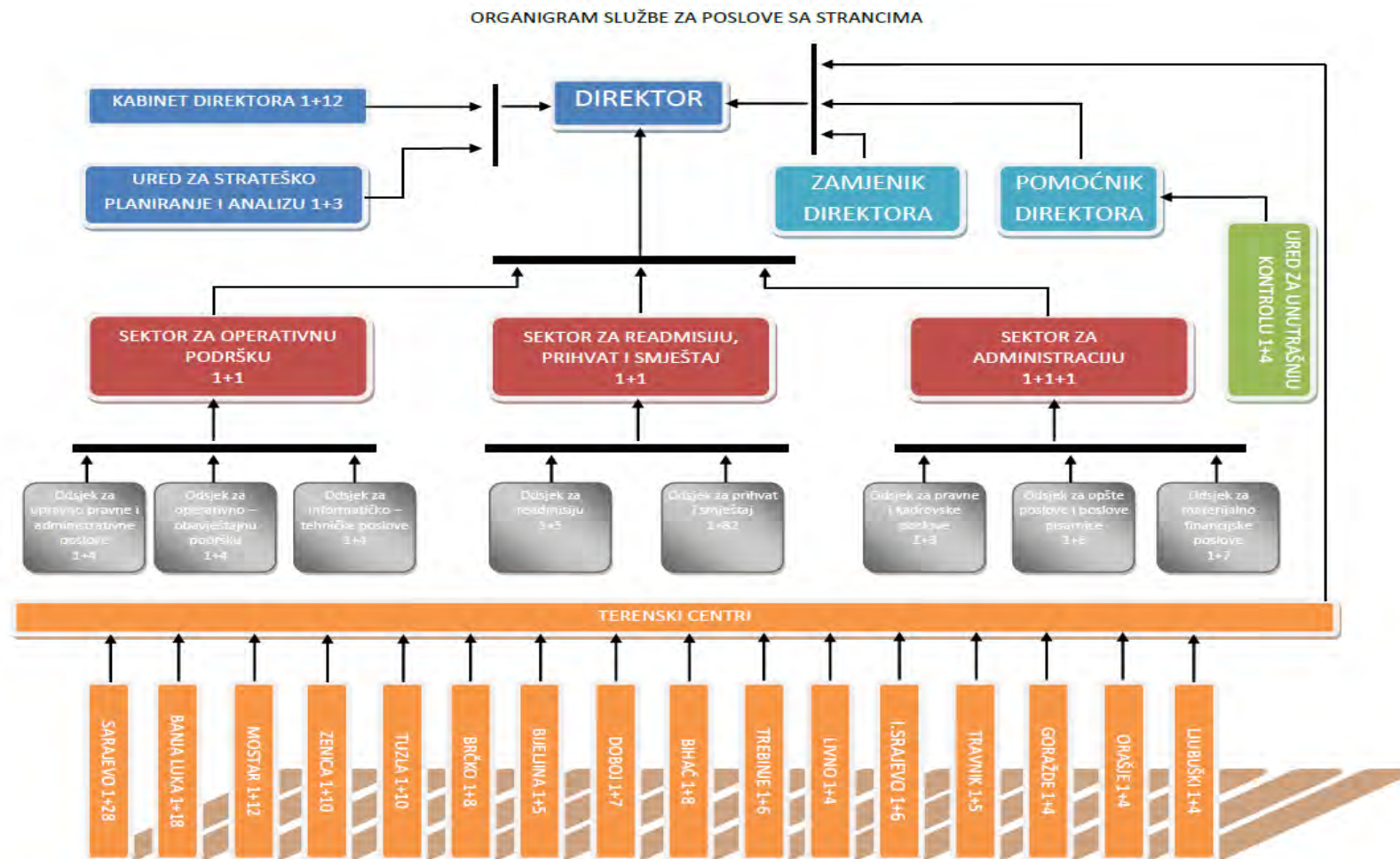
ANEKS II - TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH PODATAKA O LICIMA ZATEČENIM U ILEGALNOM PRELASKU ILI POKUŠAJU I LICA ODVRAĆENA OD ILEGALNOG PRELASKA DRŽAVNE GRANICE U 2018. GODINI

Broj lica zatečenih u ilegalnom prelasku državne granice po državljanstvima u 2018. ¹⁸⁸		Broj lica zatečenih u ilegalnom prelasku državne granice po mjesecima u 2018. godini								Lica odvracena od ilegalnog prelaska državne granice u 2018.		Broj lica koja su već kontrolisana u BiH, imaju važeće potvrde o izraženoj namjeri za podnošenje zahtjeva za azil u BiH, i sl.	
DRŽAVLJANSTVO	BROJ LICA	MJESEC	GP BIH	TERENSKI URED						MJESEC	BROJ LICA	MJESEC	BROJ LICA
				JUG	IST	SI	ZAP	SZ	AER				
Pakistan	1135	Januar	157	47	70	10	14	16	0	Januar	125	Januar	0
Iran	937	Februar	315	25	184	20	24	54	8	Februar	309	Februar	62
Sirija	874	Mart	340	70	175	39	25	29	2	Mart	503	Mart	103
Afganistan	656	April	448	78	264	48	36	22	0	April	624	April	81
Irak	545	Maj	597	129	303	63	62	34	6	Maj	1963	Maj	70
Libija	247	Juni	534	55	90	67	278	38	6	Juni	1507	Juni	16
Palestina	112	Juli	795	82	136	212	155	194	16	Juli	1906	Juli	0
Alžir	94	August	883	95	326	280	114	56	12	August	2155	August	3
Nosioci PI s oznakom Republika Kosovo	83	Septembar	603	39	224	109	159	56	6	Septembar	2699	Septembar	5
Indija	81	Oktobar	956	63	229	144	287	91	13	Oktobar	1919	Oktobar	18
Maroko	65	Novembar								Novembar		Novembar	
Turska	54	Decembar								Decembar		Decembar	
Bangladeš	40												
Tunis	20												
Kina	11												
Jemen	10		SRBIJA	2749									
Istočni Timor	9		CRNA GORA	621									
Šri Lanka	8		HRVATSKA	2156									
Albanija	8		AERODROMI	69									
Kuba	5		UNUTAR BiH	33									

¹⁸⁸ Tabelarni prikaz dostavljen od strane Granične policije Bosne i Hercegovine, dana 03.12.2018. godine.

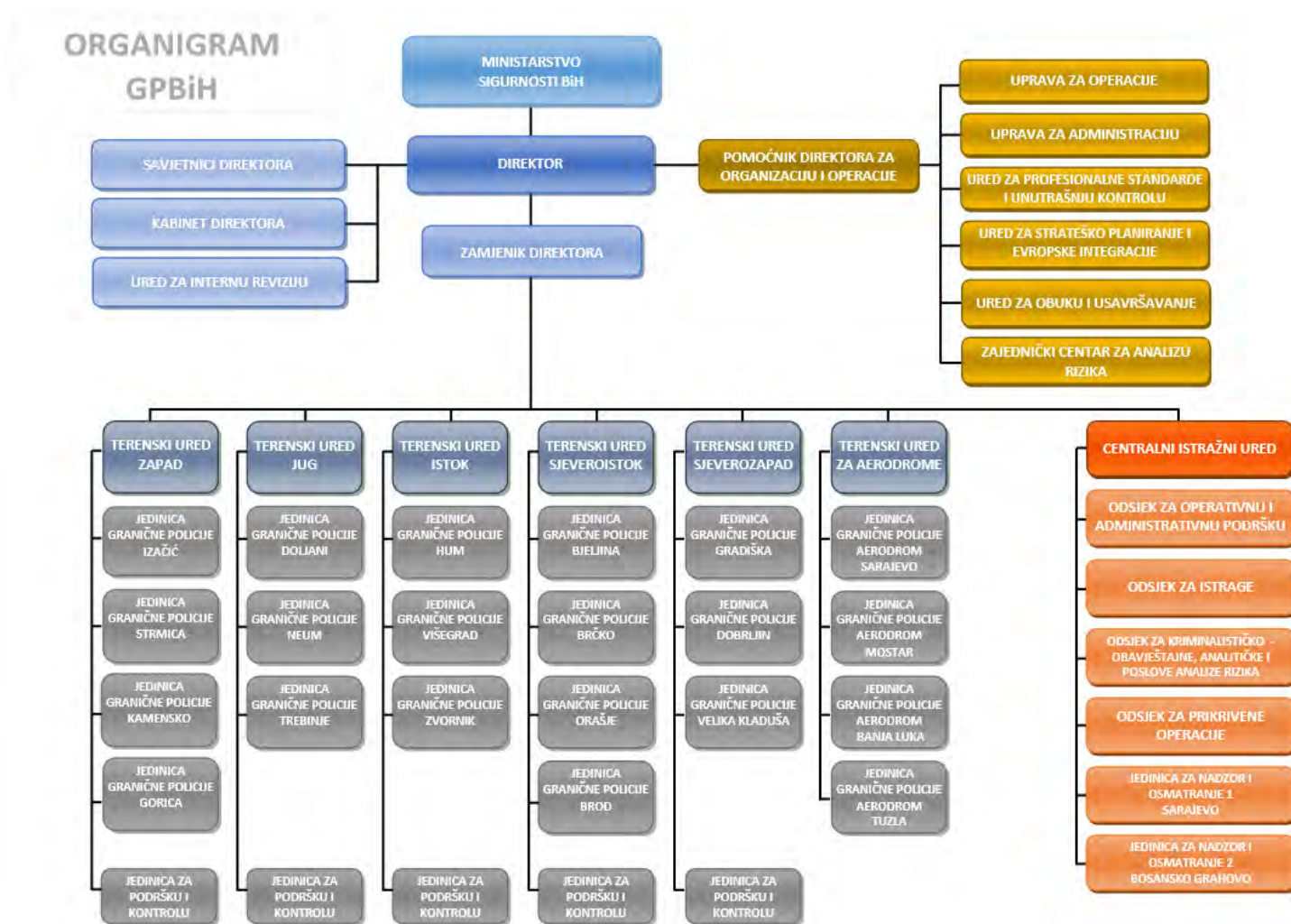
Vijetnam	4												
Nepal	4												
Somalija	4												
Jordan	3												
DAR Sahara	3												
Egipat	2												
Nigerija	2												
Makedonija	2												
Kamerun	1												
CAF rep	1												
Komor	1												
Mianmar	1												
Danska	1												
Španija	1												
UAE	1												
NN	603												
UKUPNO	5628	UKUPNO	5628	683	2001	992	1246	598	69	UKUPNO	13710	UKUPNO	358

ANEKS III – ORGANIGRAM SLUŽBE ZA POSLOVE SA STRANCIMA¹⁸⁹

¹⁸⁹ Preuzeto sa: <http://sps.gov.ba/organizacija/?lang=hr>

ANEKS IV- ORGANIGRAM GRANIČNE POLICIJE BOSNE I HERCEGOVINE¹⁹⁰

¹⁹⁰ Preuzeto sa : <http://www.granpol.gov.ba/Content/Read/13?title=Organizacija>

ANEKS V – PREGLED PODATAKA O MIGRACIJAMA ZA PERIOD SEPTEMBAR 2018. GODINE¹⁹¹

DATUM	GRANIČNA POLICIJA		SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA				AZIL				
	NEZAKONITI MIGRANTI ¹⁹²	PREDATO SPS-U	NEZAKONITI MIGRANTI PRIHVAĆENI OD GRANIČNE POLICIJE I OTKRIVENI OD SPS-a ¹⁹³	NAMJERA ZA AZIL (BROJ OSOBA)	READMISIJA STRANACA I OSOBA BEZ DRŽAVLJANSTVA		BROJ OSOBA U IMIGRACIONOM CENTRU	BROJ OSOBA SMJEŠTENIH U SALAKOVAC(MLJPI)	BROJ OSOBA SMJEŠTENIH U AC DELUAŠ (MS)	NAMJERA ZA AZIL (BROJ OSOBA)	ZAHTEJEV ZA AZIL (BROJ OSOBA)
					PRIHVAT	PREDAJA					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Januar	138	50	268	148	34	161	-	-	-	163	38
Februar	607	246	411	234	50	89	-	-	-	301	79
Mart	983	333	629	513	96	105	-	-	-	430	135
April	1090	346	1454	1322	39	90	-	-	-	870	131
Maj	2593	533	2368	2322	63	83	-	-	-	1032	43
Juni	1994	263	2481	2437	37	53	-	-	-	895	257
Juli	2512	412	2183	2075	13	75	-	-	-	843	26
Av gust	2582	242	2505	2346	35	57	-	-	-	907	390
01.09.2018.	131								54		
02.09.2018.	82	3	97	94			79	126	54		
03.09.2018.	88	8	178	173			77	126	49	25	
04.09.2018.	144	12	119	107	5		73	126	57	17	
05.09.2018.	61		156	153	4		78	134	57	29	
06.09.2018.	50	20	141	129		1	77	129	62	7	
07.09.2018.	157							129	64	1	3
08.09.2018.	75								63		
09.09.2018.	100	9	156	141		14	66	126	63		
10.09.2018.	76	1	171	164			68	126	59	4	
11.09.2018.	82	14	223	218	4	2	68	131	47	30	
12.09.2018.	121	7	109	101		3	69	126	47	34	
13.09.2018.	152	37	141	141		11	58	129	51	29	
14.09.2018.	116	8						129	51		
15.09.2018.	138	2							47		
16.09.2018.	84	5	303	291	6		70	130	47		
17.09.2018.	93	12	321	313	3	4	74	138	46	7	
18.09.2018.	68		178	172	3	4	71	133	42		
19.09.2018.	92	8	171	169			71	125	42	66	
20.09.2018.	140	12	206	195	7	4	78	125	42	82	
21.09.2018.	97	4						125	39	60	1
22.09.2018.	133	6							39		
23.09.2018.	38		147	143			81	121	39		
24.09.2018.	107		161	158			87	122	38	36	
Septembar	2425	168	2978	2862	32	48	-	-	-	427	4
2018.	14924	2593	15277	14259	399	761	-	-	-	5868	1103

¹⁹¹ Tabelarni prikaz podataka dobijen je u Sektoru za imigracije, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dana 25.09.2018. godine.

¹⁹² Lica otkrivena u nezakonitom prelasku ili u pokušaju nezakonitog prelaska državne granice.

¹⁹³ Neregularni migranti koje je Služba za poslove sa strancima samostalno otkrila u toku operativnih aktivnosti ili preuzela od drugih.